

Judecător Cristi Danileț

ELEVUL ȘI LEGEA

GHID PRACTIC DE EDUCAȚIE JURIDICĂ

VeDem Just

Asociația Voci pentru Democrație și Justiție

Redactor: Cristi Danileț
Corecturi: Oana Negru, Nicoleta Danileț
Tehnoredactor: Paul Gabriel Mudreac
Coperta: Tudor Bercea

Tipărit la Tipografia Everest 2001 SRL

©Cristi Danileț, 2019

Toate drepturile de autor sunt păstrate. Ghidul se regăsește și în format electronic la adresa www.educatiejuridica.ro. El poate fi multiplicat de orice doritor, cu păstrarea referinței la sursă și la autor. Nu poate fi comercializat sub nicio formă.

Judecător Cristi Danileț

ELEVUL ȘI LEGEA

GHID PRACTIC DE EDUCAȚIE JURIDICĂ

Cuvânt înainte	4	VI. TÂNĂRUL ȘI SĂNĂTATEA	
Introducere	5	Servicii medicale	44
I. INDIVIZI, SOCIETATE, STAT		Alcoolul	45
Cine și cum ne conduce	6	Tutunul	46
Regulile din viața noastră	7	Pastile, etnobotanice, droguri	46
Suntem liberi respectând legile	9	Mediu și nutriție	47
Constituția	10	Protecția consumatorilor	48
Legi și organe care le adoptă	11	VII. VIAȚA INTIMĂ ȘI DE FAMILIE A TÂNĂRULUI	
Respectarea legilor este obligatorie	13	Sexul și contracepția	50
Atitudinea față de încălcarea legilor	14	Infecții venerice	51
Alegerea în funcții publice și demnități	16	Agresiuni sexuale și coruperea sexuală a minorilor	52
II. COPILUL, TÂNĂRUL ȘI DREPTURILE		Violul	53
Cine este „copil”	18	Prescripția răspunderii autorului	55
Cine este „adolescent”	18	Nașterea și avortul	55
Cine este „tânăr”	18	Concubinajul și căsătoria	56
Apariția drepturilor omului și ale copilului	19	Traficul de persoane pentru exploatare sexuală	57
Drept și drepturi	20	VIII. ELEVUL ȘI ȘCOALA	
Drepturile copilului și organele care le apără	20	Învățământul	60
III. OMUL ȘI DREPTUL LA VIAȚĂ		Pedepsele	60
Nașterea	22	Violența în școală	61
Moartea	22	Bullyingul	62
Războiul și terorismul	24	Drepturile elevilor și recompensarea lor	62
Sinuciderea și eutanasia	25	Îndatoririle și interdicțiile	64
Fenomene meteorologice și hidrologice periculoase	26	Sanționarea elevilor	65
IV. COPILUL ȘI IDENTITATEA SA		Absențele nemotivate	66
Numele copilului	28	Integritatea în educație	66
Cartea de identitate	29	Deficiențele și dizabilitățile	68
Cetățenia copilului	30	Nediscriminarea	69
V. COPILUL ȘI FAMILIA DIN CARE FACE PARTE		Minoritățile	70
Dreptul de a-și cunoaște părinții	32	Copiii instituționalizați	70
Dreptul de a fi crescut și îngrijit de părinți	33	Copiii refugiați	71
Părinți în străinătate	33	Dreptul la activități extrașcolare	72
Părinți despărțiți și cei divorțați	34		
Gradele de rudenie	35		
Respectarea rudelor și a memoriei celor decedați	36		
Familia extinsă	36		
Pedepsele	36		
Violența domestică	38		
Protejarea copiilor lipsiți de familie	40		
Răpirea și abandonul	40		

IX. CIRCULAȚIA ȘI CĂLĂTORIILE

Codul rutier	74
Circulația ca pieton	74
Circulația cu bicicleta	75
Circulația cu scuterul și ATV-ul	76
Circulația cu vehiculul	76
Acordarea primului ajutor	77
Călătoria cu taxiul	77
Călătoria cu metroul	78
Călătoria cu trenul	78
Călătoria cu autobuzul, troleul, tramvaiul	79
Călătoria cu avionul	81
Călătorii peste graniță	81
Călătorii în țări din U.E.	82

X. ACTELE ȘI BUNURILE MINORULUI

Contul bancar	84
Alocația de stat pentru copil	84
Obligația de întreținere	85
Pensia de urmaș	85
Documentele și lucrurile personale	86
Animalele de companie	87
Bunuri găsite	89
Armele albe și armele de foc	89

XI. TÂNĂRUL ȘI MUNCA

Contractul de muncă	92
Activitatea ca zilier	93
Internship-ul	94
Voluntariatul	94
Exploatarea prin muncă	95
Șomajul	96

XII. COPILUL, TÂNĂRUL ȘI MIJLOACELE DE COMUNICARE

Mass-media și social-media	98
Jocurile video	99
Internetul și Dark Web-ul	99
Mediul fizic și spațiul cibernetic	101
Pericolele utilizării computerului și internetului	101
Parolele	104
Telefonul și tableta	104
Datele de comunicare și conținutul comunicărilor	105
Agresorii online	106
Dreptul la propria imagine	106
Pornografia infantilă	107

XIII. PARTICIPAREA LA LUAREA DECIZIILOR

Libertatea de exprimare	110
Libertatea de asociere și reuniune pașnică	111
Petrecerile	112
Alegerea în organismele unităților școlare	113
Libertatea de gândire, conștiință și religie	114
Accesul la informații publice	115

XIV. OAMENII LEGII

Poliția și Jandarmeria	116
Judecătorii	118
Procurorii	119
Grefierii	120
Avocații și consilierii juridici	120
Integritatea judiciară	120
Organismele și curțile de justiție internaționale	121

XV. MINORUL ÎN PROCESUL JUDICIAR

Responsabilitatea și răspunderea	124
Activitatea de prevenție	125
Minorul victimă	127
Tânărul infractor	127
Copilul care nu răspunde penal	130
Minorul martor	131
Procesul penal	132
Procesul civil	134

Bibliografie	136
Repertoriu legislativ	136
Abrevieri	141
Încheiere	142

Cuvânt înainte

Salutare! Mă numesc Cristi și sunt un fost...adolescent. Îmi amintesc cu drag de perioada în care aveam 14-18 ani, care a fost una extrem de interesantă în viața mea. Acum sunt părinte și am doi copii mari. Așa că știu prin ce treceți la această vârstă.

Voi sunteți viitori adulți. Ați învățat deja multe lucruri despre ceea ce ne înconjoară. Despre voi înșivă și despre ceilalți. Încetul cu încetul, deveniți *independenți*. Vă conduceți după principii și valori care sunt ale voastre. Aveți exemple sau chiar idoli pe care îi urmați. Vă găsiți propriul drum în viață. Va veni curând vremea când vă veți separa de părinți. Astfel vă veți asuma propria *identitate*. Veți dobândi puterea de a lua decizii în ceea ce vă privește. Vă veți bucura de succes și veți învăța din greșeli.

Sunteți la vârsta la care *experimentați* foarte multe lucruri: ascultați un anumit fel de muzică, vă îmbrăcați într-un stil personal, vă schimbați des frizura. Învățați să dansați sau să faceți sport. Navigați mult în mediul online, folosiți diverse jargoane, vă alimentați într-un anumit fel. Aveți proprii prieteni, propriile preocupări extrașcolare și propriile planuri.

Toate acestea sunt importante, căci ele vă vor forma ca oameni. Oameni care vor avea profesii, vor deveni buni cetățeni și patrioți, colegi de nădejde, oameni care vor face membri în cercuri de prieteni sinceri și care își vor întemeia familia model. Vor fi însă și unii din generația voastră care vor face parte din acea categorie de oameni care profită de ceilalți, care trișează la examene, care fac rost de bani în mod fraudulos, care consumă substanțe interzise, care sunt membri în bande ce comit infracțiuni. Aceștia vor fi oameni negativiști și înfumurați, egoiști și agresivi.

Eu sunt *judcător* de mulți ani. În dosarele pe care le-am avut de soluționat am văzut minori victime, îngroziți de ceea ce li s-a întâmplat; am stat de vorbă cu minori infractori, speriați de ceea ce avea să li se întâmple; am discutat cu minori temători pentru viitorul lor, căci părinții urmau să divorțeze. Am realizat că cei mici, dar mai ales adolescenții, nu știu ce drepturi au și ce sancțiuni li se pot aplica dacă greșesc. Și pentru a înlătura această stare de temere de necunoscut am început să merg în școli și licee, să explic tinerilor ceea ce au voie și ceea ce nu au voie să facă, cine îi protejează și cum, unde să se adreseze când au probleme și cum se pot apăra atunci când sunt acuzați. Mi-am făcut prieteni printre tinerii de vârsta voastră. Cu mulți țin legătura, inclusiv pe rețelele de socializare.

Mie îmi pasă de viitorul vostru și de al țării noastre. Am scris acest ghid ca să aflați ce drepturi și îndatoriri aveți la această vârstă, ce garanții sunt prevăzute în lege și mai ales cum sunteți protejați de organele statului atunci când aveți o problemă majoră. Poate că informațiile din această carte vă vor ajuta pe unii dintre voi să luați decizia corectă în ceea ce vă privește. Și, cine știe, poate că unii dintre voi vă veți simți atrași de acest domeniu și în viitor vom deveni colegi.

Așa că vă invit să lăsați deoparte Facebook-ul pentru câteva ore și să intrați în universul regulilor și al legilor. Începem cu prima regulă: aveți dreptul să vă știți drepturile! ☺

Cristi Danileț, judecător

Introducere

O țară democratică este un stat de drept, adică acela în care oamenii se conduc după legi, în care autoritățile asigură ordinea și protejează individul și unde drepturile fiecărui cetățean sunt respectate. Drepturile sunt cele consacrate prin legi, iar acestea sunt obligatorii pentru toți locuitorii. În România sunt în vigoare peste 10.000 de legi. Încălcarea celor mai serioase prevederi cuprinse în ele poate să atragă o sancțiune cu amenda sau chiar cu închisoarea, dacă cel care le comite are 14 ani împliniți. Regulile concrete din viața cotidiană și sancțiunile pentru nerespectarea lor constituie obiectul unei noi materii ce își face deja loc în curriculumul școlar și anume „Educația juridică”.

Un minimum de cunoștințe despre lege și libertate, despre drepturi și responsabilități, despre individ și stat se dobândesc de către elevi la materii precum educația civică, educația socială sau educația pentru cetățenie democratică. Materia „Educația juridică” completează în mod necesar toate aceste cunoștințe, concretizând însă fiecare regulă și sancțiune cuprinse în câteva sute de legi consultate, indicate la finalul lucrării. Vârsta adecvată pentru însușirea unor asemenea cunoștințe de către elevi este cea cuprinsă între 12 și 19 ani.

Explicațiile din ghid sunt făcute într-un limbaj uzual, nu tehnic. Astfel, cunoștințele expuse în ghid nu sunt teoretice, ci chiar de imediată aplicare. Parcurgând ghidul propus de noi, copilul și tânărul vor primi informația necesară pentru a face față cu succes într-o situație deosebită în care pot fi puși la un moment dat.

Ghidul nu are ca obiectiv înlocuirea cursurilor de la Facultatea de Drept, nu s-a centrat pe orientarea către cariera juridică și nu și-a propus acordarea de consultanță juridică. Pentru aprofundarea cunoștințelor juridice recomandăm manualele de specialitate, iar pentru dobândirea de sfaturi juridice în cazuri concrete recomandăm consultarea unui profesionist al dreptului. Însă odată parcurs acest ghid, cititorul va avea un bagaj informațional elementar pentru a ști să se descurce în împrejurări care reclamă cunoștințe juridice elementare.

Prezentul ghid este la a patra reeditare, prima fiind cea din anul 2016. Dacă până anul trecut existau doar patru licee în România unde s-a predat această materie opțională, la Baia-Mare, Iași, Brașov și Aiud, din acest an numărul școlilor și liceelor care au acceptat opționalul „Educație juridică” este mai mare. Ghidul este distribuit gratuit elevilor prin intermediul proiectului EDUIURIS al asociației Voci pentru Democrație și Justiție. El poate fi folosit atât de cadrele didactice la orele formale de educație civică și de educație juridică, cât și ca bază pentru discuțiile nonformale la orele la care sunt invitați judecători, procurori, avocați, consilieri juridici, mediatori, studenți la drept în baza Protocolului de colaborare privind educația juridică încheiat în anul 2013 și reînnoit în anul 2017 între Ministerul Justiției, Ministerul Educației Naționale, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Public, Înalta Curte de Casație și Justiție.

Ghidul de față este conform legislației din România în vigoare la 1 octombrie 2019. Materiale care mai pot fi utilizate ca resurse (cărți, broșuri, filmulețe, cartonașe, imagini 3D din sala de judecată, procese simulate, lecții ținute elevilor de către judecători și avocați, legislație) sunt disponibile pe site-ul special creat www.educatiejuridica.ro.

INDIVIZI, SOCIETATE, STAT 1

Cine și cum ne conduce

În trecut oamenii erau conduși de către un rege sau un domnitor. Acesta avea puterea de a face ceea ce voia: să emită reguli pentru vasalii și slugile sale, să judece oamenii sau chiar să ordoneze executarea lor. În timp, societatea a evoluat, iar în perioada modernă s-au reinstaurat democrațiile. Și România este acum un stat democratic, astfel că suveranul sau conducătorul nu mai este o persoană, ci poporul. Poporul este cel care decide pentru el însuși.

„Democrație” provine de la cuvintele grecești „demos” – popor și „kratos” – putere.

Însă, întrucât numărul cetățenilor este mare, aceștia nu se mai pot aduna acum în piața publică – precum în agora din cetățile antice grecești – pentru a lua decizii. Astăzi poporul își desemnează

reprezentanți care iau decizii în numele său și pentru el. Aleșii nu vor lua decizii în interesul lor privat și nici măcar în interesul privat al celor care i-au ales, ci întotdeauna în interes public.

” „Guvernarea poporului, de către popor și pentru popor nu trebuie să piară de pe Pământ”.
(Abraham Lincoln, președinte SUA, discurs 1863)

Trebuie însă să realizăm că dacă cel care conduce ar avea prea multă putere există riscul ca el să o folosească în mod abuziv, adică după cum crede el de cuviință. Soluția care s-a găsit la această problemă a fost fragmentarea puterii. De aceea s-au creat trei feluri de autorități care să exercite funcțiile esențiale într-un stat: o autoritate care să creeze legi – Parlamentul, ce exercită astfel puterea legislativă; alte autorități care să pună în aplicare legile – Guvernul și Președintele țării, ce exercită astfel puterea executivă; și încă o autoritate care să asigure respectarea legilor și să îi sancționeze pe cei care le încalcă – Justiția, care reunește judecătorii, ce exercită astfel puterea judecătorească.

Aceste puteri sunt egale ca importanță. Autoritățile care dețin aceste atribuții pot colabora instituțional, dar este interzis ca una să exercite atribuțiile alteia. Numai respectându-se această cerință se asigură un echilibru în societate. Când sunt imixtțiuni ale unei puteri în domeniul rezervat altei puteri, intervine Curtea Constituțională pentru a le corija. Curtea nu face parte, așadar, din vreo putere a statului, ci este o autoritate autonomă, distinctă.

Unii consideră presa sau administrația statului tot puteri. Legislația însă prevede că în statul democratic există doar cele trei puteri publice arătate mai sus.

Într-o democrație separația puterilor este un principiu esențial. Cele trei puteri publice sunt: legislativă, executivă și judecătorească. Aceste puteri sunt egale ca importanță.

Regulile din viața noastră

Omul nu poate trăi singur în societate. Are nevoie de familie, de prieteni, de amici. Intră în contact cu cei apropiați, dar și cu cei necunoscuți. Tendința este de a fi lângă unii mai mult și de a-i evita pe alții, de a-i ajuta pe unii și de a le face rău altora. Dacă nu ar exista niște limite ale comportamentului unora față de ceilalți s-ar instala imediat haosul și răul s-ar extinde rapid: fiecare ar face ceea ce ar dori, iar cei mai puternici (adică cu mai multă forță, cu mai mulți prieteni sau mai bine înarmați) s-ar impune în fața celor slabi. De aceea au fost inventate regulile.

Regulile au drept scop limitarea forței de care dispun cei puternici și ocrotirea celor puțini și/sau slabi. În felul acesta, regulile asigură o egalitate și o siguranță a tuturor persoanelor, indiferent cât de diferite ar fi ele.

Regulile sunt peste tot în jurul nostru. Respectându-le, este menținută ordinea în societate și fiecare individ este ocrotit.

Există *reguli în familie*: copilul mic nu are voie să se joace cu focul, să sustragă jucăria unui alt copil, trebuie să mănânce tot din farfurie, nu are voie să se uite pe gaura cheii sau să vorbească cu străinii. Copilul mai mare este învățat că trebuie să își facă singur patul, să își strângă lucrurile împrăștiate, să nu intre încălțat în casă, să își facă temele, să închidă robinetul de la chiuvetă și gazul după ce le folosește, să stingă lumina, să închidă ușa cu cheia când părăsește locuința. Părinții stabilesc accesul copilului la calculator, la banii comuni, plecatul în tabere, orele de somn și pe măsură ce acesta crește îl implică în treburile gospodărești și în stabilirea regulilor.

Există *reguli de igienă personală*: înainte și după masă ne spălăm pe mâini; dimineața ne curățăm limba; dimineața, seara și după fiecare masă ne spălăm pe dinți, schimbăm periuța o dată la cel mult trei luni și mergem în mod regulat la medicul stomatolog; o dată pe zi ne spălăm pe tot corpul cu apă caldă și săpun; ne spălăm pe mâini după ce facem cumpărături, la fel după ce am mângâiat animale, am folosit toaleta, ne-am jucat, am folosit batista pentru nas, ne-am pieptănat sau încălțat și după ce am dus gunoiul; fructele și legumele care se mănâncă crude mai întâi se spală; camera în care dormim se aerisește în mod regulat; unghiile de la mâini și de la picioare se păstrează curate.

Există *reguli de igienă posturală*. Unele reguli privesc poziția corectă la birou: verifică ca atunci când stai pe scaun cu mâinile pe lângă corp, biroul să-ți vină la nivelul coatelor; când scrii sau când tastezi, trage scaunul suficient de aproape așa încât să-ți poți sprijini antebrațele pe birou; coatele să facă un unghi de aproximativ 90 de grade, iar încheieturile și mâinile trebuie să fie drepte. Alte reguli privesc monitorul: acesta trebuie să fie la o lungime de braț de tine, dar exact în fața ta; partea de sus a monitorului se așază cu câțiva centimetri mai sus de nivelul ochilor tăi, așa încât tu să privești ușor către în jos atunci când te uiți la el; dacă este posibil înclină monitorul un pic pe spate. Este foarte important să iei câte o pauză de 10 minute la fiecare oră, când să te ridici de la calculator și să faci câțiva pași.

Există *reguli în lift*: nu pot urca în cabina liftului mai multe persoane decât sarcina maximă admisă, nu se fumează, copiii trebuie însoțiți de adulți, în caz de pericol se activează butonul de alarmă. Sunt reguli de utilizat scara rulantă: cei care staționează ocupă partea dreaptă și cei care se deplasează vor folosi partea stângă a scării.

Există *reguli în sălile de film sau spectacole*: se respectă locul indicat pe bilet, telefonul se dă pe modul silențios, filmul nu se înregistrează video, nu se servesc alimente într-un mod zgomotos sau cu miros puternic. La spectacolele de muzică clasică, operă sau balet regulile sunt mai stricte: ținuta trebuie să fie elegantă, parfumul discret, haina se lasă la garderobă, sosirea se face cu 15 minute înainte; se aplaudă solistul, dirijorul și orchestra când apar pe scenă; în timpul spectacolului nu se fac fotografii și filmări, nu se conversează nici măcar în șoaptă, nu se despachetează ambalaje sau sticle, dacă suferiți de tuse folosiți bomboane speciale sau sirop, nu se umblă prin sală; nu se aplaudă între părțile lucrării, iar la sfârșitul lucrării se aplaudă, inclusiv ridicându-se în picioare și strigând „Brava!” pentru o artistă și „Bravi!” pentru un grup de interpreți.

Există *reguli în caz de incendiu*: trebuie evitată panica, ușile și ferestrele se închid dacă este timp, clădirea se evacuează rapid și nu se iau obiecte personale sau de îmbrăcăminte, sunt salvate persoanele care au nevoie de ajutor, nu se folosește liftul. Și există reguli în caz de cutremur: nu se părăsește clădirea, se stă departe de ferestre și de pereții exteriori, trebuie să vă ghemuiți pe genunchi și coate, cu fața în jos, sub o bancă de clasă, o masă solidă sau un birou solid, după caz, apucând cu mâinile piciorul mesei, al biroului sau al băncii, ori stând în cadrul ușii ori sub o grindă.

Există *reguli pe pârtie* când ne dăm cu schiurile, placa sau sania: semnele de pe pârtie trebuie respectate; la fel, trebuie respectați ceilalți sportivi; casca este un accesoriu obligatoriu; urcăm sau coborâm fără schiuri numai pe margine; adaptăm viteza la pregătirea noastră, mărimea pantei și aglomerația de pe pârtie; oprirea pe pârtie este interzisă în zonele înguste sau acolo unde vizibilitatea este redusă; dacă am căzut, trebuie să ne deplasăm cât mai repede din acel loc.

După cum există *reguli pe plaja litoralului*: nu se face plajă între orele 11-16; se utilizează pentru piele cremă cu factor ridicat de protecție; cearșaful nu se instalează în zona de șezlonguri; resturile se aruncă la coșul de gunoi, nu în nisip; nudism se face doar în locuri special amenajate pentru aceasta. Iată ce simbolizează steagurile arborate la foișoarele salvamarilor: „steag roșu cu galben” – salvamarul este prezent, scăldatul este permis; „steag galben” – marea este agitată, scăldatul este permis doar înotătorilor experimentați; „steag roșu” – scăldatul este interzis.

Există *reguli morale sau de bun-simț*: se respectă cuvântul dat, nu se întârzie la o întâlnire, nu se aruncă mizerie pe stradă, nu se scuipă pe jos. Nu se ascultă muzica la un volum ridicat nici acasă la difuzor și nici într-un mijloc de transport la căști.

Există *reguli religioase*: biserica se frecventează în mod regulat; nu se șoptește și nu se stă cu mâinile la spate într-o biserică; copiii în unele culte, tinerii în altele, se botează; se ține post în perioadele indicate; în unele culte se merge la spovedanie cel puțin anual; bărbații intră în biserică înaintea femeilor și în unele culte ei se așază în partea dreaptă; acolo unde există altar, femeile nu pot pătrunde în zona respectiva decât în ziua sfințirii bisericii; se evită sărutatul icoanelor de persoanele rujate; lumânările se aprind în locurile special amenajate.

Există *reguli în asociații, cluburi, frății, grupuri*. Acestea depind de scopul organizării și caracterul persoanelor implicate. Unele grupări au legea tăcerii, *omerta*, adică cel care este membru nu poate dezvălui identitatea sau faptele celorlalți – acest lucru nu poate fi invocat drept scuză în fața autorităților. Mai rețineți că legea pedepsește constituirea unei grupări alcătuite din trei sau mai multe persoane în scopul de a comite infracțiuni (grup infracțional organizat).

Suntem liberi respectând legile

Omul este liber. Știind asta, tu ai tendința să faci ceea ce vrei. Dar aceeași tendință poate oare și o altă persoană cu care interacționezi. Nu ar fi corect dacă i-ai face altuia un rău sau dacă el ți-ar face un rău. S-ar ajunge la conflict verbal, apoi la agresiuni fizice și în final cineva ar avea de suferit. Ori, pentru ca fiecare dintre noi să fie protejat, avem nevoie de lege. Legea spune tuturor ce au voie și ce nu au voie să facă pentru ca fiecare să trăiască și să evolueze așa cum își dorește. Așadar, tu ești liber numai atât timp cât fiecare este liber să facă ceea ce dorește. Ceea ce înseamnă că a fi liber înseamnă, de fapt, să acționezi potrivit regulilor, căci doar ele pot asigura tuturor aceleași drepturi.

Atâta timp cât respectăm legea suntem în siguranță și noi, și ceilalți. Trebuie să acceptăm că legea nu limitează în vreun fel libertatea, ci legea este chiar cea care descrie libertatea. Iar cine nu respectă legea riscă să își piardă libertatea – oare nu așa se întâmplă cu infractorii care sunt trimiși la închisoare?!

A fi liber nu înseamnă să faci ceea ce vrei, ci înseamnă să faci ceea ce este conform regulilor!

A fi liber înseamnă totodată a fi responsabil, adică a-i ocroti pe ceilalți. Înseamnă respect acordat fiecărui individ cu care venim în contact. Înseamnă prețuirea lui și a bunurilor care îi aparțin. Individul este privit ca persoană și nu ca un lucru. Amintiți-vă că au fost astfel de perioade, din păcate, în istorie: în Antichitate oamenii se foloseau de sclavi; inchiziția medievală tortura oamenii bănuți de comiterea unor infracțiuni, omora pe cei care nu împărtășeau religia catolică creștină sau îi ardea pe rug pe cei care făceau descoperiri științifice ce răsturnau învățăturile bisericesti; în perioada monarhiilor absolute din Evul Mediu bogații foloseau robi pentru tot felul de munci, iar pe șerbi sau iobagi îi vindeau odată cu pământul pe care aceștia îl lucrau, iar tot în acea perioadă domnitorul sau voievodul era cel care stabilia birurile, regulile și de multe ori tot el judeca pe cei care le încălcau; în perioada celui de-al doilea război mondial naștii, fasciștii și legionarii au luat decizia izolării și apoi a uciderii celor care erau țigani, evrei, negri, bolnavi psihic sau homosexuali – aceste perioade caracterizează societatea de tip rule of man (domnia omului, supunerea față de om).

” „Libertatea ta se termină acolo unde începe libertatea celui alt”

(John Stuart Mill, 1859).

„Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face”

(proverb românesc).

Dacă acceptăm însă că oamenii sunt persoane cu drepturi, nu doar un fel de animale bipede, vom înțelege de ce un om nu poate fi niciodată stăpân peste alți oameni. Astăzi, ceea ce ne stăpânește pe toți este legea, nu vreun alt individ. Noi trebuie să fim supuși doar legii – de aceea vorbim de societatea de tip *rule of law* (domnia legii). Dependența față de oameni nu este acceptabilă: nu suntem slugile sau vasalii cuiva. De aceea, dacă ești ruda sau soțul cuiva, ori dacă ești prietenul sau iubitul cuiva asta înseamnă că nutrești sentimente față de acea persoană, că aveți proiecte împreună, nicidecum nu înseamnă că ai fi stăpân pe viața și relațiile sale, ori că în virtutea relației pe care o aveți ai putea să îi cotrobăi prin lucruri sau prin corespondență.

Constituția

Cel mai important act normativ național este Constituția. Aceasta este un fel de certificat de naștere al unui stat. Ea este aprobată de popor prin referendum, care este o procedură la care fiecare cetățean este chemat să își exprime prin vot dorința în legătură cu aprobarea unui document.

Constituția cuprinde două feluri de reguli. Primele privesc organizarea statală: aceste reguli ne arată cum se numește țara, dacă statul este o monarhie sau o republică, care sunt principalele autorități și instituții publice, cum se aleg reprezentanții poporului, cum se votează legile. Celelalte reguli privesc indivizii: ele ne arată care sunt drepturile fundamentale și îndatoririle cetățenilor. Toate principiile pe care le conține o constituție sunt apoi dezvoltate în legi, care sunt emise în diverse domenii de activitate.

În Constituția României sunt descrise simbolurile naționale: (1) Drapelul României este tricolorul având culorile așezate vertical, în ordinea următoare începând de la lance: albastru, galben, roșu. (2) Ziua națională a României este 1 Decembrie, marcând momentul de la 1918 în care, după exemplul dat de Basarabia și de Ducatul Bucovinei în același an, Transilvania s-a unit cu Regatul României alcătuit din Moldova și Țara Românească, care erau deja unite din anul 1859. (3) Imnul național al României este “Deșteaptă-te române”, melodia aparținându-i lui Anton Pann, iar versurile din cele 11 strofe lui Andrei Mureșanu.

Constituția este legea fundamentală a țării. Din 1858 până în prezent noi am avut opt constituții. Constituția României actuală a fost adoptată în anul 1991 și apoi a fost revizuită în anul 2003.

**26 iunie – Ziua drapelului național;
29 iulie – Ziua imnului național;
31 august – Ziua limbii române.**

Legile și organele care le adoptă

Noi folosim cuvântul „lege” în sens generic, pentru a desemna orice act normativ, adică un document emis de un organ oficial al statului ce cuprinde diverse reguli.

Pentru a fi însă riguroși, trebuie să spunem că legi adoptă doar Parlamentul. După analizarea unui proiect de lege în comisii de specialitate au loc dezbaterile în cadrul Camerei, apoi se trece la vot. O lege este adoptată prin votul majorității parlamentarilor, după care se promulgă de către Președintele statului și se publică în Monitorul Oficial al României. Din acel moment legea devine obligatorie pentru toți cetățenii țării.

Parlamentul este alcătuit din Senat și Camera Deputaților. El are sediul în „Palatul Parlamentului” din București, fosta „Casă a Poporului”, care este a doua cea mai mare clădire din lume după Pentagon, clădirea Ministerului Apărării din SUA. Senatorii și deputații au un mandat de patru ani. Ei sunt aleși pe circumscripții electorale de către populația cu drept de vot (cetățenii români cu vârsta de minim 18 ani împlinită până în ziua alegerilor, inclusiv). În prezent avem 465 de parlamentari. Parlamentarii nu pot fi revocați din funcție de către cei care i-au ales.

Toate legile poartă o denumire care reflectă domeniul pe care îl reglementează și au un număr care indică ordinea și anul publicării: de exemplu, Legea privind regimul juridic al adopției nr. 273/2004, Legea educației naționale nr. 1/2011. Propozițiile din cadrul legilor poartă numele de articole și fiecare este numerotată, pentru a putea fi ușor identificate și citate. De exemplu, articolul 485 din Codul Civil reglementează „Îndatorirea de respect”, iar articolul 208 din Codul penal incriminează „Hărțuirea”. Toate actele normative pot fi procurate gratuit de pe internet de la adresa <http://legislatie.just.ro>. În librării se găsesc colecții de legi din diverse domenii, precum și codurile.

Unele acte normative sunt extrem de stufoase și se numesc coduri. În România există în momentul de față un număr de 14 coduri: Codul civil, Codul de procedură civilă, Codul penal, Codul de procedură penală, Codul Fiscal, Codul de procedură fiscală, Codul Vamal, Codul Silvic, Codul Muncii, Codul Aerian, Codul Rutier, Codul Consumului, Codul Insolvenței și Codul Administrativ.

Există și acte normative care se adoptă la nivel local, numai pentru locuitorii unui județ sau ai unei localități. Este vorba de hotărârile Consiliului Județean (de exemplu, Hotărârea nr. 111/2015 a Consiliului Județean Constanța privind aprobarea Strategiei județene în domeniul asistenței sociale și protecției copilului pe anii 2015-2020), respectiv de cele ale Consiliului Local (de exemplu, Hotărârea nr. 158/2012 a Consiliului Local al municipiului Reșița pentru aprobarea Regulamentului privind creșterea și deținerea animalelor domestice și a păsărilor de curte în municipiul Reșița). Ele sunt publicate pe site-ul acestor instituții și respectarea lor se asigură de către organe ale administrației locale cum ar fi poliția locală, inspectorii antifraudă etc.

Consiliul local, ca și Consiliul județean, este alcătuit din consilieri aleși pentru un mandat de patru ani de către cetățenii din acea localitate, respectiv județ. De asemenea, acești cetățeni își aleg primarul localității. Viceprimarul este ales de consilierii locali, iar președintele și vicepreședintele Consiliului județean sunt aleși de consilierii județeni. Cetățenii pot decide dizolvarea consiliului și încetarea mandatului primarului când sunt nemulțumiți de activitatea lor.

Guvernul României emite și el acte normative. Ele sunt hotărâri (de exemplu, Hotărârea nr. 26/2017 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării Științifice), ordonanțe (de exemplu, Ordonanța nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor) sau ordonanțe de urgență (de exemplu, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice – așa numitul “cod rutier”). În cadrul ședințelor de Guvern actele normative nu se votează la fel ca în Parlament sau ca în Consiliul Local, ci doar se dezbate, după care prim-ministrul le consideră adoptate.

Membrii Guvernului se numesc miniștri. Fiecare ministru conduce câte un minister – există un ministru al educației, unul al justiției, unul al muncii, unul al sănătății, unul al transporturilor etc. Fiecare ministru este ajutat de unul sau mai mulți secretari de stat. Atunci când iau decizii în ministere, miniștrii emit ordine – de exemplu, prin Ordinul nr. 45/1998 al Ministrului Transporturilor se descrie cum trebuie proiectată și realizată o stradă.

Guvernul actual este alcătuit din prim-ministru și 16 miniștri. Are sediul în „Palatul Victoria” din București. Guvernul numește în fiecare județ câte un prefect pentru a-l reprezenta în teritoriu.

Conducătorul statului nostru este Președintele României. El este ales pentru un mandat de cinci ani de către cetățenii români cu drept de vot, indiferent dacă locuiesc sau nu pe teritoriul țării noastre. Președintele țării emite decrete. Unele decrete au legătură cu legile (de exemplu, decretul de promulgare a legii privind Codul penal), altele cu Executivul (de exemplu, decretul pentru numirea în funcția de ministru), iar alte decrete au legătură cu Justiția (de exemplu, decretele de numire în funcția de judecător sau de procuror).

Respectarea legilor este obligatorie

În prezent, în România sunt aplicabile peste 10.000 de legi, ordonanțe de guvern și ordonanțe de urgență. Din momentul publicării lor actele normative elaborate la nivel național sau la nivel local sunt obligatorii pentru destinatarii lor. Nu are importanță că au fost adoptate cu unanimitate sau

Statul de drept presupune că toți cetățenii sunt egali în fața legii și că nimeni nu e deasupra legii. Atenție, însă: egalitatea oamenilor nu se referă și la condițiile de trai, la salariu, la avere, acestea fiind rezultatele muncii fiecăruia. Așadar, să nu confundăm egalitatea cu egalitarismul.

cu majoritate de voturi, ci ele trebuie respectate și de către cetățenii care au fost la vot, și de cei care au stat acasă în ziua votului; și de cei ai căror aleși au dat actul normativ, și de cei care au votat cu persoane care au candidat la alegeri dar nu au ocupat un loc de ales; și de cei născuți la data adoptării actului, și de cei născuți ulterior.

Astfel, toți cetățenii sunt tratați la fel de către oamenii legii. O astfel de societate – în care oamenii sunt egali și se supun nu altor oameni, ci doar legii, lege care este adoptată de cei aleși în mod democratic de toți cetățenii cu drept la vot și în care acea lege le ocrotește drepturile și îndatoririle – se numește stat de drept.

Așadar, obligativitatea legilor rezultă din faptul că ele corespund cu interesul majorității cetățenilor (numit interesul public). Dar într-un stat de drept majoritatea nu poate adopta, totuși, orice decizie dorește, ci numai pe acelea din domeniile permise de lege, cu condiția ca persoanele să nu fie discriminate și doar urmând o procedură strict reglementată – astfel se evită abuzurile, căci în democrație toate persoanele trebuie protejate, iar tirania majorității nu este permisă. De exemplu, majoritatea cetățenilor nu va putea nicidecum hotărî să nu mai plătească taxe sau impozite, să fie eliberați deținuții din penitenciare sau ca parlamentarii ori judecătorii să fie dați afară de la locurile lor de muncă.

Atunci când legile nu convin unei mase de oameni, populația este liberă să facă petiții, să meargă în audiență la aleșii lor sau chiar să protesteze sub forma unor manifestări prin care se cere modificarea sau chiar abrogarea acelor legi. Aceste mijloace pașnice de exprimare a punctelor de vedere sunt considerate acte de civism. Ele nu trebuie să degeneze în violențe asupra persoanelor sau distrugerea unor bunuri, căci în aceste situații extreme jandarmii sunt cei autorizați să intervină pentru a restabili ordinea.

#Rezist: În ianuarie 2017, decizia Guvernului de a elibera din penitenciare anumite categorii de persoane condamnate și de a elimina anumite fapte grave din Codul penal a determinat proteste care au durat mai multe zeci de zile. În seara de 5 februarie au ieșit în stradă peste 600.000 de oameni în multe orașe din țară, ceea ce a determinat Guvernul să renunțe la intențiile sale.

Atunci când se încalcă o lege există mai multe tipuri de consecințe: va fi o persoană care suportă un rău din cauza încălcării drepturilor sale ocrotite de acea lege, va fi un vinovat care trebuie sancționat pentru aceasta și se va înregistra un eșec al statului în prevenirea încălcării legilor. Sunt situații mai rare când chiar cel vătămat are și el partea lui de vină.

Este de domeniul evidenței că e mai ușor să previi o încălcare a legii, decât să o combați. De

aceea cu toții trebuie să cunoaștem legea și să facem efortul de a o respecta, chiar dacă nu ne convine și chiar și atunci când nu ne vede nimeni.

Legea este făcută ca să fie respectată.

EXERCIȚIUL 1: O mașină se apropie de trecerea de pietoni pe care tu ești pregătit să traversezi. Sunt două reguli care trebuie respectate simultan: șoferul trebuie să încetinească până la limita evitării oricărui pericol, iar tu trebuie să te asiguri că poți face traversarea în siguranță. Dacă doar unul ar respecta regula, nu e așa că ar putea rezulta un accident?

EXERCIȚIUL 2: Îți scoți câinele la plimbare în preajma unui parc de joacă pentru copii unde câinele își face nevoile. Tocmai ai încălcat două reguli: una care îți interzice să plimbi câțelul în acel loc și o alta ce spune că excrementele câinelui trebuie strânse de stăpânul său, care trebuie să aibă asupra sa o punguță și o măturică în acest scop. Haide să ne gândim la consecințele încălcării acestor reguli. O să spui că dacă e un polițist în apropiere vei primi amendă, iar dacă nu, ai scăpat. Ceea ce uiți însă este că e posibil ca după ce pleci tu să vină un părinte cu bebelușul său să se joace în nisipul în care câinele tău tocmai și-a făcut nevoile. Copiii mici bagă în gură cam tot ce prind și în curând bebe se va îmbolnăvi. Cine crezi că e vinovat?

Atitudinea față de încălcarea legilor

Legea trebuie respectată de fiecare dintre noi. Dacă ești prins încălcând-o, trebuie să știi că scuza „nu știam că nu e voie” nu este valabilă în fața organelor legii.

” „Nimeni nu se poate apăra invocând drept scuză necunoașterea legilor”
(adagiul latin: nemo censetur ignorare legem).

Cea mai bună atitudine este să recunoști săvârșirea faptei și atunci pedeapsa va fi mai blândă sau poate chiar vei fi iertat. Însă, cel care îi minte pe oamenii legii va fi tratat aspru. Foarte gravă este fapta de a lua legătura cu martorii chemați de organele legii pentru a-i convinge să mintă, ca astfel să te sprijine – acest lucru constituie o infracțiune.

Dar oare ce trebuie să facem când vedem oameni care nu respectă legea? Oare e doar atribuția oamenilor legii să intervină? Cetățenii care iau parte la comiterea unei fapte nelegale sunt în siguranță dacă rămân indiferenți?

EXERCITIUL 3: Să presupunem că tocmai ai obținut diploma de bacalaureat și te prezinți la un concurs de admitere la facultate sau de ocupare a unui loc de muncă. La un moment dat vezi că unul dintre participanții la concurs copiază. Tu alegi să îți vezi în continuare de propria lucrare. Concurentul necinstit răspunde corect la mai multe întrebări decât tine și este declarat câștigător. Deși tu ai respectat regulile, iar el nu, totuși în final el este cel care a obținut locul pentru care amândoi ați concurat. Nu-i așa că te simți nedreptățit?! Oare nu ar fi fost mai bine să anunți organizatorii în momentul când ai văzut că acel concurent trișează?!

Cred că realizezi astfel cât este de important ca nu numai tu, ci și cei din jurul tău să respecte regulile. Dacă toată lumea ar fi corectă, în cazul unui concurs ar câștiga competiția cel mai bun, iar nu cel mai șmecher. De aceea este bine să înțelegem că sentimentele de dreptate și de siguranță există cu adevărat atunci când regulile sunt respectate și cel ce greșește își asumă asta și, eventual, este sancționat. Dacă tu vei închide ochii, șmecherul va fi încurajat să încălce legea din nou, căci știe că din cauza lașității tale, lui nu i se va întâmpla nimic. Și alții care vor afla asta vor fi tentați să îl imite pe respectivul, iar tu, cel care alegi să respecti legea, vei fi privit de astfel de indivizi ca un fraier.

Prin urmare, atunci când ești victima unei ilegalități – de exemplu, cineva îți sustrage un bun, te lovește, nu îți restituie un lucru împrumutat etc. – trebuie să știi că ai de partea ta legea, care te ocrotește. Există oameni plătiți de stat pentru a stabili dacă s-a încălcat vreun drept și pentru a lua măsurile ca cel care este vinovat să îndrepte răul făcut și, atunci când legea o cere, să fie sancționat: la școală – profesorul; pe stradă – polițistul; la tribunal – judecătorul.

EXERCITIUL 4: Se poate întâmpla să nu fii nici victima, nici autorul unei ilegalități, ci martor. Astfel, să zicem că ești agresat într-un loc public de un necunoscut. Un tânăr trece pe lângă tine și vede că ai nevoie de ajutor. El are la dispoziție trei opțiuni: (1) trece mai departe și grăbește pasul fiind mulțumit că nu el este cel agresat; (2) intervine în conflict cu riscul de a fi și el bătut; (3) anunță organele legii sunând la 112. Am dreptate dacă spun că nu ai vrea ca tânărul să adopte opțiunea nr....(1)?!

Trebuie să știi ca dacă ești martor la comiterea unei infracțiuni legea nu te obligă să anunți poliția decât pentru anumite fapte grave care au ca rezultat moartea unei persoane. Și totuși, de ce ar trebui ca martorul să ia atitudine la comiterea unei ilegalități comise împotriva altei persoane? Răspunsul este unul singur: pentru că îi pasă și nu suportă ca cineva din apropiere să sufere. Dacă vrem să trăim într-o țară curată, să fim în siguranță pe stradă și să ne bucurăm de lucrurile noastre, atunci trebuie să respectăm atât noi, cât și ceilalți aceste valori și să cerem ca cei care nu o fac să răspundă. Altfel există riscul ca cel care a comis o faptă rea, nefiind sancționat nici de public prin oprobriu, nici de organele legii prin pedeapsă, să repete acea faptă și alții să-l imite.

Trebuie să fim solidari cu cei ce respectă legea și să îi sprijinim pe cei care prețuiesc corectitudinea, indiferent dacă vor fi unii care ne vor aproba, iar alții care ne vor ridiculiza. Nu trebuie să ne fie frică să reacționăm la ilegalități; din contră, trebuie să dăm dovadă de integritate, adică să fim constanți cu principiile sănătoase potrivit cărora dorim să trăim.

Dacă cineva are cunoștință de o faptă soldată cu moartea unei persoane și nu anunță de îndată autoritățile, atunci el însuși riscă închisoarea. Atunci când uciderea ar fi comisă de un membru de familie nu există însă obligația denunțării.

Alegerea în funcții publice și demnități

Unele funcții se ocupă prin alegere, considerându-se că nu contează atât pregătirea și studiile candidatului, cât încrederea pe care i-o acordă oamenii. După ce împlinesc 18 ani cetățenii pot participa la alegerea reprezentanților lor în cele mai importante funcții în stat. Acest drept este un mare câștig al democrației. Exercițarea lui constituie un act de maximă responsabilitate din partea cetățenilor.

Dreptul de a alege în funcții publice se dobândește odată cu împlinirea vârstei de 18 ani până în ziua alegerilor inclusiv.

Au dreptul de a fi aleși consilieri, primari și deputați cetățenii cu drept de vot care au împlinit, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani. Cei cu vârsta de cel puțin 33 de ani pot fi aleși senatori, iar cei de cel puțin 35 de ani pot candida pentru a fi aleși în funcția de Președinte al României. Nu există cerințe cu privire la studii.

De regulă, candidații pentru acele funcții au susținerea unui partid politic. Orice cetățean major poate fi membru de partid, însă numai al unuia. Din cele 123 de partide existente în momentul de față în România, doar unele au reprezentanți în Parlament (ele se numesc partide parlamentare), iar altele nu (partide neparlamentare).

În general, partidele promovează o ideologie de dreapta, de stânga sau de centru. Tradițional, partidele care promovează o ideologie de dreapta susțin prioritatea drepturilor individuale față de pozițiile colectiviste, proprietatea privată, inițiativa privată, piața liberă și concurențială. Întră aici partide care îmbrățișează curentul liberal sau pe cel conservator. Extrema dreaptă este reprezentată de fascism și legionarism, iar astfel de formațiuni politice au fost interzise în țara noastră după cel de-al Doilea Război Mondial. Dar chiar și în prezent legea interzice organizațiile alcătuite din minim trei persoane care promovează ideile sau doctrinele legionare și fasciste, precum și utilizarea simbolurilor acestora (drapele, embleme, insigne, formule de salut).

Partidele care promovează o ideologie de stânga se axează pe promovarea grijii statului față de cetățean, a egalității dintre cetățeni, a economiei centralizate și a sindicalismului. Partidele socialiste și social-democratice se încadrează aici. Extrema stângă este reprezentată de comunism.

Partidul comunist a fost la putere în țara noastră după cel de-al Doilea Război Mondial până în decembrie 1989. După Revoluția din acel an, justiția română a refuzat mult timp reînființarea acestui partid, dar acest lucru s-a produs în anul 2016 când Tribunalul București, instanța care autorizează înființarea de partide politice în România, a permis înființarea a două partide de acest gen. Ambele au doar câțiva membri și nu sunt partide parlamentare.

Partidele de centru îmbină elemente de stânga și de dreapta.

Pentru desfășurarea procesului electoral, cetățenii trebuie să fie informați în mod corect și concurenții electorali să informeze, la rândul lor, în mod corect. Aceasta se face într-o anumite perioadă dinainte de alegeri și cu respectarea unor reguli stricte în timpul campaniei electorale.

Dacă votezi fără a avea acest drept, dacă votezi în locul altei persoane sau dacă votezi de mai multe ori riști pedeapsa închisorii.

Pe scurt:

- Într-o democrație însuși poporul ia deciziile în ceea ce îl privește, prin reprezentanți.
- Oamenii nu au stăpâni, ei își aleg conducătorii.
- Democrația înseamnă: stat de drept (supremația legii), drepturile omului, separația puterilor.
- Justiția nu este a treia putere în stat, ci una dintre cele trei puteri.
- Respectând legea suntem liberi.
- Exercitarea dreptului de a alege și de a fi ales sunt esențiale pentru funcționarea democrației.

COPII, TÂNĂRUL ȘI DREPTURILE

2

Cine este „copil”

Orice ființă umană sub vârsta de 18 ani se numește copil. El este un adult în devenire, se află în plină dezvoltare, deci are nevoie de îndrumări, ajutor și ocrotire. Pentru societate, copiii sunt foarte importanți întrucât ei reprezintă generația viitorului: când vor fi adulți, ei vor lua decizii pentru toți ceilalți.

Individul care are sub 18 ani se mai numește minor. Cel care împlinește această vârstă devine major începând chiar cu ora 00.00 a zilei când celebrează acest eveniment.

Cine este „adolescent”

Adolescentul este copilul cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani. Adolescența constituie ultima perioadă parcursă de copii până la maturizare. De aceea, adolescenții sunt o categorie de persoane pe care adulții o tratează cu foarte multă atenție.

În România trăiesc 4,4 milioane de copii, dintre care un 1,1 milioane sunt adolescenți.

Cine este „tânăr”

Sunt considerați tineri cetățenii între 14 și 35 ani. În țara noastră Legea tinerilor nr. 350/2006 obligă autoritățile și instituțiile publice să sprijine activitățile necesare îmbunătățirii condițiilor necesare integrării socio-profesionale a tinerilor. Există chiar o Autoritate Națională pentru Tineret și Direcții județene pentru tineret. Primăriile și Consiliile județene sunt obligate să sprijine și să consulte organizațiile de tineret din respectivul teritoriu și să asigure finanțări pentru activitățile de tineret.

În România trăiesc 5,7 milioane de tineri.

Statul asigură facilități fiscale celor care angajează tineri, asigură consiliere gratuită cu privire la orientarea în carieră și planificarea familială, asigură asistență medicală gratuită în cadrul instituțiilor de învățământ. Pentru cei cu vârsta peste 18 ani, statul sprijină tinerii care vor să demareze o afacere, organizează cursuri gratuite de inițiere în domeniul managementului, acordă reduceri de impozite și taxe celor care înființează societăți comerciale, sprijină construirea și cumpărarea de locuințe.

Apariția drepturilor omului și ale copilului

În trecut se spunea despre copii că încă nu sunt ființe umane. Ei erau prost îngrijiți și erau considerați proprietatea adulților: de alăptarea bebelușilor se ocupau în unele familii doicile, nu mamele; copiii nu erau hrăniți bine; după ce mai creșteau erau folosiți unii ca sclavi, alții ca ucenici; nu erau educați în grădinițe sau în școli, ci erau puși la munci grele și pentru care nu erau plătiți; nu aveau acte de identitate. În timpul războaielor mondiale copiii au fost omorâți, violați, răpiți sau strămutați în alte state pentru a-și pierde legăturile cu familiile lor și pentru a uita istoria patriei lor. Unii au fost folosiți pentru experimente medicale sau pur și simplu arși în timpul Holocaustului nazist, alții întemnițați în lagăre speciale din Gulag-ul sovietic unde au fost batjocoriți și abuzați. Dar chiar și în ziua de azi unii copii sunt implicați în acțiuni îngrozitoare – ei sunt folosiți de grupări extremiste pentru a comite acte teroriste: poartă echipamente explozive, detonează bombe sau chiarucid prizonieri. În familiile contemporane, de cele mai multe ori copiii sunt victimele conflictelor dintre adulți.

În secolul al XVIII-lea a apărut ideea de drepturi ale copilului. După cel de-al Doilea Război Mondial, la nivelul Națiunilor Unite a fost adoptată la data de 10 decembrie 1948 Declarația Universală a Drepturilor Omului, semnată și de România. Este cel mai cunoscut și amplu document privind drepturile omului, dar el nu se referă în mod special la copii. Ca să devină obligatoriu a fost nevoie de semnarea unor înțelegeri/contracte între state numite convenții sau pacte. Așa au apărut Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, respectiv Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale care au intrat în vigoare în 1976, valabile inclusiv în România. O înțelegere la fel de importantă este la nivel regional Convenția Europeană a Drepturilor Omului adoptată în 1950, la care România este parte începând cu anul 1994.

Sub egida ONU, la 20 noiembrie 1959 apare Declarația drepturilor copilului, iar 40 de ani mai târziu Convenția cu privire la Drepturile Copilului, care a fost adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la data de 20 noiembrie 1989. Toate cele 193 de țări care au ratificat această Convenție, printre care și România în anul 1990, sunt obligate să respecte dispozițiile acesteia, căci odată cu ratificarea de către parlamentul unui stat a unei convenții internaționale ea devine lege pentru acel stat.

Patru sunt principiile de bază consacrate de Convenția ONU cu privire la drepturile copilului: (1) protecția împotriva oricărei forme de discriminare; (2) interesul superior al copilului este primordial; (3) dreptul la viață și dezvoltare; (4) dreptul de exprimare a opiniei care să fie luată în considerare în orice chestiune sau procedură care afectează copilul.

În fine, în 2019 a fost adoptată Declarația de la București a copiilor din Uniunea Europeană privind participarea lor la luarea deciziilor la nivel național și european. Prin acest document reprezentanții copiilor din toată Uniunea arată că doresc să trăiască într-o Europă care îi solicită și le apreciază implicarea în procesul de adoptare a deciziilor ce le influențează în mod direct viața, atât ca cetățeni ai țărilor noastre, cât și ca cetățeni europeni.

Drept și drepturi

Cred că ați observat că în cadrul expresiilor „Nu e drept ceea ce faci!” și „Asta-i dreptul meu!” cuvântul „drept” are două sensuri:

Primul sens se referă la locul unde este notat ce avem voie să facem și ce nu: în legi care țin de domenii precum dreptul penal, dreptul civil ori dreptul familiei scrie ce este permis și ce este interzis – în limba engleză se folosește cuvântul „law”. Al doilea sens se referă la posibilitățile pe care le avem pentru a trăi așa cum ne dorim (avem dreptul la învățătură, dreptul la trai decent, dreptul la o justiție independentă etc) – în limba engleză se folosește cuvântul „right”.

Primul drept al omului ocrotit de Constituția României este dreptul la demnitate. Lipsit de drepturi, omul nu ar mai fi o persoană, ci ar fi asemenea unui lucru sau animal.

De regulă, unui drept care ne aparține îi corespunde o obligație ce revine altora. Vă voi da două exemple:

EXEMPLUL 1: Atunci când eu sunt proprietar al unei locuințe, eu decid cine intră în ea. Toți ceilalți sunt obligați să îmi respecte dreptul la proprietate, fiindu-le interzis să pătrundă în casă fără acceptul meu. Dacă cineva îmi încalcă acest drept, atunci acea persoană nu respectă o regulă scrisă în Codul penal, comite infracțiunea de violare de domiciliu și riscă să fie sancționat cu închisoarea dacă eu, ca victimă, formulez în termen de trei luni o plângere la poliție sau parchet.

EXEMPLUL 2: Eu dau cu împrumut o sumă de bani unui amic și fixăm împreună un termen pentru înapoierea banilor, dar când se împlinește scadența (adică a expirat termenul de restituire) respectivul refuză să îmi dea înapoi banii. El încalcă o regulă prevăzută în Codul civil care îl obligă la restituirea împrumutului și atunci eu am două posibilități: fie merg la mediator să soluționăm amiabil conflictul, fie îl dau în judecată, în termen de maxim trei ani, pentru ca instanța să îl oblige să îmi înapoieze banii.

Drepturile copilului și organele care le apără

Copiii nu pot avea toate drepturile adulților. Dar, la fel ca adultul, copilul are cinci categorii de drepturi:

- **Drepturi civile:** dreptul la viață; la nediscriminare; la nume; la identitate; la cunoașterea părinților; la protejarea vieții private; de a nu fi supus torturii sau altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante;
- **Drepturi politice:** libertatea de exprimare, de asociere și de participare la adunări pașnice, de gândire, conștiință și religie, de acces la informație și mass-media. Copilul nu are dreptul de a alege și de a fi ales în organele statului, ci doar în organismele școlare.
- **Drepturi economice:** dreptul la muncă, la protecție împotriva exploatării;

- **Drepturi sociale:** dreptul la educație, la sănătate, la securitate socială, la dezvoltare;
- **Drepturi culturale:** dreptul la recreație, la joacă, la participare la activități culturale și artistice.

La nivel mondial aceste drepturi sunt cuprinse în Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului de care am menționat mai sus. Instituția care monitorizează respectarea lor este Comitetul pentru Drepturile Copilului, alcătuită din 10 experți internaționali cărora statele le înaintează rapoarte în mod regulat.

În România există o lege specială care reglementează respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului – este vorba de Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului. De aplicarea acestei legi se ocupă mai multe autorități, fiecare cu propriile atribuții:

- Agenția Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, constituită la nivel național în subordinea Ministerului Muncii: ea monitorizează respectarea Convenției și legii menționate;
- Direcțiile generale de asistență socială și protecție a copilului, constituite la nivel județean și a municipiului București: ele veghează la respectarea în județ și în capitală a legislației cu privire la protecția și promovarea drepturilor copilului;
- Serviciile publice de asistență socială, constituite la nivel local: ele veghează la respectarea în municipii și orașe a legislației cu privire la protecția și promovarea drepturilor copilului; vizitează copiii la domiciliu; urmăresc măsurile de prevenire și combatere a consumului de alcool, droguri, a violenței în familie, a comportamentului delincvent;
- Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, constituită la nivel național în subordinea Ministerului Muncii: coordonează și îndrumă metodologic activitățile direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului și ale serviciilor publice de asistență socială în legătură cu aplicarea prevederilor legale incidente în domeniul violenței în familie;
- Avocatul Copilului: este un adjunct al Avocatului Poporului care primește petiții în legătură cu drepturile și libertățile copiilor și veghează ca instituțiile administrației publice să le respecte;
- Instanțele judecătorești, care se regăsesc în toate municipiile și în majoritatea orașelor din România: ele soluționează litigiile care privesc inclusiv copiii.

Instituțiile statului iau decizii ținând seama de interesul superior al copilului. Asta înseamnă că ele fac ceea ce este cel mai bine pentru copil, nu doar ceea ce este suficient sau doar bine pentru el.

Pe scurt:

- Până la 18 ani ești „copil”; între 14 și 18 ani ești „adolescent”; între 14 și 35 ani ești „tânăr”.
- Deciziile privind copilul ce se iau de către părinți și instituțiile publice trebuie să aibă la bază interesul superior al acestuia.
- Drepturile omului fac ca indivizii să fie persoane, adică beneficiari de drepturi și obligații.

OMUL ȘI DREPTUL LA VIAȚĂ

3

Nașterea

Copilul este conceput pe cale naturală în urma unui raport sexual dintre părinții săi. El se naște de către femeie pe cale naturală sau prin cezariană, în unități medicale specializate.

Clonarea unei ființe umane este interzisă de către lege.

Uneori, probleme de natură medicală impun o intervenție medicală prin fertilizarea in vitro – acesta este un proces prin care spermatozoidul bărbatului (care este partenerul femeii sau un terț donator) fecundează în laborator ovulul femeii (care este partenera bărbatului sau al unei terțe donatoare); acolo se formează embrionul care este transferat apoi în uterul mamei. Sub aspectul drepturilor, nu există nicio deosebire între copilul creat in vitro și cel procreat natural.

Mai nou, se vorbește de maternitatea de substituție: pentru fertilizarea in vitro este posibil să se folosească o mamă purtătoare, numită și mamă surrogat. Aceasta va da naștere unui copil care va reveni însă unei alte persoane.

Imediat după naștere, medicul eliberează un certificat constatator al nașterii. În baza lui, Oficiul de stare civilă de la Primărie va face mențiunile despre noua persoană apărută, într-un registru special – sunt trei tipuri de registre de stare civilă: pentru naștere, pentru căsătorie și pentru deces. După acele mențiuni, se va elibera certificatul de naștere.

Moartea

Un lucru este inevitabil: moartea. Mai devreme sau mai târziu se vor stinge cei din jurul nostru: bunicii, părinții, profesorii, prietenii, vecinii. Acest lucru se întâmplă în mod natural, firesc. Moartea se atestă printr-un certificat de deces eliberat de serviciul de stare civilă. În baza lui moștenitorii celui decedat se vor prezenta la notar pentru a încheia actele de succesiune, prin care vor intra în proprietatea bunurilor rămase de la defunct.

Averea persoanei decedate se poate împărți supraviețuitorilor în două modalități. Astfel, defunctul poate apela la un notar sau poate scrie chiar cu mâna lui un testament prin care să își lase averea unor rude sau unor străini.

Dacă nu are testament, atunci averea se va împărți între soțul supraviețuitor și copiii defunctului, părinții defunctului, frații defunctului, altor rude potrivit unor fracții și într-o anumită ordine prevăzute expres de Codul Civil.

Dreptul la viață este cel mai important drept al omului. Atunci când în mod voit se ia viața unei persoane de către o alta se comite cea mai gravă infracțiune numită omor.

Omorul este aspru pedepsit de lege: dacă un adult ucide cu intenție o persoană, atunci va fi condamnat la închisoare între 10 și 20 ani; dacă autorul este un minor, el nu poate fi trimis în penitenciar, dar va fi închis într-un centru de detenție pe o perioadă între 5 și 15 ani.

Din păcate, în țara noastră au existat cazuri de copii omorâți de către adulți. Uneori ucigașii au fost chiar de rudele copiilor.

În iulie 2019, un individ din sudul țării a fost arestat și cercetat pentru răpirea unor fete și omorârea lor. În cursul anchetei s-a descoperit că acesta a luat fete care făceau ocazional autostopul, pe care le ducea la domiciliul său unde le ținea izolate și le viola. Polițiștii au descoperit în grădina casei acestuia oase provenind de la cadavrele mai multor adolescente.

Sunt cazuri în care minori au ucis copii.

În anul 2005 o fetiță dintr-un mare oraș din Moldova, în vârstă de 8 ani, a fost chemată în apartamentul celui mai bun prieten al fratelui ei. Nereușind să o violeze, acesta i-a curmat viața, a învelit-o într-o pătură și a ascuns-o într-o ladă de gunoi. A fost căutată timp de două luni de cunoștii săi, iar la căutări a participat și însuși criminalul care s-a prefăcut că nu știe nimic. După ce au găsit-o, tatăl fetei, cuprins de durere, s-a sinucis. Criminalul, cu vârsta de 17 ani la data faptei, a fost până la urmă descoperit și condamnat la 20 ani închisoare. A fost eliberat în anul 2014, mai repede, pentru bună purtare.

De asemenea, sunt cazuri în care minori au ucis adulți.

În vara anului 2018, doi tineri din Vestul țării în vârstă de 15, respectiv 17 ani, au plănuț să ucidă la întâmplare o persoană pentru a-i lua mașina ca să se plimbe. Au comandat un taxi și au folosit un cuțit cu care au luat viața șoferului în vârstă de 77 de ani. Au aruncat cadavrul într-o pădure, au luat banii și telefonul șoferului și s-au plimbat cu autoturismul până a rămas fără combustibil. Un an mai târziu cei doi au fost condamnați la nouă, respectiv zece ani de detenție într-un centru specializat de detenție pentru minori.

Trebuie să știți că organele legii pot acționa numai dacă sunt anunțate cât mai repede de cei care știu orice informație ce poate duce la eliberarea victimei și prinderea infractorului. De aceea este esențial ca fiecare dintre noi să fie precaut, să aibă grijă nu numai de el, ci și de cei din jurul său care ar fi în nevoie. La cel mai mic act de agresiune violentă trebuie anunțate autoritățile la telefon 112 pentru a interveni prompt.

Dacă fapta violentă care s-a comis nu a dus la decesul victimei, ci acesta a supraviețuit, fapta se numește tentativă de omor. Tentativa de omor se sancționează cu jumătate din pedeapsa pentru infracțiunea consumată de omor.

În octombrie 2016 un elev dintr-un județ din centrul țării, în vârstă de 17 ani, a fost înjunghiat cu un cuțit, pe holul liceului, de către un elev aflat în anul I la școala profesională, care a vrut să se răzbune pentru neînțelegeri mai vechi. Victima, rănită grav la gât, a scăpat cu viață. Autorul a fost arestat pentru tentativă de omor.

Când o persoană omoară o altă persoană nu în mod voit, ci din neglijență sau nebagare de seamă, fapta se numeșteucidere din culpă. Intră aici fapta medicului care nu respectă protocoalele în cursul unei operații chirurgicale și provoacă decesul pacientului sau fapta șoferului care accidentează cu mașina, mortal, victima angajată în traversarea străzii pe trecerea de pietoni.

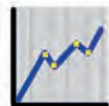
Dreptul la viață este atât de ocrotit încât nimeni nu poate fi condamnat în vreo țară europeană la pedeapsa cu moartea (pedeapsa capitală), indiferent cât de gravă ar fi fapta pe care ar comite-o. În România a existat pedeapsa cu moartea, dar s-a renunțat la ea odată cu instaurarea democrației în urma Revoluției din 1989.

Războiul și terorismul

Luarea vieții unei persoane este permisă în caz de legitimă apărare (agresiune permisă de lege în scop de protecție), adică atunci când cel atacat este el însuși în pericol de a fi omorât și nu are timpul de a fugi din fața pericolului sau de a anunța poliția.

De asemenea, în caz de război este admisă uciderea dușmanului, fiind de datoria ostașilor să apere un anumit teritoriu sau obiectiv strategic față de oricine îl atacă. Războiul se poartă după anumite reguli, incluse în cele patru tratate ce formează „Convențiile de la Geneva” și care privesc modul în care se declară ostilitățile, ridicarea și îngrijirea răniților și bolnavilor, modul de tratare a prizonierilor, protecția civililor, protecția bunurilor culturale, interzicerea folosirii armelor biologice, interzicerea minelor antipersonal etc.

În România serviciul militar este facultativ. Dar în caz de război implicând țara noastră, orice bărbat cu vârsta între 20 și 35 de ani și care este apt e obligat să satisfacă acest serviciu.

Cele mai pacifiste țări din lume sunt Islanda, Noua Zeelandă, Portugalia, Austria și Danemarca. Țările cele mai puțin pacifiste sunt Siria, Afganistan, Iraq, Sudan, Yemen.

În ultimii ani s-au înmulțit faptele de terorism. Pentru motive politice, se atacă populația neimplicată în conflict, folosindu-se forme de violență extremă pentru a transmite frică și intimidarea în scopul de a determina anumite acțiuni politice sau religioase din partea conducerii statului: eliberarea unor teritorii, predarea unor deținuți, obținerea unor sume foarte mari de bani etc. Propaganda prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă a acestor acte contribuie la intimidarea populației.

În România, instituția statului care se ocupă de siguranța națională este Serviciul Român de

Informații (SRI).

**Linia gratuită pentru
semnalarea riscurilor
terroriste: 0800.800.100**

Sistemul național de alertă teroristă: Stările de amenințare sunt identificate prin cinci niveluri de alertă teroristă, evidențiate distinct pe bază de culori:

SCĂZUT	informațiile disponibile și evenimentele recente indică faptul că un atac terorist este foarte puțin probabil
PRECAUT	informațiile disponibile și evenimentele recente indică un risc scăzut de producere a unui atac terorist
MODERAT	informațiile disponibile și evenimentele recente indică faptul că există risc terorist general, fiind posibil un atac terorist
RIDICAT	informațiile disponibile și evenimentele recente indică un risc terorist crescut, fiind probabil un atac terorist
CRITIC	informațiile disponibile și evenimentele recente indică un risc iminent de producere a unui atac terorist

Sinuciderea și eutanasia

Unele persoane recurg la sinucidere, adică la suprimarea propriei vieți. Trebuie să știți că nimic nu justifică un asemenea gest și că oricine poate fi ajutat și orice poate fi iertat. Dacă aveți astfel de gânduri este important să nu acționați impulsiv și să vă amintiți că sunt lucruri pentru care merită să luptați. Este bine să discutați cu părinții, profesorii sau consilierul psihologic al școlii ori să apelați în mod anonim la serviciile care există special pentru voi.

Linia telefonică 0.800.801.200 este gratuită și disponibilă la nivel național și apelabilă din rețelele de telefonie fixă și mobilă între orele 19:00 – 07:00. Acolo răspund voluntarii de la Alianța Română de Prevenție a Suicidului.

Pentru București există linia telefonică de urgență pentru prevenirea tentativelor de suicid – 116.123, deschisă non-stop de Direcția Generală de Asistență Socială a Municipiului București, în colaborare cu Spitalul Clinic de Psihiatrie „Prof. Dr. Alexandru Obregia” și Asociația de Suicidologie.

Atunci când întâlnești o persoană care trece printr-o astfel de situație sau care are astfel de gânduri ar fi bine să încerci să o ajuți să se salveze, nicidecum să își ducă mai departe intenția. Sunt situații în care o persoană care este grav bolnavă, ori rudele ei, solicită să i se provoace

Fapta de a convinge o persoană să se sinucidă sau de a o ajuta prin procurarea de pastile, substanțe sau arme este pedepsită cu închisoarea.

moartea. Trebuie să știți că eutanasia (moartea fără dureri provocată la cerere) nu este permisă în țara noastră: un medic sau o rudă a celui bolnav nu are voie să îl omoare, chiar dacă el cere acest lucru și chiar dacă suferă de o boală incurabilă care îi provocată suferințe foarte mari.

Fenomene meteorologice și hidrologice periculoase

Uneori oamenii și lucrurile sunt puse în pericol nu de alți oameni, ci de fenomene naturale. În ultima vreme au apărut și în țara noastră inundații pe suprafețe extinse, vânturi puternice sub formă de ciclon etc.

De regulă prin intermediul presei se transmit populației avertizări și atenționări sub forma unor coduri:

- Cod verde** este folosit pentru zonele în care nu sunt prognozate fenomene periculoase.
- Cod galben** se va folosi în cazul în care fenomenele prognozate vor fi temporar periculoase pentru anumite activități, dar altfel sunt obișnuite pentru perioada respectivă sau zona specificată.
- Cod portocaliu** se aplică acelor fenomene prevăzute a fi periculoase, cu un grad de intensitate mare.
- Cod roșu** se aplică acelor fenomene prevăzute a fi periculoase, cu un grad de intensitate foarte mare și cu efecte dezastruoase.

În caz de furtună rămâneți în locuințe și nu vă adăpostiți sub copaci. Țineți la îndemână o lanternă. Nu vă atingeți de firele de electricitate căzute la pământ.

Tot astfel, se transmit către populație semnale de înștiințare sub forme acustice, ceea ce impune adăpostirea noastră imediată în locurile special convenite pentru astfel de situații.

Situații de protecție civilă	Durata	Semnificația
Alarmă aeriană	15 sunete (impulsuri) modulate cu durata și intervale de 4 secunde	Prevenirea populației despre apariția pericolului imediat de lovire a obiectivului (localității) respectiv
Alarmă chimică	5 sunete (impulsuri) a 16 secunde fiecare cu pauze de 10 secunde între ele	Apariția indicilor sau descoperirea contaminării radioactive, chimice sau biologice
Calamitate naturală	3 sunete (impulsuri) a 32 secunde fiecare cu pauze de 15 secunde între ele	Prevenirea populației asupra pericolului produs de dezastru naturale
Încetarea alarmei	Sunet continuu, de aceeași intensitate cu durata de 2 minute	Înștiințarea populației despre faptul că pericolul a trecut

Prin sistemul RO-ALERT toți deținătorii oricărui tip de telefon vor fi înștiințați în situații majore în care viața și sănătatea cetățenilor sunt puse în pericol, cum ar fi fenomene meteo extreme, inundații amenințătoare, atac terorist sau alte situații care amenință grav comunitățile.

Platforma națională FIIPREGĂTIT.RO este destinată pregătirii populației pentru situații de urgență. Aici se găsesc ghiduri pentru acordarea primului ajutor, intervenție în caz de ger/viscol, inundație, cutremur, alunecare de teren, avalanșă, furtună, tornadă, caniculă, incendiu, antiterorism, electricitate, accident nuclear, violență copii, violență domestică, furt de mașini, furt din locuință, furt din buzunare, manifestări sportive.

Pe scurt:

- Dreptul la viață este cel mai important drept natural al omului.
- În Europa nu se permite pedeapsa cu moartea ca în unele state din SUA sau din Orient.
- În România nu este permisă eutanasia.
- Cunoașterea sistemelor de avertizare poate preveni afectarea oamenilor și distrugerea bunurilor.

COPILUL ȘI IDENTITATEA SA

4

Oamenii sunt diferiți unul de altul. Nu există doi oameni identici nici măcar dacă sunt gemeni, căci întotdeauna vor fi anumite însușiri care îi vor deosebi. Pentru a distinge persoanele, legea stabilește că acestea sunt de două categorii și în cadrul fiecărei categorii anumite caracteristici ajută la identificarea lor.

O primă categorie este cea alcătuită din toate persoanele fizice – acestea reprezintă indivizii, ca mine și ca tine, care se deosebesc unii de alții prin nume, domiciliu sau reședință (acolo unde are locuința principală, respectiv secundară) și cetățenie. De exemplu, în țara noastră există o singură persoană cu numele Cristescu Bogdan, fiul lui Gheorghe și Elisabeta, care locuiește în comuna Mănășturel din județul Cluj.

A doua categorie este alcătuită din persoanele juridice, cum sunt autoritățile publice, instituțiile publice, societățile comerciale, unitățile de învățământ – ele se caracterizează prin denumire, sediu și naționalitate. De exemplu, în țara noastră există un singur Colegiul Național „Gheorghe Lazăr” din București. Toate denumirile de localități, instituții, parcuri, cartiere, străzi se atribuie în mod oficial, după o anumită procedură.

Numele copilului

Certificatul de naștere arată numele și prenumele copilului, data nașterii, numele și prenumele părinților. În felul acesta nu există riscul ca o persoană să fie confundată cu o altă persoană. Certificatul de naștere este actul cu care copilul se va legitima până la vârsta de 14 ani și în baza căruia își va valorifica drepturile prin părinții săi (primirea alocației, înscrierea la grădiniță, apoi la școală).

Numele de familie al copilului este cel pe care îl poartă părinții, care poate să fie al unuia sau al ambilor reunite. El se va putea schimba prin căsătorie și apoi, eventual, în urma divorțului.

Prenumele copilului este cel ales de părinți. În tradiția românească, copilului i se dau, uneori, două prenume, unul fiind, de regulă, al unui sfânt din calendar din ziua sau din apropierea zilei în care s-a născut copilul.

Persoanele care poartă nume și prenume ridicole sau indecente, ori poartă nume străine sau scrise greșit, pot cere serviciului public comunitar de evidență a persoanelor să le schimbe.

Numele și prenumele apar în certificatul de naștere emis de Oficiul de stare civilă, care cuprinde și CNP – codul numeric personal, constând într-un număr unic pe care persoana îl va păstra pentru tot restul vieții.

STRUCTURA C.N.P. este alcătuită din 13 cifre, fiecare cu o anumită semnificație: SAALLZZJJNNNC - prima cifră reprezintă sexul (1 pentru bărbați, 2 pentru femei – pentru cei născuți înainte de 1999, respectiv 5 și 6 – pentru cei născuți ulterior); următoarele două cifre reprezintă anul nașterii; următoarele două cifre, luna nașterii; următoarele două cifre, ziua nașterii; următoarele două cifre, codul județului; următoarele trei cifre din CNP reprezintă numărul de ordine; ultima cifră este cifra de control.

Cartea de identitate

Cartea de identitate face dovada identității și a domiciliului titularului. Ea se eliberează pentru prima oară la împlinirea vârstei de 14 ani. În termen de 15 zile de la împlinirea acestei vârste trebuie solicitată eliberarea cărții de identitate la serviciul public comunitar de evidența populației.

Dacă vi se fură cartea de identitate trebuie ca în termen de 24 de ore să anunțați poliția de la locul comiterii faptei. Dacă o pierdeți trebuie să anunțați în același termen serviciul public comunitar de evidență a persoanelor unde aveți domiciliul.

Dacă găsiți o carte de identitate trebuie ca în termen de 48 de ore să o depuneți sau să o trimiteți la cea mai apropiată unitate de poliție sau la cel mai apropiat serviciu public comunitar de evidență a persoanelor.

După o anumită perioadă, trebuie cerută o nouă carte de identitate. Termenul de valabilitate este:

- 4 ani pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 14-18 ani;
- 7 ani pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 18-25 ani;
- 10 ani după împlinirea vârstei de 25 ani;
- permanent după împlinirea vârstei de 55 ani.

Cartea de identitate trebuie purtată tot timpul asupra voastră. Este interzis să o dați unei alte persoane spre a fi folosită în numele vostru.

Se sancționează cu amendă de la 100 lei la 500 lei refuzul unei persoane de a da relații pentru stabilirea identității sale, de a se legitima cu actul de identitate sau de a se prezenta la sediul poliției, la cererea ori la invitația justificată a organelor de urmarire penală sau de menținere a ordinii publice, aflate în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

Se sancționează cu închisoarea încredințarea cărții de identitate unei persoane pentru ca aceasta să o folosească fără drept – de exemplu, să deschidă un cont bancar sau să cumpere un produs electronic.

Cetățenia copilului

Cetățenia exprimă legătura dintre un individ și un anumit stat. În baza acestei legături individului îi revin drepturi și obligații specifice statului respectiv și poate cere protecția autorităților din acel stat.

Prin actul înregistrării în România, copilul dobândește cetățenia română dacă cel puțin un părinte este român, neavând importanță dacă acel copil s-a născut în țara noastră sau în străinătate. Alte state au un alt sistem: e suficient ca un copil să se nască pe teritoriul lor ca nou-născutul să primească acea cetățenie, chiar dacă părinții nu o dețin (Argentina, Brazilia, Canada, SUA etc).

Unele persoane au mai multe cetățenii simultan, dar sunt state care nu permit acest lucru. În acest sens, există o procedură după care majorii pot renunța la cetățenia română. Cererea de renunțare, pentru cei care se află în țară, la cetățenia română se depune la Autoritatea Națională pentru Cetățenie sau la misiunile diplomatice ori oficiile consulare ale României din țara în care solicitantul își are domiciliul sau reședința. În ultimii 30 de ani au renunțat la cetățenia română aproximativ 500.000 de persoane.

Constituția noastră prevede că statul își ocrotește cetățenii atât în țară (prin autoritățile naționale), cât și în străinătate (prin oferirea de servicii consulare).

Ambasada se ocupă de relațiile dintre state. Consulatul se ocupă de problemele cetățenilor țării de care aparține, pe teritoriul altei țări și de eliberarea vizelor pentru cetățenii străini acolo unde este cazul.

Cetățenii sunt datori să fie fideli statului a cărui cetățenie o au și să îl apere în orice împrejurare și sub orice formă. Patriotismul este un sentiment nobil de iubire față de țara căreia îi aparții și de locuitorii acesteia. În situația unei stări de război, a unei stări de mobilizare și pe timpul stării de asediu, lupta pentru apărarea țării și a cetățenilor ei este o obligație, iar sacrificiul vieții este dovada supremă a patriotismului.

TERMINOLOGIE: PATRIOTISMUL înseamnă iubirea de țară până la sacrificiu. **NAȚIONALISMUL EXTREM** semnifică ura față de cei care nu sunt de aceeași națiune (de exemplu, naziștii îi urau pe romii și evreii).

Cetățenia nu trebuie confundată cu naționalitatea. Astfel, cetățenia indică apartenența la un stat, iar naționalitatea arată apartenența la un popor, la un neam: de exemplu, domnul Körösi din Satu-Mare este „cetățean român de etnie maghiară”. Este de remarcat că e posibil ca pe parcursul vieții să ai mai multe cetățenii (atunci când te muți într-o altă țară unde muncești o perioadă de timp impusă de statul respectiv sau atunci când te căsătorești cu un cetățean al unui alt stat), dar întotdeauna vei avea o singură naționalitate care reprezintă obârșia ta indiferent câte țări ai schimba. Așa se explică că pe teritoriul României se află cetățeni români de diverse naționalități (români, maghiari, sași, evrei, ruși etc), precum și cetățeni străini care se află la noi în vizită sau pentru a munci.

Există însă și persoane care nu au cetățenie, deci nu aparțin vreunei țări – ei se numesc apatrizi. Un apatrid are toate drepturile și obligațiile prevăzute de legislația statului în care locuiește. În mod evident un cetățean va avea două categorii de drepturi și obligații: ale statului a cărui cetățenie o deține, respectiv ale statului în care locuiește.

CETĂȚEAN EUROPEAN: Începând cu anul 2007 România este membră a Uniunii Europene. Ca cetățeni europeni, avem anumite drepturi specifice: dreptul de a vota și de a fi aleși în Parlamentul European, dreptul de a circula liber și a locui în altă țară europeană, dreptul de a lucra în altă țară europeană, dreptul de a adresa petiții Parlamentului European și a face plângeri la Mediatorul European.

Pe scurt:

- Un individ se identifică prin nume, domiciliu și cetățenie.
- Cel fără cetățenie se numește apatrid.
- O persoană juridică se identifică prin denumire, sediu și naționalitate.

COPIIUL ȘI FAMILIA DIN CARE FACE PARTE 5

Dreptul de a-și cunoaște părinții

De regulă, familia ia naștere prin conviețuirea a doi părinți, indiferent că sunt căsătoriți (aceștia se numesc „soți”) sau nu sunt căsătoriți (aceștia se numesc „concubini”). Există însă și familii monoparentale, alcătuite dintr-un părinte și copiii întreținuți de el – aceasta pentru că fie părinții s-au separat ori unul a decedat, fie copilul a fost conceput în urma unei inseminări artificiale, fie a fost adoptat de o singură persoană.

România încă nu recunoaște uniunile și nu permite căsătoriile dintre persoane de același sex, ca în SUA și unele state din Europa.

De cele mai multe ori părinții sunt cei „biologici”. Dacă părinții sunt căsătoriți, se consideră de către lege că tatăl copilului este soțul mamei. Când însă în actele copilului a fost trecută o altă persoană ca tată se poate contesta paternitatea acesteia; copilul însuși poate contesta paternitatea, oricând. Dacă este cunoscut tatăl biologic și acesta refuză să recunoască copilul, atunci se poate apela la justiție pentru stabilirea paternității. În felul acesta, niciun părinte nu se va putea sustrage de la obligația de a-și crește și educa copilul.

Părinții pot fi și „de îngrijire”, cum ar fi cei care adoptă copii sau îi iau în plasament sau în asistență maternală. Ei au aceleași îndatoriri ca părinții biologici. Mama surrogat nu este considerată părinte biologic.

Când copilul a fost adoptat, pentru a nu fi afectate relațiile de familie tocmai stabilite, legea permite ca el să își cunoască părinții naturali numai după ce va împlini vârsta de 18 ani.

**8 martie este Ziua internațională a femeii și Ziua națională a femeii;
Prima duminică din luna mai este Ziua națională a mamei;
A doua duminică din luna mai este Ziua națională a tatălui;**

15 mai este Ziua internațională a familiei;

1 iunie este Ziua internațională a copiilor și Ziua mondială a părinților;

1 octombrie este Ziua internațională a persoanelor vârstnice;

19 noiembrie este Ziua internațională a bărbatului și Ziua națională a bărbatului.

Dreptul de a fi crescut și îngrijit de părinți

Vremea sclaviei a dispărut demult. Oamenii nu pot fi stăpâni ai altora. Drepturile omului garantează că nicio persoană nu poate fi proprietatea altor persoane. Evident, copiii nu sunt bunuri, ci ei sunt ființe umane și sunt înzestrați cu calități și cu drepturi. În niciun caz copiii nu sunt proprietatea părinților lor.

În trecut, copilul era considerat proprietatea tatălui său. Apoi, a început să fie favorizată mama în tot ceea ce însemna creșterea copilului. Din fericire, în prezent este interzis să se facă vreo deosebire între părinți pe considerente de gen: amândoi au drepturi și îndatoriri egale în raport cu copilul lor și această regulă se aplică indiferent dacă părinții sunt sau nu căsătoriți, ori divorțați, ori sunt despărțiți în fapt.

Pentru dezvoltarea pleneră și armonioasă a personalității sale, copilul trebuie să crească într-un mediu familial echilibrat, într-o atmosferă de fericire, dragoste și înțelegere. Părinții sunt obligați prin lege să se ocupe de creșterea, educarea și îngrijirea copilului. Pentru aceasta, ei trebuie să supravegheze copilul; să coopereze cu el; să îi respecte viața intimă, privată și demnitatea; să îl informeze despre ceea ce îl poate afecta; să ia în considerare opinia sa. Modul în care își îndeplinesc aceste obligații poate fi verificat oricând de către serviciul public de asistență socială.

Părinții au drepturi și îndatoriri egale în privința copilului lor, indiferent că locuiesc sau nu împreună, fără a se face între cei doi vreo diferențiere pe criteriul genului.

Copilul nu poate fi despărțit de părinții săi împotriva voinței acestora. Acest lucru este posibil doar când părinții sunt separați și se stabilește locuința numai la unul dintre ei (prin acordul lor sau, în lipsa acestuia, de către instanța judecătorească) sau dacă părinții fac rău copilului (ceea ce se stabilește doar de către instanță).

Părinți în străinătate

E posibil ca părinții să decidă să plece să lucreze în străinătate și asta pentru o perioadă îndelungată. De multe ori, copiii rămași acasă se simt neglijați. Ei au dreptul de a păstra relațiile personale și a avea contacte directe, în mod regulat, cu părintele plecat. Dacă ambii părinți vor să plece la muncă în străinătate, atunci cu 40 de zile înainte aceștia trebuie să anunțe serviciul public de asistență socială, iar Judecătoria trebuie să stabilească cui se acordă tutela copilului.

Peste 80.000 de copii din România au unul sau ambii părinți plecați la muncă în străinătate, conform datelor oficiale. Se pare însă că numărul real este de cel puțin două ori mai mare.

Copiii care au părinții plecați în străinătate și care au nevoie de consiliere pot apela gratuit, de pe teritoriul României, numărul telefonic 0800.070.040, unde pot primi informații și consiliere gratuită, de luni până vineri, în intervalul orar 9:30-17:30.

Părinți despărțiți și cei divorțați

Uneori părinții se despart și aleg să trăiască separat. Cei care sunt căsătoriți înțeleg să pună capăt căsniciei lor prin divorț. Relația sau tensiunile dintre părinți nu trebuie să influențeze relația dintre copil și fiecare părinte. Ei păstrează calitatea de părinte până la deces sau până la decăderea din drepturile părintești, dacă va fi cazul.

Divorțul are loc doar între soți, nu între părinte și copil.

Așadar, legăturile dintre părinte și copil se vor păstra chiar dacă părinții nu mai sunt împreună, fiind în interesul superior al copilului să aibă contact și acces cât mai des la părinții săi.

De regulă, la divorț părinții stabilesc un plan parental prin care se înțeleg unde va locui copilul (la unul dintre părinți sau la amândoi, pe rând), cu privire la obligația de întreținere pe care o datorează amândoi părinții (îndeplinirea în natură sau prin plata unei sume lunare de bani), modul de desfășurare pe mai departe a relațiilor personale cu copilul (prin vizite reciproce, prin întâlniri în locuri publice, prin găzduire peste noapte, la sfârșit de săptămână și/sau în timpul vacanțelor, prin telefon sau internet etc). Atunci când nu se înțeleg, părinții pot apela la un mediator pentru a ajunge la un acord, în caz contrar toate aceste aspecte urmând a fi stabilite de instanța de judecată.

Dacă un părinte a fost obligat pe cale judecătorească să plătească o pensie de întreținere și nu o face timp de trei luni, fapta constituie infracțiunea de abandon de familie. Pentru a se începe un dosar penal este nevoie de plângere din partea celuilalt părinte (pentru copilul până în 14 ani), respectiv a minorului asistat de celălalt părinte (pentru copilul de 14-18 ani). Oricând pe parcursul procesului penal plângerea poate fi retrasă și cazul se va închide.

Așa cum părintele la care nu stă copilul are dreptul de a ține legătura cu el, tot astfel părintele la care locuiește copilul are obligația de a facilita această legătură. Din păcate, în unele familii, copilul este învățat de părintele cu care stă mai mult să se depărteze de celălalt părinte – cercetătorii au stabilit că, trăind într-un mediu ostil cu privire la părintele care nu are custodia, copilul poate fi afectat de sindromul alienării parentale: se va înstrăina de acest părinte, se va transforma treptat într-o persoană negativistă, frustrată, chiar violentă, condusă de sentimente de neajutorare sau de ură și răzbunare. Practic, copilul este supus unei forme grave de abuz emoțional care îl va afecta și pe el, și pe cei din jur pentru o foarte mare perioadă de timp, uneori chiar pentru tot restul vieții.

Dacă un părinte care are custodia copilul îl împiedică în mod repetat pe celălalt părinte să aibă legături personale cu minorul, fapta constituie infracțiune. Tot astfel, este infracțiune fapta părintelui necustodian de a reține copilul fără să aibă consimțământul părintelui la care acesta locuiește.

Gradele de rudenie

Unele persoane sunt extrem de apropiate, așa că fac parte dintr-o „familie”. Ele își datorează sprijin reciproc în timpul vieții. Mai mult, legea prevede că unele persoane din familie trebuie să plătească pagubele create de celelalte (de exemplu, părinții pentru copii) și că unii trebuie să îi îngrijească pe alții (de exemplu, părinții pe copii la începutul vieții, copiii pe părinți spre finalul vieții). La deces, rudele au dreptul la moștenire dacă cel decedat nu a lăsat bunurile prin testament unor persoane străine: de exemplu, Codul civil prevede că în caz de deces al unui părinte, $\frac{1}{4}$ din averea sa rămâne soțului supraviețuitor și restul de $\frac{3}{4}$ se împarte în mod egal între copiii decedatului.

Legătura de sânge dintre două persoane se numește rudenie. Copiii care sunt adoptați își pierd orice legătură cu părintele natural și devin rude cu noii părinți (rudenie civilă).

Între rude există legături de sânge. Două persoane care se căsătoresc nu devin rude, ci sunt soți. Rudele unui soț vor fi pentru celălalt soț nu rude, ci afini.

Legătura dintre persoane se măsoară în grade, reprezentând numărul nașterilor intervenite între cele două persoane: astfel, copiii sunt rude de gradul întâi cu părinții lor, pentru că de la părinte la copil a intervenit o naștere; copiii sunt rude de gradul doi cu bunicii lor, pentru că de la bunic la părinte a intervenit o naștere, iar de la părinte la copil a intervenit o a doua naștere; copiii sunt rude de gradul trei cu unchii lor. Tot astfel, frații între ei sunt rude de gradul doi, pentru că de la un frate la părintele comun a intervenit o naștere, iar de la acest părinte la celălalt frate a mai intervenit o naștere. Verișorii sunt rude de gradul patru. Același mod de calcul se face și pentru afini: de exemplu, pentru soț mama soției este afin de gradul unu, întrucât mama este rudă de gradul unu pentru soție; tot astfel, pentru soț sora soției este afin de gradul doi. Cumnatul soției este însă un simplu străin pentru soț.

Frații care au aceeași mamă, dar tați diferiți sunt frați couterini; cei care au tată comun, dar mame diferite sunt frați cosanguini – în limbaj popular ei se numesc vitregi.

Arborele genealogic este o reprezentare grafică între urmașii unei persoane, pentru a arăta schematic gradul de înrudire al acestora în diferitele familii. Persoana de referință, cu datele cunoscute, este poziționată la rădăcina arborelui; în ramurile de deasupra sunt trecuți copiii și alți descendenți, iar persoana cu același grad de rudenie, mai tânără, este trecută în stânga față de cea mai în vârstă.

Respectarea rudelor și a memoriei celor decedați

Copilul este fiul/fiica părinților până la decesul lor. El le datorează respect – așa ne dictează morala noastră, dar tot astfel ne obligă în mod expres legea. Astfel, dacă un copil își bate părinții sau îi dă afară din casă, nu le mai poate cere să îl întrețină. Părinții pot decide chiar să își dezmoștenească copilul, adică el să nu mai primească nicio parte din averea lor la decesul acestora. În caz de violență gravă sau încercare de omor a părintelui, oricum legea prevede că minorul nu îl mai poate moșteni, fiind nedemn de aceasta.

Articolul 485 din Codul civil poartă denumirea „Îndatorirea de respect” și are următorul conținut: „Copilul datorează respect părinților săi indiferent de vârsta sa”.

Legea prevede că cei decedați și memoria lor trebuie respectată. De asemenea, se prevede că nu este voie să ne batem joc de cadavrul sau de cenușa unei persoane și nici să distrugem cruci și morminte – toate aceste acțiuni sunt profanare și constituie infracțiune!

Familia extinsă

Copiii sunt îndrăgiți și ajung să aibă relații afective și cu alte rude decât părinții: bunicii, frații, unchii etc. De aceea, legea prevede dreptul copilului de a-și cunoaște rudele și de a avea relații personale și contacte directe cu acestea. Părinții nu pot împiedica aceasta decât dacă instanța judecătorească a decis astfel întrucât ar exista un pericol cu privire la minor.

A avea astfel de relații personale înseamnă a se întâlni, a se vizita, a coresponda, a fi găzduit, a trimite și a primi informații și fotografii. Menținerea relațiilor cu familia extinsă, inclusiv în caz de separare sau divorț al părinților, contribuie la dezvoltarea armonioasă a copilului.

Pedepsele

Cei mai mulți părinți au o grijă foarte mare de copiii lor, le sunt alături la greu, îi ajută și îi iubesc. Le vorbesc blând, dar sunt și fermi. La rândul lor, copiii se simt în siguranță găsind în părinți și niște prieteni buni. Știu că vor fi iertați dacă au greșit și că vor fi sprijiniți în deciziile pe care le vor lua. Respectul, căldura și încrederea sunt reciproce.

Din păcate, sunt și unele familii unde copiii sunt bruscați, insultați, amenințați, loviți, pedepsiți aspru. Acolo se mai aud vorbele: „Eu te-am făcut, eu te omor!”, „Unde dă tata, crește!” sau „Bătaia e ruptă din rai!”. Aceste atitudini sunt dovada unei mentalități învechite.

Abuzurile asupra copiilor pot îmbrăca cinci forme: fizic, emoțional, psihologic, sexual și economic. Practic, este inclusă aici orice acțiune voluntară a unei persoane care se află într-o relație de răspundere, încredere sau de autoritate față de copil, prin care sunt periclitată viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a lui.

- 1) Prin abuz FIZIC o persoană produce suferință alteia prin împingere, înghiontire, pălmuire, vătămare cu pumnii sau picioarele ori cu obiecte contondente, înjunghiere.
- 2) În abuzul EMOȚIONAL o persoană urmărește să submineze personalitatea alteia prin respingere, insultare, amenințare, până la manipulare.
- 3) În cazul abuzului ECONOMIC agresorul aduce victima într-o poziție de dependență financiară: victimei nu i se permite să muncească, agresorul ține evidența fiecărui ban cheltuit sau nu îi permite să își cheltuie proprii bani.
- 4) Abuzul SEXUAL constă în atingeri intime sau invitații adresate pentru a determina o persoană să întrețină un raport sexual contrar dorinței, ori expunerea de gesturi sau materiale sexuale față de o persoană.
- 5) Abuzul PSIHOLOGIC constă fie în neglijare, fie în acțiuni prin care abuzatorul se asigură că domină victima, amenințându-o cu violența orientată direct asupra ei sau a cuiva drag, ori chiar a animalului preferat ori a unui bun la care aceasta ține. Spre deosebire de abuzul emoțional care este de scurtă durată și este punctual, cel psihologic are o durată mai mare în timp.

În ziua de azi se acceptă că un copil este o persoană și că el are dreptul de a i se respecta individualitatea. De aceea nu i se pot aplica pedepse fizice sau alte tratamente umilitoare sau degradante și nici nu poate fi privat de drepturi, astfel încât să îi fie pusă în pericol sănătatea fizică sau psihică. Este adevărat că uneori părinții iau măsuri disciplinare în cadrul educației pe care sunt responsabili să o dea copilului, dar acestea nu trebuie să afecteze demnitatea lui.

Smucirea, amenințarea, strigarea la copil, mai ales în public, creează temere și/sau sunt percepute ca fiind umilitoare. Pedepsele fizice și umilitoare aplicate copiilor au ca efect imediat rănirea copilului atât corporal cât și sufletesc. După un anumit timp se va rupe atașamentul dintre copil și părinte, iar după o perioadă mai lungă de timp va fi afectată dezvoltarea ulterioară a copilului, transformându-l într-o persoană anxioasă, retrasă sau la rândul său abuzatoare cu cei din jur, poate chiar cu proprii săi părinți ori copii.

Orice încălcare a drepturilor copilului și orice formă de abuz asupra sa poate fi anunțată telefonic la numărul 116.111. Aici, Asociația Telefonul Copilului vă informează despre drepturi, vă consiliază cu privire la problema semnalată și vă îndrumă, dacă este cazul, la organele abilitate.

Atunci când este sesizată pe orice cale de comiterea unui abuz asupra copilului, Direcția generală de asistență socială și protecție a copilului face rapid o investigație și dacă copilul este în pericol iminent poate decide scoaterea copilului din acel mediu și plasarea lui în regim de urgență la o altă familie, persoană sau un serviciu specializat, urmând ca apoi un judecător să confirme sau să infirme această măsură. Dacă este cazul, vor începe procedurile pentru decăderea din drepturile părintești, după care părintele va deveni un simplu străin pentru copil.

Atunci când copilul este maltratată sau sănătatea ori viața lui sunt puse în pericol, poliția va deschide un dosar penal indiferent pe ce cale află de aceste fapte: din constatări personale ale organelor de poliție, din presă, de pe internet, dintr-o plângere depusă de victimă sau dintr-un denunț depus de vreun martor.

Punerea în primejdie gravă, prin măsuri sau tratamente de orice fel, a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului, de către părinți sau de orice persoană în grija căreia se află minorul, constituie infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului și se pedepsește cu închisoarea.

Violența domestică

În unele familii se întâlnesc cazuri extrem de grave: copiii sunt loviți cu pumnii, bătuți cu cureaua ori călcați în picioare; sunt închiși în pivniță, legați cu lanțul de pat, arși cu țigara; sunt violați ori chiar omorâți. Asemenea fapte se comit și împotriva altor persoane apropiate. Ele intră în categoria numită violența domestică și include orice inacțiune sau acțiune intenționată de violență fizică, sexuală, psihologică, economică, socială sau spirituală care se produce în mediul familial sau domestic ori între soți sau foști soți, precum și între actuali sau foști parteneri, indiferent dacă agresorul locuiește sau a locuit împreună cu victima.

Toate aceste fapte sunt extrem de grave și constituie infracțiuni, adică cel care le comite riscă să fie trimis în închisoare. Atenționăm că întotdeauna când cel agresat este un membru de familie (copil, părinte, bunic, actual sau fost soț ori concubinul unui părinte) infracțiunea este considerată a fi mai gravă și pedeapsa care se va aplica va fi majorată cu o pătrime.

FORME DE VIOLENȚĂ DOMESTICĂ:

- a) violența verbală - adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte și expresii degradante sau umilitoare;
- b) violența psihologică - impunerea voinței sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune și de suferință psihică în orice mod și prin orice mijloace, prin amenințare verbală sau în orice altă modalitate, șantaj, violență demonstrativă asupra obiectelor și animalelor, afișare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, urmărirea fără drept, supravegherea locuinței, a locului de muncă sau a altor locuri frecventate de victimă, efectuarea de apeluri telefonice sau alte tipuri de comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care prin frecvență, conținut sau momentul în care sunt emise creează temere, precum și alte acțiuni cu efect similar;
- c) violența fizică - vătămarea corporală ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, inclusiv masele ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum și alte acțiuni cu efect similar, supunerea la eforturi fizice epuizante sau la activități cu grad mare de risc pentru viață sau sănătate și integritate corporală, altele decât cele de la lit. e);
- d) violența sexuală - agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărțuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreținerii unor relații sexuale forțate, viol conjugal;

e) violența economică - interzicerea activității profesionale, priver de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acțiunea de sustragere intenționată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a posedea, folosi și dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor și resurselor comune, refuzul de a susține familia, impunerea de munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv unui membru de familie minor, precum și alte acțiuni cu efect similar;

f) violența socială - impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate și de prieteni, interzicerea frecventării instituției de învățământ sau a locului de muncă, interzicerea/limitarea realizării profesionale, impunerea izolării, inclusiv în locuința comună, priver de acces în spațiul de locuit, deposedarea de acte de identitate, priver intenționată de acces la informație, precum și alte acțiuni cu efect similar;

g) violența spirituală - subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, interzicerea dreptului de a vorbi în limba maternă și de a învăța copiii să vorbească în limba maternă, impunerea aderării la credințe și practici spirituale și religioase inacceptabile, precum și alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare.

Trebuie să știți că actele de violență nu pot fi justificate invocându-se obiceiul („așa se făcea și pe vremea noastră”), cultura (omorârea prin lapidare, adică prin aruncatul cu pietre, în anumite țări musulmane, pentru relații homosexuale sau adulter), religia („femeia trebuie să fie supusă bărbatului”), tradiția (bătaia cu băte de Anul Nou din com. Ruginoasa, jud. Iași).

Dacă sunteți victima unei astfel de infracțiuni, este necesar să vorbiți cât mai repede cu cineva apropiat cu care vă puteți sfătui: rudă, vecin, profesor. În cel mai scurt timp trebuie anunțat serviciul de protecție a copilului sau poliția. Când sunteți în pericol grav puteți să fiți primiți o perioadă de timp într-un centru pentru adăpostirea victimelor violenței în familie.

În caz de violență domestică orice persoană poate anunța poliția. Polițiștii pot interveni și din oficiu, chiar dacă nu este formulată vreo plângere din partea celui agresat. În timpul procesului, dacă victima crede că fapta nu se va mai repeta, se poate împăca cu agresorul care este din familia sa, dar numai dacă ea dorește acest lucru.

Victimele pot solicita gratuit ajutor la 0800.500.333, la orice oră.

Atunci când prin actele de violență este pusă în pericol viața, integritatea fizică sau psihică ori libertatea unui membru al familiei, poliția chemată la fața locului poate emite pe loc un ordin de protecție provizoriu pentru 5 zile, prin care agresorul este îndepărtat din locuință ori i se interzice să se apropie la o anumită distanță de victimă sau i se ridică arma folosită. Ulterior, cel agresat poate solicita un ordin de protecție de la Judecătoria. Protecția se acordă într-o procedură rapid, pentru maxim șase luni și ea poate consta în evacuarea agresorului din locuință, interzicerea de a veni în contact cu victima, obligarea lui de a nu se apropia la o anumită distanță față de victimă, copiii sau rudele ei.

Protejarea copiilor lipsiți de familie

Când copilul este lipsit temporar sau definitiv de familia sa (părinți decedați, necunoscuți, decăzuți din drepturile părintești pentru că și-au neglijat îndatoririle, condamnați cu interzicerea drepturilor părintești pentru că și-au abuzat copiii, puși sub interdicție pentru că suferă de boli psihice grave, declarați dispăruți sau chiar morți pentru că au plecat de prea mult timp de la domiciliu și nu se mai știe nimic de ei), când copilul este abuzat ori neglijat chiar de către aceasta, sau când copilul este găsit ori abandonat în unități sanitare, atunci se ia o măsură de protecție numită plasament. Prin această măsură copilul va fi dat în grija temporară a unei persoane/familii, a unui asistent maternal sau a unui serviciu de tip rezidențial.

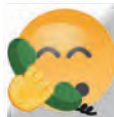

În prezent sunt peste 50.000 de copii luați de lângă părinții lor, pentru că au fost abandonați sau le-a fost pusă în pericol creșterea și educarea de către propria familie. Anual, aproximativ 9.000 – 10.000 de copii sunt abandonați de propriile familii.

Unii copii sunt adoptați. Adopția este dorită, de regulă, de părinții care nu pot avea copii pe cale naturală. În acest caz, părinții naturali își dau consimțământul pentru adopție și copilul va dobândi legături de rudenie cu noua sa familie, cele vechi încetând definitiv. Părinții adoptatori pot fi români sau străini care domiciliază în străinătate. Dacă un părinte care are deja un copil se căsătorește cu o altă persoană, aceasta din urmă are posibilitatea de a adopta acel copil și, astfel, ambii soți vor apărea și în acte ca fiind părinții lui.

Răpirea și abandonul

În cazul în care copilul dispare de la domiciliu, părinții sau persoana care avea datoria să îl supravegheze trebuie ca în 24 de ore să anunțe poliția, care în scurt timp va începe urmărirea generală după o procedură specifică – sistemul „Alertă răpire copil”.

În toate țările din Europa disparițiile de copii sunt sesizate la numărul unic 116.000.

Anual, în România sunt 3.000 de sesizări pentru dispariția unor copii. 95% din cazuri sunt însă plecări voluntare. În momentul de față (septembrie 2019) sunt dispăruți un număr de 82 de copii, enumerați la rubrica specifică de pe site-ul Poliției Române, care încă nu au fost găsiți.

Tehnici anti-răpire pentru copii

1. Evită străinii: nu discuta cu necunoscuți, fie ei și de același sex; nu te duci cu ei chiar dacă îți fac promisiuni sau folosesc numele părinților tăi; nu te urci în mașina lor; nu iei de la ei alimente; nu deschizi nimănui ușa cât părinții nu sunt acasă.
  2. Strigă după ajutor: Plânsul nu ajută. Strigă cât poți de tare și imediat după ajutor. Spune explicit: Ajutor! Vrea să mă ia! Nu e tatăl meu! Nu e mama mea! Ajutați-mă! Chemați Poliția! Mă fură! Omul acesta mă atinge!
  3. Agăță-te de piciorul agresorului: trănțește-te imediat la picioarele agresorului și prinde-te strâns cu brațele de un picior al acestuia. Încolăcește-ți picioarele în jurul celuilalt picior al agresorului sau alt obiect fix (un stâlp, o bicicletă, o balustradă, piciorul unui pat).
  4. „Înotul”: când agresorul vine spre tine să te atace, nu trebuie să îl împingi, ci să-ți miști brațele repede în lateral ca la înot. Asta va preveni să fii apucat prea ușor în zona pieptului sau gâtului. În același timp strigă după ajutor.
  5. Metoda peștelui alunecos: când agresorul te apucă din spate și îți acoperă gura sau te strânge în zona gâtului, lasă-te în jos mișcându-ți mâinile și picioarele ca un pește. Ajuns jos întoarce-te spre agresor cu fața și lovește-l cu picioarele. În același timp strigă după ajutor.
  6. Mușcă și lovește: mușcă/zgârie brațele cu care îți apucă față sau alte zone la care poți ajunge. Lovește agresorul cu pumnii sau picioarele în locurile sensibile: în ochi, în zona organelor sexuale (bărbați), în gamba piciorului, la gât sub bărbie, în coșul pieptului. Dacă ești ținut de mâini, lovește cu capul în nas, bărbie, gură. Apoi fugi!
  7. În caz de răpire cu mașina: nu te urca în mașina necunoscutului și nu te coborî din mașină. Apucă-te cu mâinile strâns de o bară, un copac, un obiect din jur pentru a opri să fie tras în mașină. Când agresorul deschide ușa mașinii, prinde-te în spațiul dintre ușă și mașină. Dacă geamul este deschis prinde-te de marginea geamului. Strigă după ajutor.
- Dacă te afli deja în mașină pe scaunul de lângă șofer, bage un braț prin volan și blochează-l, căci va provoca viteză redusă sau o direcție nefirească, atrăgând atenția altor persoane. Dacă ești pus pe bancheta din spate și ai mâinile libere, bage degetele în ochii agresorului, strigă și fă semne altor conducători auto prin geamurile laterale sau prin cel din spate. Când agresorul oprește și deschide portiera să coboare, deschide portiera opusă și fugi.

Sursa: <http://parenting.anidescoala.ro>

Copilul are dreptul să crească alături de părinții săi. Iar părinții au obligația să îl îngrijească. Atunci când îndepărtează copilul sau când se îndepărtează ei de copil, pot fi trași la răspundere.

Dacă părinții îl părăsesc sau abandonează și astfel copilul suferă fizic sau psihic, fapta se numește infracțiunea de abandon de familie și se sancționează dacă minorul depune plângere la poliție. Închiderea, ascunderea sau răpirea unui copil, indiferent cine o comite, reprezintă o altă infracțiune gravă numită lipsire de libertate.

La rândul său, copilul este obligat de lege să își întrețină părintele care ajunge în stare de nevoie și nu are posibilități. Dacă refuză, copilul poate fi dat în judecată de părinții săi și un judecător să decidă suma de bani pe care acesta să o plătească în mod regulat.

Copilul poate călători în străinătate singur sau cu părinții lui. Dacă un părinte părăsește țara cu copilul fără a avea acest drept și fără acordul celuilalt părinte, fapta se numește răpire internațională de copil și Ministerul Justiției va intra în alertă pentru a face demersurile în vederea înapoierii.

Pe scurt:

- Indiferent dacă sunt sau nu căsătoriți ori dacă locuiesc împreună, părinții sunt egali în drepturi și obligații față de copil.
- Sunt interzise pedepsele care produc suferințe fizice sau psihice copilului, indiferent cine le aplică: părinții, profesorii, instructorii, paznicii, oamenii legii etc.
- Violența domestică nu poate fi justificată. Ea nu trebuie tolerată nici de cei implicați, nici de cei ce asistă la așa ceva.

PALATUL DE JUSTIȚIE

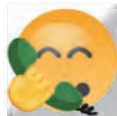
TÂNĂRUL ȘI SĂNĂTATEA

6

Servicii medicale

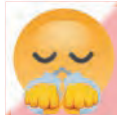
Copilul are dreptul de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de servicii medicale și de recuperare.

Dacă adulții pot beneficia de acces la policlinici și spitale publice atunci când fac dovada achitării unei cotizații lunare (utilizând cardul de sănătate), copiii au în mod gratuit acest drept. Dar pentru aceasta ei trebuie să fie înscrși în evidența unui medic de familie. Unele din serviciile medicale sunt asigurate chiar în interiorul școlilor și liceelor, ambulatoriu sau prin cabinete medicale.

Pentru copiii cu vârsta între 0 și 6 ani părinții pot obține sfaturi medicale inclusiv prin telefon, fără a se deplasa la spital sau policlinică. Se poate apela gratuit și non stop la serviciul PEDITEL 1791 (în rețelele Vodafone, Orange și Telekom) sau *1791 (în rețeaua Digi fix și mobil). Pentru județul Cluj se poate apela serviciul ALOPEDI 0364.917 (tarif normal.)

Tinerii pot merge cu încredere la medic. Pacientul are dreptul ca personalul medical să păstreze confidențialitatea cu privire la starea sa, diagnosticul sau tratamentul aplicat. Trebuie să fie tratat în mod respectuos. Cât timp pacientul este în unitatea medicală, el nu poate fi filmat sau fotografiat fără acceptul său.

Când un medic pretinde bani ori produse pentru a efectua actul medical, el comite infracțiunea de luare de mită indiferent dacă primește sau nu ceea ce a solicitat. Aceeași infracțiune este dacă medicul primește orice fel de folos drept mulțumire sau recompensă după efectuarea actului medical. Când un pacient promite sau oferă vreun folos medicului, fie înainte, fie după îndeplinirea actului medical, comite infracțiunea de dare de mită. Pentru ambele persoane se va aplica pedeapsa închisorii.

Internetul oferă informații despre medicamente. Sunt unele persoane care vând medicamente prin internet. Fiți precauți cu informațiile din mediul online! Țineți cont că un diagnostic poate pune doar un medic iar medicamentele le poate vinde numai un farmacist.

Copiii nu pot dona organe sau țesuturi. Un copil poate dona numai celule stem, atunci când primitorul este o rudă până la gradul patru, dar cu consimțământul său în cazul în care are 10 ani împliniți, care trebuie dat în fața președintelui tribunalului și cu acordul părintelui. Prelevarea de organe, țesuturi și/sau celule de la minorul decedat se face numai cu consimțământul scris al unuia dintre membrii majori ai familiei sau al rudelor.

Pentru a fi efectuate intervenții medicale care țin de problemele sexuale sau reproductive, copilul care a împlinit 16 ani nu mai are nevoie de acordul părinților.

De multe ori este de ajutor psihologul din cadrul școlii sau cel din cabinetul privat. A nu se confunda psihologul cu psihiatrul: primul acordă consiliere și ajutor emoțional, sufletesc; al doilea este un cadru medical care pune diagnostice și prescrie tratamente, ce sunt de cele mai multe ori medicamentoase.

Alcoolul

O jumătate dintre adolescenți au consumat alcool cel puțin o dată. Unii beau din teribilism, alții să își facă curaj pentru a comite fapte imorale sau ilegale, iar alții de plăcere. Unii cred că astfel ajung să se simtă maturi, alții vor doar să se distreze.

Trebuie să știți că legea interzice servirea cu băuturi alcoolice a minorilor. Tot astfel, vor fi sancționați cu amendă minorii care consumă băuturi alcoolice pe stradă, în piață, pe stadion, în parcuri, în gară și autogară, în mijloacele de transport în comun.

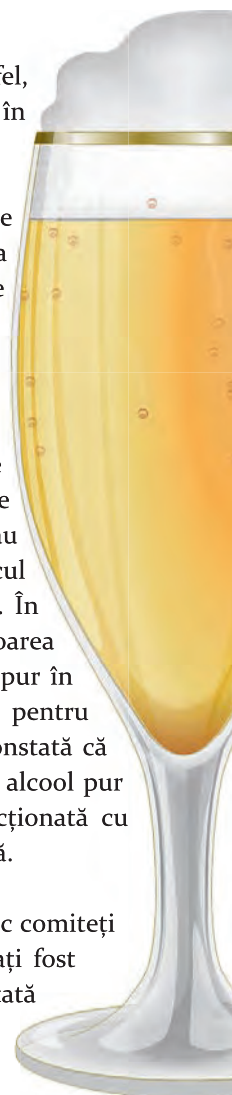
Efectele consumului de alcool sunt negative: creierul este afectat, procesul de învățare și performanța școlară scad, dezvoltarea tânărului este pusă în pericol. Scade inhibiția specifică vârstei și predis pune adolescentul la o viață sexuală necorespunzătoare care poate genera o sarcină nedorită sau contractarea unei boli cu transmitere sexuală. Cel mai periculos este să fie dependent de băuturi alcoolice (devine alcoolic). Trebuie să știți că există instituții speciale pentru dezalcoolizare și tratament specific.

Una dintre cauzele principale de deces al adolescenților sunt accidentele de circulație produse pe fondul consumului de alcool sau a altor substanțe numite psihoactive. Dacă ați consumat așa ceva, sub nicio formă să nu vă urcați pe scuter sau la volanul unui autoturism! Riscați să comiteți un accident rutier, să distrugeți mijlocul de transport, să vă răniți voi înșivă ori să vătămați sau chiar să uciideți pe cineva. În România poliția face deseori controale în trafic: când la testul cu alcoolscopul valoarea este pozitivă, veți fi amendați pe loc; când valoarea este peste 0,4 mg/litru alcool pur în aerul expirat veți fi conduși la clinică pentru recoltare de mostre biologice și dacă se constată că aveți o îmbibație alcoolică de peste 0,8 g/l alcool pur în sânge, fapta constituie infracțiune sancționată cu închisoare între 1 și 5 ani sau amendă penală.

În România limita legală a alcoolemiei la volan este ...ZERO LA MIE.

Evident, dacă nu dețineți permis de conducere și ați condus mașina pe drumul public comiteți o infracțiune distinctă. Nu are importanță că ați condus doar câțiva metri până ați fost oprit de poliție sau că aveți de rezolvat ceva urgent. Dacă mașina v-a fost încredințată de un adult care știa că nu aveți permis sau că ați consumat alcool, acesta va fi sancționat și el cu închisoarea.

Tutunul

S-a constatat că majoritatea adulților care fumează s-a apucat de acest viciu în adolescență și că un sfert dintre adolescenți fumează în mod regulat sau ocazional. Curiozitatea sau anturajul îi convinge pe unii să se apuce de fumat. Apoi devin dependenți. Chestia cu „Da, dar bunicul a fumat toată viața lui și a trăit până la 80 de ani” nu mai ține: în ziua de azi oamenii fac mai puțin sport, consumă alimente ce conțin multe E-uri și sunt mai stresați. Dacă la toate acestea se adăugă alcool și tutun, avem ingredientele perfecte pentru o moarte prematură. Iar în țara noastră în fiecare oră mor patru români din cauza fumatului atât activ, cât și pasiv.

Narghileaua folosește deseori tot tutun, având însă aromă de fructe. O oră de fumat din narghilea este echivalentă cu fumatul a 200 de țigări.

Ar fi bine să nu instigați pe alții să vă urmeze obiceiurile. Aveți grijă să nu fumați în școală sau în zona ei, căci puteți fi sancționați disciplinar de către conducerea școlii. În țara noastră s-a aprobat relativ recent o lege care, la fel ca în multe țări occidentale, interzice fumatul în spații publice închise, iar sancțiunea este amenda între 100 și 500 lei. Ar trebui să știți că fumatul în perioada sarcinii poate avea drept efect aducerea pe lume a unui copil cu malformații.

Și încă ceva: legea interzice ca minorilor să li se vândă sau să li se distribuie gratuit produse din tutun.

Pastile, etnobotanice, droguri

Trebuie să știți că pastilele sunt făcute să vă însănătoșească și că ele se prescriu de către medici. Sunteți la vârsta la care nu trebuie să vă îmbuițați cu vitamine ca să vă crească mușchii sau cu pastile ca să slăbiți: sportul și hrana adecvată sunt suficiente în această perioadă în care nu e definitivat procesul de creștere. Aveți grijă: unele substanțe precum diazepamul sau morfina se vând doar cu prescripție medicală și nu pot fi folosite decât în scop terapeutic. Deținerea unor astfel de substanțe poate atrage aplicarea unei amenzi.

Etnobotanicele, cunoscute drept „legale” și procurate în trecut din „magazine de vise” iar azi de la dealeri de pe stradă, sunt o formă de droguri sintetice alcătuite dintr-un amestec de ierburi și substanțe chimice. Consumul lor duce la efecte imediate: amețeală, halucinații, greață, leșin, înțepenirea corpului (efectul „zombi”). O intervenție medicală poate fi salvatoare numai dacă este imediată. Începând cu anul 2011 legea interzice nu doar vânzarea etnobotanicelor, ci și oferirea lor în mod gratuit altor persoane sau publicitatea cu privire la ele.

Din păcate, drogurile sunt consumate de peste 5% dintre adolescenții români. Există mai multe feluri de droguri: marijuana, cocaină, heroină, opiu, crack, ecstasy, LSD, amfetamină etc. Se găsesc sub mai multe feluri: sub formă de pastile, sub formă de prafuri care se aspiră, sub formă de țigară sau injectabile. Ele se vând de către dealeri care la început le oferă la prețuri mici sau chiar gratuit, ca apoi să crească prețul pe măsură ce consumatorul devine dependent.

În România nu este permisă deținerea drogurilor nici măcar pentru consumul propriu, această faptă fiind infracțiune. De asemenea, sunt infracțiuni: cultivarea, depozitarea, oferirea și vânzarea drogurilor.

Există droguri care produc efecte ireversibile asupra creierului chiar de la o singură utilizare. Efectele drogurilor sunt diverse: unele provoacă stări de beție, de veselie sau halucinogene; altele generează semipareză; altele generează boli cardiace ori pulmonare; altele psihoze sau schizofrenii; unele produc stare de comă, iar administrate în anumite doze, generează moartea. Efectele unor droguri trec după câteva ore, ale altora după câteva zile. Trebuie să știți că acest drum este, de regulă, fără întoarcere. Dependența nu trece de la sine, ci necesită tratament specializat. Căutați îndrumare cât mai repede la părinți, profesori, medici, consilieri.

Puteți obține sfaturi și sprijin cu privire la combaterea consumului de droguri de la specialiștii de la Agenția Națională Antidrog. Apelați cu încredere la numărul de telefon 0.8008.700.700.

Unii tinerii consumă des marijuana (sub formă de tutun) și hașiș (sub formă de rășină) obținute din planta de cânepă indiană denumită cannabis și cunoscută drept „iarbă”. Ea se consumă în țigară („joint”, „pai”, „băț”) sau sub formă de prăjiturile. Provoacă o senzația de amețelă, de visare („high”). Este fals că aceasta nu provoacă dependență – deja în spitalele de psihiatrie s-au înregistrat primele cazuri cu persoane dependente psihic de marijuana. De asemenea, este fals că aceasta are efecte terapeutice – ceea ce se vinde pe piață conține peste 10% THC, o substanță psihoactivă, care nu are nicio legătură cu CBD, substanța care se pare că ar avea efecte terapeutice și care poate fi cuprinsă în medicamente ce se pot vinde pe piață doar cu prescripție medicală. Consumul regulat de marijuana provoacă pierderi de memorie, scăderea atenției, scăderea capacității de decizie. Combinat cu alte substanțe provoacă afecțiuni cardiovasculare.

Mediu și nutriție

Dreptul la sănătate implică și dreptul la un mediu înconjurător sănătos, precum și dreptul la o nutriție adecvată. Diverse boli, de la cancer la obezitate și boli de inimă, sunt deja întâlnite la copii.

BOLI LA COPII: În țara noastră se nasc anual peste 1.400 de copii cu malformații la inimă și mai puțin de jumătate ajung să fie tratați; dacă ajung să fie operați, nouă din zece copii supraviețuiesc. Sunt câteva sute de cazuri de persoane, printre care și copiii, identificate cu boala Lyme cauzate de mușcătura de căpușă. Unul din 10.000 copii este depistat cu o formă de cancer; 80% sunt vindecabili. Un sfert dintre copii sunt predispuși la tulburări de dezvoltare, de atenție sau din spectrul autist (avem 30.000 copii bolnavi de autism). 2.500 de copii au diabet și sunt dependenți de insulină. 2.000 de copii sunt diagnosticați cu artrită idiopatică juvenilă, boală care nu se vindecă niciodată. Peste 10% din copiii în vârstă de 8 ani sunt supraponderali.

România are toate formele de relief: avem mare și munte, dealuri și câmpii. Avem râuri, lacuri și un fluviu. Avem a doua deltă ca mărime din Europa. Natura ne susține și noi trebuie să o protejăm. Ea ne asigură sănătatea, resursele sau locul de relaxare. Exploatarea rațională a lemnului, a apei, recuperarea materialelor reciclabile, sortarea gunoiului (selectarea distinctă a gunoiului menajer de sticlă, hârtie, plastic) sunt semne ale civilizației. Aruncarea gumei de mestecat pe stradă, a cojilor de semințe pe jos la manifestările sportive sau în parc, a ambalajelor pe geamul deschis de la mașină sau a țigării pe trotuar nu constituie doar niște contravenții, adică fapte pentru care poți fi sancționat cu amendă, ci sunt dovada unor carențe în educație.

Gunoiul trebuie selecționat în containere (pubele, igloo) de culori diferite:

- pentru deșeuri de ambalaje din plastic și metal;
- pentru deșeuri de ambalaje din sticlă;
- pentru deșeurile de ambalaje din hârtie și carton;
- pentru deșeurile reziduale (menajere);
- pentru deșeuri biodegradabile.

În afara acestora, separat mai trebuie colectate și deșeurile periculoase (vopsele, pesticide, medicamente expirate, uleiuri, acizi etc), dar și cele voluminoase. Pentru aceste tipuri de deșeuri sunt organizate campanii regulate de colectare. Totodată, deșeurile electronice trebuie predate centrelor specializate.

Pentru a avea o viață sănătoasă se impune să facem sport minimum 30 minute pe zi (nu trebuie ignorate exercițiile de tip yoga, qigong sau tai chi), să reducem cât putem zahărul și sarea din alimentația noastră, să renunțăm la dulciuri pentru a consuma în special fructe, legume și cereale și să bem zilnic cel puțin doi litri de apă plată. Nerespectarea regulilor de igienă și de nutriție, nevaccinarea la timp sau existența unor afecțiuni în familie sunt cauze sau condiții care favorizează apariția bolilor. De asemenea, cercetătorii au stabilit că atitudinea negativă, gândurile pesimiste sau emoțiile distructive fac rău și, în timp, acestea vor afecta corpul fizic. Învățați să vă depărtați de tot ce v-ar putea produce o stare de rău fizic și să vă detașați de orice v-ar putea produce o stare de rău psihic.

Protecția consumatorilor

După ce achiziționați un bun din comerț, este posibil ca într-un termen de doi ani de la livrare să constatați că nu este conform cu produsul ce doreați să îl cumpărați. Atunci trebuie să informați vânzătorul în două luni de la constatarea lipsei de conformitate și aveți următoarele posibilități: îl duceți înapoi și cereți repararea sau înlocuirea lui (care trebuie să se producă în termen de maxim 15 zile fără a mai plăti ceva în plus); dacă acestea nu sunt posibile, puteți cere înapoierea unei părți din prețul plătit ori puteți să restituiți bunul și să primiți înapoi tot prețul. Dacă înlocuirea nu e posibilă, trebuie să primiți înapoi banii plătiți.

Orice produs are o durată medie de utilizare și un termen de garanție stabilit de vânzător. Dacă în aceste termen produsul se defectează deși l-ați utilizat potrivit instrucțiunilor de utilizare și exploatare permise, vi se va asigura repararea sau înlocuirea sa. Astfel, în practică, produsele electrice sau electronice au un termen de garanție cuprins între 6 luni și 3 ani, iar în cadrul acestuia produsul stricat vi se va repara gratuit, dar la service-urile autorizate de producător.

Când produsele indicate mai sus le-ați cumpărat folosind internetul, tranzacția trebuie confirmată prin e-mail sau în contul dvs. deschis pe site-ul furnizorului. Produsele trebuie furnizate în maximum 30 zile sau în termenul propus de vânzător. Puteți să comunicați furnizorului în termen de 14 zile că v-ați răzgândit, fără nicio explicație, iar în termen de alte 14 zile să returnați produsele, urmând a vi se restitui suma de bani plătită.

În cazul în care cumpărați un produs alimentar și nu ați băgat de seamă că are termenul de valabilitate expirat, puteți cere înlocuirea de îndată a produsului sau returnarea prețului plătit.

Sunt sancționați cu închisoare cei care infestază apa, falsifică băuturi sau alimente. La fel, cei care vând produse cu termenul de valabilitate expirat dacă sunt vătămătoare sănătății oamenilor.

Atunci când nu vi se respectă toate aceste drepturi sau pentru orice nereguli în legătură cu produsele sau serviciile de pe piață puteți sesiza Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor care poate da sancțiuni agentului economic, mergând de la amenzi până la închiderea unității.

TELEFONUL CONSUMATORULUI este o linie telefonică cu tarif normal, la care consumatorii pot suna pentru a primi informații referitoare la modalitatea în care pot face sesizări sau reclamații cu privire la produsele și serviciile ce le sunt puse la dispoziție. InfoCons: 021.9551.

Este posibil să aveți probleme cu un bun cumpărat din unul dintre statele membre ale U.E. Dacă în certificatul de garanție se menționează că beneficiați de o garanție europeană atunci consumatorul o poate solicita în oricare dintre aceste state, inclusiv România. Dacă certificatul de garanție nu prevede această fapt, atunci nu se poate solicita aplicarea garanției decât în țara din care s-a achiziționat produsul. Toate informațiile necesare le puteți obțineți de la Centrul European al Consumatorilor România: www.eccromania.ro.

Pe scurt:

- Alcoolul și tutunul dăunează sănătății. Acestea nu pot fi vândute minorilor.
- În România este interzis să aveți droguri asupra voastră, în geantă, mașină sau în casă.
- Alimentația adecvată și protecția mediului înconjurător sunt esențiale pentru sănătate.

VIAȚA INTIMĂ ȘI DE FAMILIE A TÂNĂRULUI 7

Sexul și contracepția

În domeniul vieții intime, oamenii trebuie să fie responsabili, la fel ca în orice alt domeniu al vieții. Tinerii pot întreține relații sexuale din momentul în care sunt complet dezvoltăți fizic și psihic. Acestea pot avea loc numai cu acordul partenerilor implicați și fără încălcarea legii. Vârsta prea mică a copilului implicat într-o astfel de relație va atrage sancționarea partenerului indiferent că acesta este major sau, la rândul lui, minor.

Este infracțiune întreținerea de relații sexuale cu un minor sub 15 ani chiar dacă autorul are consimțământul copilului. Dacă minorul are sub 13 ani, această faptă este considerată mai gravă și se pedepsește mai aspru.

Chiar dacă copiii care au împlinit 15 ani își dau acordul, anumitor persoane adulte le este interzis cu desăvârșire să întrețină relații sexuale cu ei: este vorba de rude (părinți, bunici, frați, unchi și nepoți de la frate) sau de cei care îi îngrijesc, păzesc, ocrotesc, educă sau îi au în tratament (cum ar fi doctori, profesori, instructori sportivi, preoți, îngrijitori, paznici).

În luna iunie 2015 un antrenor de handbal de la un club bucureștean a fost arestat sub acuzația că, în timpul cantonamentelor, a întreținut relații sexuale cu șapte fete având vârste între 11 și 14 ani. După un proces penal care a durat doi ani, în luna martie 2017 antrenorul a fost condamnat definitiv la pedeapsa de 19 ani închisoare, i s-a interzis dreptul de a mai profesa ca antrenor și fost obligat să plătească victimelor suma totală de 42.000 euro și 59.000 lei.

În ziua de azi, contracepția nu mai este un subiect tabu. Trebuie să știți că există metode moderne de a împiedica o sarcină, fiecare cu avantaje și dezavantaje, cu beneficii și riscuri: abținerea, pastile contraceptive, sterilet, diafragmă, prezervativ, injecție, retragerea. Cele mai adecvate sfaturi în alegerea unei metode contraceptive pot fi obținute de la medicul de familie, medicul specialist ginecolog sau specialiștii în planificare familială.

Informații despre prevenirea sarcinilor nedorite, a bolilor cu transmitere sexuală și a chiar a comportamentelor agresive, deviante, dintre parteneri puteți găsi pe „Sexul vs. Barză”. Aceasta este prima platformă de educație sexuală în format video din România și este disponibilă la www.sexulvsbarza.ro.

Infecții venerice

Relațiile sexuale neprotejate pot avea ca rezultat nu doar o naștere nedorită, dar și transmiterea unor infecții (boli venerice sau BTS – boli cu transmitere sexuală). Relațiile cu mai mulți parteneri și/sau nefolosirea prezervativului prezintă riscuri majore pentru dobândirea sifilisului (care afectează organe vitale și în final duce la deces), a gonoreii (duce la inflamarea testiculelor), a infecției cu Chlamydia (care la femei duce la infertilitate), a virusului HPV (care duce la apariția cancerului de col uterin și, nedepistat la timp este fatal).

Unele dintre infecții sunt latente, altele se manifestă prin secreții, erupții, mâncărimi, arsuri, dureri. E posibil ca unul dintre parteneri să nu aibă niciun simptom, dar să aibă infecția. La astfel de semne trebuie să consultați un medic de familie, un specialist dermato-venerolog sau un ginecolog; trebuie să anunțați partenerul să își facă și el un control. Rușinea este ultimul lucru la care trebuie să vă gândiți. Apelați grabnic la un medic!

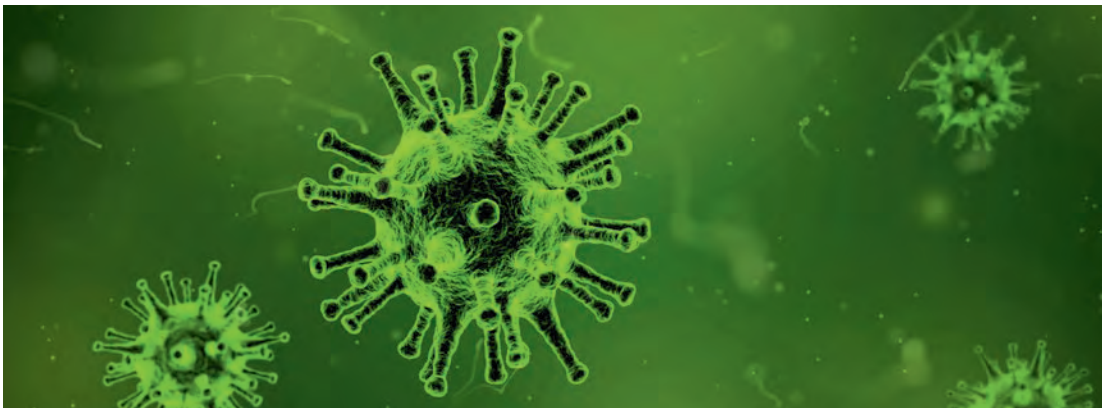
Un mare pericol îl constituie dobândirea virusului HIV care, în câțiva ani de la infectare, duce la declanșarea bolii SIDA și mai târziu chiar la deces. În România peste 12.000 de persoane suferă de SIDA și aproape 1.000 de cazuri noi de SIDA sunt depistate anual, majoritatea fiind în rândul tinerilor. Infecția se poate produce prin orice contact neprotejat, normal, anal și chiar oral.

În anul 2014 un tânăr dintr-un oraș din sudul țării, în vârstă de 24 de ani, a decedat. Date fiind regulile ce privesc confidențialitatea medicală, de abia la autopsie s-a descoperit că el suferise de SIDA în urma infestării într-un spital, la vârsta de trei ani. După această veste, fostele lui parteneri și-au făcut analizele, iar cel puțin două au fost depistate cu HIV. La rândul lor, acestea avuseseră alți parteneri. În total peste 40 de persoane s-au dus la spital să li se recolteze probe pentru analize. În același an, într-un oraș de pe litoral s-a descoperit un tânăr gay care a infestat în mod deliberat câteva zeci de elevi de clasa a XII-a, după ce a aflat că este purtător de HIV. El a fost condamnat penal pentru răspândirea deliberată a virusului.

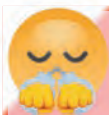

Transmiterea intenționată de boli venerice prin act sexual sau a SIDA prin orice mijloace este sancționată cu închisoarea.

Agresiunile sexuale și coruperea sexuală a minorilor

Relațiile intime pot avea loc doar cu acceptul ambilor parteneri implicați. Sexul în public este interzis. Nu sunt permise atingerile, gesturile sau acțiunile împotriva voinței partenerului. Dacă faptele produc doar umilință, este vorba de un delict civil și atunci victima poate să ceară unui judecător să oblige autorul să o despăgubească cu o sumă de bani. Însă atunci când se comite o infracțiune, victima poate face plângere penală împotriva autorului adresată poliției sau procurorilor.

Dacă victima este forțată sau legată ori adormită pentru a suporta agresiuni sexuale, autorul va fi sancționat penal, dar numai dacă victima face plângere la poliție în cel mult trei luni. Fapta este și mai gravă dacă autorul este rudă, profesor sau medic al victimei, dacă victima este minoră, dacă ea a fost folosită pentru a apărea în materiale pornografice, dacă este lovită sau dacă au acționat mai mulți autori împreună.

Abuzul sexual produce frică și neîncredere. De rușine, victima însăși ajunge să nege ce i s-a întâmplat. În unele cazuri victima rămâne cu traume psihice profunde. Sunt situații care s-au sfârșit cu sinuciderea victimei. În anumite localități și regiuni din România agresiunile sexuale sunt privite ca fiind ceva normal, ca drept al celui mai tare din familie sau cu autoritate mai mare în comunitate – acest mod de gândire este profund greșit. Trebuie să știți că agresiunile sexuale nu sunt acceptabile nici în cadrul familiei: soț asupra celuilalt soț, părinte asupra copilului, copil asupra părintelui.

O mamă în vârstă de 40 de ani din Argeș și-a abuzat sexual fetele de 12 și 16 ani, în fața camerei web: pentru 2.000 de dolari trimitea înregistrări șocante cetățenilor străini. Doi ani au durat ororile, până când, în luna septembrie 2017, procurorii norvegieni au alertat autoritățile române.

Minorii care nu au împlinit încă 13 ani sunt ocrotiți în mod special. Unele aspecte ale vieții intime trebuie încă ținute departe de ei pentru a nu le tulbura dezvoltarea.

Actele nepotrivite față de minorii mai mici de 13 ani în legătură cu viața intimă constituie infracțiunea numită corupere sexuală și pedepsele sunt mai mari. Intră aici agresiunile sexuale asupra lor, obligarea lor să facă asemenea acte față de alte persoane, desfășurarea de acte sexuale de față cu ei, înmânarea către ei a materialelor pornografice.

Comit infracțiunea de racolare a minorilor în scopuri sexuale majorii care propun copiilor mai mici de 13 ani, inclusiv prin telefon sau internet, să se întâlnească pentru a participa sau asista la acte sexuale sau de agresiune sexuală.

O viață intimă sănătoasă presupune un partener stabil și încredere în acesta. Sunt unele persoane care au comportamente ce țin de viața intimă care pot deranja pe cei din jur. Dincolo de acest lucru, rețineți că tulburarea ordinii și liniștii publice prin proferarea de cuvinte vulgare sau comiterea de gesturi obscene constituie infracțiune!

TULBURĂRI PSIHICE în legătură cu viața sexuală:

- pedofilia – preferință sexuală a persoanelor cu vârsta peste 16 ani pentru copii mai mici de 13 ani; gerontofilie – preferința sexuală pentru bătrâni; zoofilia – pentru animale, pygmalionism – pentru partener obiect (statuie); necrofilia – pentru cadavre;
- exhibiționism – excitație produsă prin expunerea organelor genitale în public; fetișism – prin manipularea unor obiecte; voyeurism – prin contemplarea scenelor sexuale; sadism – prin chinuirea partenerului; masochism – prin provocarea suferinței de către partener; frotteurism – prin frecarea de persoane străine în locuri publice.

Violul

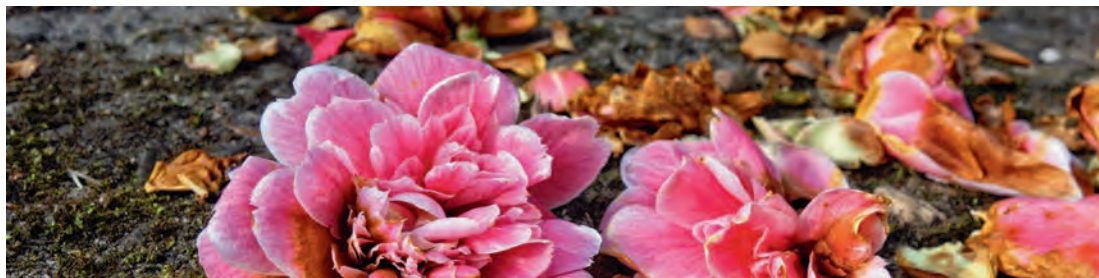
Violul este un fel de armă atât fizică cât și psihică. El răspândește teama și umilește nu doar victima, ci și familia acesteia. Victima este deseori stigmatizată, pe când agresorul este uneori văzut drept un fel de erou printre prietenii săi. În timp, victima poate ajunge să dezvolte o repulsie față de sexul opus. Ori poate ajunge să nu îi mai pese de corpul său și chiar se poate deda la acte de prostituție. De cele mai multe ori agresorul este o persoană violentă, cu probleme psihice sau care a mai comis astfel de fapte în trecut.

INFRAȚIUNEA DE VIOL: Se pedepsește cu închisoarea orice raport sexual firesc, act sexual oral, act sexual anal, precum și orice actul de penetrare vaginală sau anală, cât timp a fost comis prin constrângere. Atenție: este la fel de grav dacă pentru penetrare s-au folosit părți ale corpului sau diverse obiecte!

În ultimii ani a crescut numărul de cazuri cu fete și chiar băieți violați de cei din jurul lor: prieteni, cunoștințe, iubiți. Mulți încearcă să aplice ceea ce văd în filme pornografice. În 80% din cazuri victima cunoaște agresorul. S-au înregistrat chiar și cazuri de părinți care își violează proprii copii (mai ales de către părinții care consumă alcool și droguri) sau concubini care violează copiii partenerilor. Nu puține sunt situațiile în care fetele au rămas însărcinate.

De regulă, agresiunea sexuală are loc din partea băieților/bărbaților asupra fetelor sau asupra altor băieți. Există cazuri, foarte rare, când femeii au violat bărbați. Există și cazuri de fete care, pentru a se răzbuna, au pus la cale violarea unor prietene, motiv pentru care au fost pedepsite ca fiind complice la viol.

În noiembrie 2014, într-o localitate din estul țării, șapte tineri cu vârste cuprinse între 18 și 27 de ani au sechestrat și violat pe câmp, timp de mai multe ore, o fată de 18 ani, până când a rămas inconștientă. Pe parcursul investigațiilor, ei au fost arestați. La finalul procesului care a durat un an de zile, pedepsele stabilite de judecători au fost următoarele: 10 ani închisoare pentru cel care s-a oferit să conducă fata cu mașina și care, după ce a oprit pe câmp, a avut ideea chemării celorlalți prieteni să comită fapta; câte 8 ani închisoare pentru alți trei infractori care nu au recunoscut comiterea faptei; câte 6 ani închisoare pentru ultimii trei care au recunoscut fapta. Împreună, ei au fost obligați să plătească victimei suma de 70.000 lei reprezentând daune morale pentru suferința și rușinea îndurată.

Prudența în relațiile cu anumite persoane sau față de locurile frecventate poate înlătura condițiile care favorizează comiterea violurilor. Dacă totuși fapta are loc, victima nu trebuie să aibă niciun fel de simpatie sau compasiune față de agresor. Trebuie să înțelegeți că nu victima este cea vinovată pentru viol! Nu are importanță că este o rudă sau un simplu cunoscut al ei, ci orice agresor trebuie să răspundă pentru fapta sa. Violul este considerat o faptă atât de gravă încât este sancționat chiar dacă intervine între soți sau concubini.

NU înseamnă NU!

Victima unei infracțiuni de viol trebuie să anunțe imediat organele de poliție și, fără a face duș, trebuie să meargă rapid la medic pentru a obține un certificat medico-legal. În acest document se menționează urmele faptei constatate pe sau în corpul victimei și el va fi folosit ca probă în proces.

REȚEAUA NAȚIONALĂ DE MEDICINĂ LEGALĂ: Aceasta este alcătuită din 53 unități medico-legale, după cum urmează: Institutul Național de Medicină Legală "Mina Minovici" București; 5 Institute de Medicină Legală în Iași, Cluj-Napoca, Craiova, Targu-Mureș, Timișoara; 36 Servicii de Medicină Legală Județene în fiecare municipiu reședință de județ (cu excepția celor din centrele universitare în care funcționează instituturile arătate mai sus); 11 cabinete medico-legale subordonate Serviciilor Județene respective, situate în Lugoj, Câmpulung-Argeș, Comănești, Făgăraș, Petroșani, Sighetul Marmației, Mediaș, Câmpulung Moldovenesc, Rădăuți, Bârlad, Onești.

În niciun caz victimei nu trebuie să îi fie rușine pentru ce i s-a întâmplat. Nici nu trebuie să îi fie teamă de agresor, căci acesta va fi prins și, probabil, arestat de către organele legii.

Dacă ai fost victima unei agresiuni sexuale sau fizice poți intra în legătură cu un avocat, în mod gratuit, prin intermediul Rețelei Pro Bono pentru Drepturile Omului gestionate de asociația ACTEDO: <http://probono.actedo.org>.

De asemenea, victimele violenței sexuale pot beneficia de consiliere psihologică gratuită, inclusiv online, oferită de asociația ALEG la <http://aleg-romania.eu/consiliere> și la Helpline 0753.893.531.

Prescripția răspunderii autorului

Dacă trece un anumit timp de la comiterea faptei și organele legii nu au aflat de aceasta sau, dacă au aflat, totuși nu au putut finaliza procesul, atunci autorul nu mai poate fi tras la răspundere chiar dacă este prins și deferit justiției. Intervalul de timp în care trebuie sancționat cel vinovat se numește termen de prescripție și el diferă pentru fiecare infracțiune.

Acest termen se calculează de la data săvârșirii faptei. Însă, în cazul agresiunilor sexuale termenul de prescripție se calculează de la data când victima devine majoră, tocmai pentru că se consideră că în timpul minorității victimei îi lipsește curajul de a anunța autoritățile. Așadar, este de reținut că ea are posibilitatea să depună plângerea și după ce împlinește vârsta de 18 ani chiar dacă a trecut mai mult timp de la data agresiunilor sexuale.

Nașterea și avortul

Decizia de a avea un copil este una de responsabilitate maximă. Femeia trebuie să fie pregătită fizic și psihic pentru nașterea și creșterea unui copil, dar și să fie susținută de tatăl copilului și, eventual, de bunici. Deși uneori ele însele sunt copii, totuși unele fete aleg să fie mame. De regulă, ele nu au venituri și nici partener de viață care să le ajute la creșterea copilului. Ele părăsesc școala și uneori își pierd susținerea din partea propriei familii.

10% dintre româncele care nasc sunt minore. În Uniunea Europeană ne situăm pe primul loc la număr de fete sub 15 ani care devin mame. 18.000 de adolescente din țara noastră au devenit mame în cursul anului 2018: astfel 674 dintre ele au mai puțin de 15 ani iar 17.307 au între 15 și 19 ani. Dintre adolescentele-mame cu vârsta sub 19 ani, 12.906 sunt la prima naștere, 3.657 la a doua, 673 la a treia, 63 la a patra, 7 la a cincea naștere iar una ... se află chiar la a șasea naștere.

Este de subliniat importanța primei copilării pentru evoluția individului și, în special, a primilor trei ani în care se realizează structurile de bază ale dezvoltării psihologice. Pentru a evolua ca primii educatori ai copiilor lor, părinții au nevoie de informații pertinente, din diverse domenii precum sănătate, nutriție, creșterea și dezvoltarea intelectuală și emoțională a copilului, socializarea copilului.

În mod normal, nașterea are loc în condiții adecvate, adică în unități sanitare și/sau în prezența personalului sanitar autorizat.

Se pedepsește vătămarea fătului în timpul nașterii de către mamă sau de orice persoană, cu excepția medicului care a respectat procedurile. La fel, se pedepsește uciderea copilului nou-născut imediat după naștere de către mamă, chiar dacă ea este în stare de tulburare psihică.

O sarcină nedorită sau anumite afecțiuni pot impune întreruperea sarcinii. Statul român asigură accesul legal și sigur la avort.

România are cea mai ridicată rată de avort din Europa: 48 de avorturi la 100 de nașteri, adică mai mult de două ori peste rata medie în UE.

Trebuie de știut că, din punctul de vedere al religiei, se consideră că, întrucât embrionul ar căpăta viață în timpul sarcinii, el este deja o ființă și atunci avortul este asimilat unei fapte deucidere. Dar din punct de vedere legal se consideră că mama este stăpână pe corpul ei și că ea, în mod exclusiv, are dreptul de a hotărî dacă să aibă sau nu copii.

Avortul poate avea loc numai în unități sanitare autorizate, făcut de personal de specialitate obstetrică-ginecologie și numai dacă sarcina are până în 14 săptămâni. Încălcarea acestor reguli atrage pedepsirea cu închisoarea a femeii în cauză și a persoanei care o ajută.

Trebuie însă luat în calcul faptul că avortul poate avea consecințe asupra sănătății tinerei: de exemplu, există un risc de a nu mai putea avea copii pe cale naturală.

Concubinajul și căsătoria

Două persoane pot decide să ducă o viață de familie întocmai ca doi soți, trăind și gospodărind împreună, fără a se căsători – în limbaj uzual ei se numesc concubini. Legea nu impune vreun

Pentru a ocroti copilul, legea stabilește că nu există nicio diferență între copilul născut dintr-o relație de concubinaj și un copil născut dintr-o căsnicie.

fel de restricții pentru o astfel de uniune, dar nici nu acordă vreun drept deosebit celor doi parteneri – pe viitor acest lucru se va întâmpla dacă se va aproba legea parteneriatului civil.

În România se poate căsători doar un bărbat cu o femeie. Celebrarea are loc în fața ofițerului de stare civilă de la Primărie în prezența a doi martori. Acum cei doi devin soți. Ofițerul de stare civilă înmânează proaspeților căsătoriți certificatul de căsătorie.

Cu acest prilej soții trebuie să opteze cu privire la regimul matrimonial, adică să stabilească ce se întâmplă cu laturile pe care ei le dobândesc în timpul căsniciei. Sunt trei astfel de posibilități: dacă soții aleg regimul comunității de bunuri, aceasta înseamnă că toate lucrurile pe care le vor dobândi ulterior vor fi ale amândurora; dacă aleg regimul separației de bunuri, atunci lucrurile dobândite de fiecare soț rămân doar ale sale; dacă aleg regimul comunității convenționale, atunci urmează ca soții să stabilească de fiecare dată care lucruri rămân proprii și care vor fi comune.

Căsătoria între persoane de același sex nu poate fi oficiată în România. Tot astfel, căsătoriile încheiate în străinătate încă nu sunt recunoscute la noi, dar acest lucru este din ce în ce mai contestat.

Căsătoria unei persoane deja căsătorită cu o altă persoană se numește bigamie și se pedepsește penal.

Numai cei care au împlinit 18 ani se pot căsători și doar dacă își dau acordul ei înșiși pentru aceasta. Nu se cere acordul părinților, astfel că pețitul este doar un obicei străvechi. Totuși, pentru motive temeinice și numai dacă există un aviz medical se poate căsători minorul de 16 ani care are încuviințarea ambilor părinți – de exemplu, partenera este însărcinată sau partenerul pleacă în armată pe o durată mai lungă; din momentul celebrării căsătoriei, acesta va avea toate drepturile adulților și nu va mai fi considerat „minor”.

Legea arată că rudele nu se pot căsători și nici întreține relații intime între ele! S-a demonstrat științific că „amestecul sângelui” între rudele apropiate poate duce la apariția unor copii cu afecțiuni majore fizice sau psihice.

Legea nu permite să se căsătorească între ele rudele până la gradul patru inclusiv (adică copiii cu părinții, frații între ei, nepoții cu unchii sau bunicii, verișorii între ei).

Relațiile intime cu acord care au loc între rude în linie directă sau care au loc între frați și surori constituie infracțiunea de incest și se sancționează penal.

În anumite comunități copiii sunt căsătoriți forțat, fata este răpită, cumpărată ori mirii au vârsta mai mică decât minimul impus de legislație – trebuie să știți că aceste căsătorii nu sunt legale.

Atunci când viitorii soți își promet că vor încheia căsătoria, înțelegerea lor poartă numele de logodnă. În unele comunități, mai ales cele rurale, logodna se celebrează la biserică, distinct de cununie, pentru a se aduce la cunoștința concitadinilor dorința celor doi și a invita pe cei care cunosc că sunt impedimente la căsătorie să le spună. După încheierea căsătoriei la ofițerul de stare civilă, potrivit religiei, unii soți se deplasează la biserică pentru a se încheia cununia religioasă. Trebuie să știți că celebrarea cununiei religioase nu poate avea loc decât dacă mirii au certificat de căsătorie. E de reținut însă că, din punct de vedere legal, cununia religioasă nu este obligatorie: este suficientă căsătoria civilă ca cei doi să fie considerați soț și soție.

Traficul de persoane pentru exploatare sexuală

Persoana care convinge o alta sau o ajută să practice prostituția se numește proxenet. Dacă persoana convinsă sau ajutată este un minor care e lovit sau amenințat pentru a se prostitua, pedeapsa pentru autor va fi de până la 15 ani închisoare. Persoana care practică prostituția nu poate fi pedepsită de judecător, dar dacă își atrage clienții din locuri publice atunci va fi amendată de către polițist. La fel, vor fi amendați de poliție părinții minorului sub 16 ani care practică prostituția.

Prin practicarea prostituției se înțelege întreținerea de acte sexuale cu diferite persoane în scopul obținerii de foloase patrimoniale pentru sine sau pentru altul.

Uneori sunt indivizi care caută și găsesc persoane pe care le adăpostesc sau le duc altora în scopul de a fi folosite drept sclavi sexual: fie pentru prostituție, fie pentru realizarea de materiale

pornografice. Ei se numesc traficanți de persoane. Aceste fapte sunt interzise de lege când sunt comise față de minori; când victimele sunt majore, atunci sunt pedepsite numai dacă actele de mai sus sunt comise prin constrângere, pedeapsa fiind închisoare de până la 10 ani. Când victima minoră este păcălită, sau este lovită sau amenințată să accepte toate acestea, ori dacă autorul este o persoană din familie sau un profesor ori un funcționar public, fapta este pedepsită cu până la 12 ani închisoare. Trebuie de notat că, inclusiv în situația în care victima își dă acordul pentru a face acele activități, autorul tot va fi pedepsit pentru trafic de persoane, respectiv trafic de minori.

Există un gest practicat în UK care poate salva copiii dintr-o situație de abuz: această poziție este cu mâinile încrucișate. În momentul în care un străin vede pe stradă un copil care stă cu mâinile încrucișate își dă seama că ceva se întâmplă cu acel copil și imediat intervine și se asigură că totul este în ordine sau că are nevoie de ajutor.

În acest domeniu infractorii au găsit o metodă specială de înșelăciune. Astfel, prin metoda „*Loverboy*” individul intră în contact cu victima, îi satisface acesteia unele capricii, și în timp o determină să se îndrăgostească de el și să facă orice pentru acesta. Unii dintre escroci le conving pe fete să le cumpere cadouri scumpe, ori să le zică contul bancar și codul cardului, ori să le dea bani sau bijuterii pe care să le investească, ori să le împrumute telefonul sau laptopul, după care dispar. Alții se leagă de fete de liceu sau sărace cărora le spun că au nevoie de bani și că numai ele i-ar putea ajuta într-un singur mod: culcându-se cu alți bărbați, contra cost, o perioadă de timp. O astfel de tânără ajunge cu voia ei, nu prin constrângere, să fie exploatată sexual de o adevărată rețea de traficanți de carne vie, în care unul se ocupă de recrutarea fetelor sărace, altul de cazarea lor și transportul la clienți, altul de colectarea și împărțirea banilor.

În aprilie 2014 s-a pronunțat hotărârea definitivă cu privire la doi tineri din sudul țării. Ei au fost condamnați la câte cinci ani, respectiv șase ani închisoare, pentru proxenitism și trafic de persoane, fiind găsiți vinovați de faptul că, folosind metoda „*prin îndrăgostire*”, au convins zeci de tinere, multe dintre ele minore, să se prostitueze în bordelurile din Europa. Astfel, ei nu au mai apelat la recrutarea prin violențe fizice sau prin răpire, ci au folosit această metodă mai personală, reușind să le mențină pe victime într-o totală dependență emoțională și afectivă față de ei.

Pe scurt:

- Relațiile intime pot avea loc numai cu acordul partenerilor. Sunt interzise legăturile intime între minori și adulții care le sunt rude, profesori, doctori, îngrijitori, paznici.
- Sexul neprotejat poate duce la apariția unei sarcini nedorite și transmiterea de infecții.
- Minorul de până la 13 ani beneficiază din partea legii de ocrotire sporită în privința intimității.
- Violul, traficul de persoane/minori și proxenitismul se pedepsesc cu închisoarea.

ELEVUL ȘI ȘCOALA

8

Învățământul

Data fiind lipsa sa de maturitate fizică și intelectuală, copilul are nevoie de protecție și îngrijire specială. Un copil trebuie să fie pe deplin pregătit să trăiască independent în societate și să fie educat în spiritul păcii, demnității, libertății, toleranței, egalității și solidarității. Aceste valori trebuie să stea la baza oricărui sistem de educație, public sau privat.

Adulții depun eforturi pentru educația tinerei generații: acasă – unde părinții au un rol esențial, la școală – unde acest rol revine cadrelor didactice, în societate – prin proiecte și programe ale societății civile.

Învățământul general obligatoriu este de 10 clase: cel primar, cel gimnazial și primii doi ani ai învățământului secundar superior. El este gratuit pentru orice copil.

În România învață 3,2 milioane de preșcolari și elevi grupați în peste 20.000 de unități școlare. În licee și școli profesionale sunt peste 850.000 elevi.

Părinții sunt obligați de lege să înscrie copilul la școală. Ei vor decide felul unității de învățământ și vor asigura frecventarea cursurilor.

Este sancționat părintele care retrage copilul de la școală sau îl împiedică să urmeze cursurile învățământului general obligatoriu.

Copilul care a împlinit 14 ani are dreptul să ceară schimbarea felului învățăturii și al pregătirii profesionale, dar acest lucru trebuie încuviințat de către instanța judecătorească.

**5 iunie – Ziua națională a învățătorului;
5 octombrie – Ziua mondială a profesorilor;
17 noiembrie – Ziua internațională a elevilor/studentilor.**

Pedepsele

În trecut, copiii răi la școală erau puși să stea în genunchi pe coji de nucă spartă, erau bătuti peste mâini cu băț arătător sau la fund cu liniarul, erau puși la colțul clasei cu mâinile ridicate. În prezent, în cadrul procesului de instruire din școală orice pedeapsă corporală este interzisă. Copilul trebuie tratat cu respect de către profesori și personalul școlii.

Profesorul care are un comportament interzis de regulamentele școlare față de elev poate fi sancționat disciplinar de către conducerea școlii. Dacă cineva, profesor sau orice altă persoană, agrează fizic un elev, atunci acesta poate sesiza poliția: se va deschide un dosar penal pentru infracțiunea de lovire, se vor face cercetări, iar dacă vor fi suficiente dovezi atunci cel vinovat va fi pedepsit.

În luna octombrie 2015, la un liceu din centrul țării profesoara de informatică a avut o ieșire nervoasă. Ea a țipat la un elev, după care l-a lovit de mai multe ori cu o carte și l-a dat afară din clasă. Comisia de disciplină a școlii a sancționat profesoara cu reducerea salariului cu 10% pe o perioadă de 3 luni.

La rândul său, dacă elevul lovește un profesor sau un alt elev, el riscă o sancțiune pentru încălcarea Regulamentului școlar, care poate consta în scăderea notei la purtare sau chiar excluderea din învățământ. Dacă victima depune o plângere la poliție, se vor face cercetări care se pot finaliza chiar cu o condamnare penală. Pentru o insultă adresată profesorului, inclusiv pe Facebook, copilul poate fi obligat să plătească dascălului o sumă de bani.

Un elev de liceu din nordul țării, după ce a primit nota patru la limba română, a postat pe Facebook o înjurătură la adresa profesoarei. Aceasta a dat în judecată elevul, cerând judecătorului să oblige pe elev și părinții săi să îi plătească suma de 10.000 lei daune morale pentru rușinea îndurată. În ianuarie 2016, judecătorul a admis că profesoara are dreptate și i-a acordat o parte din suma cerută.

Violența în școală

Actele de violență din școli și licee sunt inacceptabile. De aceea, în fiecare școală există o

Școala este loc pentru educație, nu pentru altercație.

Comisie permanentă pentru prevenirea și eliminarea violenței, care se ocupă și de domeniul corupției și al discriminării în mediul școlar și promovarea interculturalității.

Trebuie combătute atât actele de violență comise în incinta unității de învățământ (adică sălile de clasă, cancelaria, coridoarele, terenul de sport, anexele, curtea școlii, etc.), cât și cele comise în proximitatea unităților de învățământ (adică arterele rutiere, căile de acces către unitatea de învățământ, spațiile verzi din jurul școlii, alte spații publice situate în apropierea acesteia).

Codul penal sancționează simpla lovire (pedică, împingere, îmbrâncire), iar pedeapsa este de până la 2 ani închisoare. Dacă prin faptă se produc leziuni care necesită cel mult 90 zile de îngrijiri medicale, fapta se sancționează mai aspru, până la 5 ani închisoare. Iar dacă leziunile sunt mai grave de atât, fapta se numește vătămare corporală și pedeapsa ajunge până la 7 ani închisoare.

ATENȚIE! Pentru a începe procesul penal, pentru primele două fapte este necesar ca victima să depună o plângere la poliție în termen de 3 luni; este posibil ca, ulterior, părțile să se înțeleagă, victima să își retragă plângerea și, astfel, procesul se va opri. Pentru cea de-a treia faptă însă, care este foarte gravă, procesul va începe chiar dacă victima nu depune plângere și, odată pornit, el nu mai poate fi oprit de către părți.

Bullyingul

Cuvântul „bully” în limba engleză înseamnă bătăuș, huligan. Prin bullying se desemnează faptele prin care o persoană este intimidată, hărțuită, batjocorită, uneori chiar terorizată. Ea este supusă unor agresivități verbale, psihice și chiar fizice, devenind ținta unor răutăți cum ar fi atunci când este tachinată sau luată în derâdere (de exemplu, adresarea de cuvinte precum „grasule/graso”, ori „târfo”, „fițoaso”), este bârfită sau poreclită („gogoasă”, „broscoi”, „cocalar”), este exclusă din cercul de amici, se vorbește despre el/ea ca și cum nu ar fi de față, este înhionțită sau îmbrâncită în mod repetat. De regulă, agresorul vrea să se dea mare, să fie popular și repetă în mod deliberat acțiunile descrise mai sus asupra aceleiași persoane și în public. Supusă la un astfel de tratament, victima se simte rușinată, îi este teamă, devine tristă, se izolează dacă nu știe să acționeze: trebuie să nu se lase intimidată, să anunțe profesorul sau un părinte, ori chiar să depună plângere la poliție.

În România unul din patru copii este umilit la școală, trei din 10 sunt excluși din cercul de prieteni și patru din 10 copii sunt răniți ca urmare a comportamentelor violente repetetate ale altor colegi.

Mai nou, agresivitățile au loc prin internet sau telefon, care sunt folosite pentru a trimite victimei sau altor persoane, dar în legătură cu victima, mesaje pline de răutăți, ori se pun pe internet

poze deranjante sau se creează site-uri pe care acestea sunt urcate. Toate acestea poartă numele de cyberbullying. Țineți cont că aceste cuvinte adresate în mediul online produc consecințe cât se poate de reale! Așadar, cel mai bine este să nu răspundeți la mesajele respective, să raportați site-ul și să blocați contul acelor persoane, inclusiv în agenda telefonului. De asemenea, puteți cere unui judecător să oblige autorul să înlăture pozele și/sau să plătească o sumă de bani pentru pagubele produse – dacă autorul este un minor, banii vor fi achitați de către părinții lui, evident.

Drepturile elevilor și recompensarea lor

Ca membri ai comunității școlare, aveți drepturile și îndatoririle prevăzute care revin elevilor, respectiv care revin cetățenilor.

Drepturile și îndatoririle elevilor sunt prevăzute în patru documente: Legea educației, Regulamentul școlar, Statutul elevului, Regulamentul intern al școlii/liceului/colegiului respectiv. În plus, membrilor în consiliul elevilor le revine și obligația de a respecta regulile adoptate de acesta.

Sunt patru categorii de drepturi pe care le au elevii: drepturi educaționale, drepturi de asociere și de exprimare, drepturi sociale, alte drepturi.

Dintre drepturile elevilor menționăm:

- dreptul la respectarea imaginii, demnității, personalității și la protecția datelor personale;
- dreptul la acces gratuit la educație și la manuale școlare în sistemul de învățământ de stat; la desfășurarea activității în spații adecvate; la o educație de calitate în unitățile de învățământ; la tratament nediscriminatoriu din partea personalului școlar și colegilor; de a fi consultați cu

privire la disciplinele din curriculum la decizia școlii;

- dreptul la burse și la reducerea cu 50% pentru transportul local în comun, de suprafață, naval și subteran, precum și pentru transportul intern auto, feroviar și naval; dreptul de a deconta abonamentul de transport pentru cei care nu pot fi școlarizați în localitatea de domiciliu; dreptul la tarife reduse cu 75% pentru accesul la muzee, la concerte, la spectacole de teatru, de operă, de film și la alte manifestări culturale și sportive organizate de instituțiile publice;
- dreptul la o evaluare obiectivă și corectă: elevul este anunțat de notă înainte de consemnarea ei; nota se trece în catalog și în carnetul de student; notele la lucrarea scrisă trebuie primite în maxim 15 zile lucrătoare; dacă elevul a primit o notă care nu e corectă, are dreptul să ceară în termen de 5 zile justificarea ei din partea profesorului dacă testarea a fost orală și să ceară directorului reevaluarea lucrării scrise de o comisie alcătuită din doi profesori care predau la altă clasă – contestația este acceptată dacă diferența de notă este de cel puțin un punct; elevul nemulțumit de nota acordată de profesor nu o poate contesta în justiție.
- dreptul de a urma ora de religie, scop în care se va face o cerere în acest sens (pentru elevul minor, de către părinte; pentru elevul major, de către el însuși);
- dreptul la asociere în cercuri și în asociații științifice, culturale, artistice, sportive sau civice; dreptul la reuniune, dar în afara orarului zilnic; dreptul de a redacta și difuza reviste/publicații școlare proprii; dreptul de a participa din proprie inițiativă și fără a fi obligați de profesori la concursuri, olimpiade, tabere, cercuri; dreptul la protest dar fără a tulbura orele de curs;
- dreptul de școlarizare la domiciliu sau în spital pentru elevii nedeplasabili sau bolnavi mai mult de 4 săptămâni;
- dreptul de a evalua profesorii, în mod anonim, semestrial.

Elevii care obțin rezultate remarcabile în activitatea școlară și extrașcolară pot primi următoarele recompense:

- a) evidențiere în fața colegilor sau a profesorilor;
- b) comunicare adresată părinților;
- c) burse de merit, de studiu și de performanță sau alte recompense materiale acordate de stat, de agenți economici sau de sponsori, conform prevederilor în vigoare;
- d) premii, diplome, medalii;
- e) recomandare pentru a beneficia, cu prioritate, de excursii sau tabere de profil din țară și din străinătate;
- f) premiul de onoare al unității de învățământ preuniversitar.

Elevii cu performanțe școlare deosebite pot promova doi ani de studii într-un an școlar, cu avizul de înscriere emis de consiliul de administrație al unității de învățământ preuniversitar.

Îndatoririle și interdicțiile

Elevii au drepturi pentru a învăța în mod eficient și civilizat. În același timp ei trebuie să fie și responsabili, respectând indicațiile și interdicțiile prevăzute în legi.

Dintre îndatoririle elevilor menționăm:

- să cunoască și să respecte Statutul elevului, Regulamentul de organizare și funcționare, deciziile unității de învățământ, precum și normele de securitate și sănătate în muncă, de protecție a mediului, de prevenire și stingere a incendiilor, de protecție civilă (pentru cazuri de cutremur, alunecări de teren, inundații, înzăpeziri, accidente nucleare, accidente chimice, accidente rutiere, feroviare, de avion, neutralizarea muniției neexplodate);
- să sesizeze autoritățile competente cu privire la ilegalitățile în desfășurarea procesului de învățământ și a activităților conexe acestuia;
- să frecventeze cursurile (care pot fi de maxim 7 ore pe zi) și să aibă asupra lor zilnic carnetul de elev;
- să anunțe dirigințele în caz de îmbolnăvire;
- să aibă un comportament civilizat și o ținută decentă, atât în școală, cât și în afara ei; să poarte elementele de identificare a unității de învățământ;
- să fie tolerant și respectuos, să nu jighească, să nu folosească invective ori cuvinte triviale și să nu discrimineze elevii, profesorii și personalul școlii;
- să întocmească lucrări originale și să respecte drepturile de autor ale altor persoane;
- să restituie manualele în stare bună și să suporte daunele pentru stricăciunile aduse bazei materiale puse la dispoziție;
- să respecte curățenia, liniștea și ordinea în perimetrul școlar.

Ca interdicții ale elevilor menționăm că elevii nu au voie:

- să distrugă documentele școlare sau să deterioreze bunurile din școală sau liceu;
- să provoace, să instige și să participe la acte de violență în unitate și în afara ei;
- să jighească, să intimideze, să discrimineze, sau să fie violenți prin limbaj sau comportament față de elevi și personal;
- să consume sau să vândă, în școală și în afara acesteia, droguri, substanțe etnobotanice, băuturi alcoolice, țigări și să participe la jocuri de noroc;
- să aducă în școală arme, petarde, brichete, sprayuri lacrimogene și paralizante;
- să distribuie materiale electorale, de prozelitism religios sau pornografice;
- să invite/faciliteze intrarea în școală a persoanelor străine, fără acordul conducerii școlii sau dirigințelui;
- să utilizeze telefonul mobil în timpul orelor de curs, al examenelor și al concursurilor;
- să înregistreze activitatea didactică;
- să părăsească incinta școlii până la încetarea cursurilor din ziua respectivă.

Telefonul mobil poate fi folosit în timpul orelor de curs, dar numai cu acordul cadrului didactic, în două împrejurări: în situația folosirii telefonului în procesul educativ, respectiv în situații de urgență.

Sanționarea elevilor

Pentru încălcarea obligațiilor din viața de zi cu zi, elevul poate fi sancționat în multiple feluri, la fel ca orice cetățean: pentru apelarea abuzivă a numărului unic pentru apeluri de urgență 112, el poate fi amendat de către poliție; dacă este prins cu droguri asupra sa sau dacă este găsit conducând un autoturism fără a avea carnet sau fiind băut, el va fi reținut imediat de forțele de poliție și dus la procuror unde i se va face dosar penal și, dacă e cazul, va fi trimis apoi la judecător; dacă nu restituie un bun împrumutat, el poate fi obligat de un judecător să îl dea înapoi în mod forțat.

Dar pentru faptele comise la școală și care sunt împotriva regulilor arătate în secțiunea precedentă sancțiunile pe care organismele școlare le pot aplica elevilor sunt:

- a) observație individuală – aceasta se aplică de către diriginte;
- b) muștrare scrisă, ce poate fi însoțită de scăderea notei la purtare - aceasta se propune de profesor, se validează de consiliul clasei și apoi se aplică de către diriginte;
- c) retragere temporară sau definitivă a bursei de merit, a bursei sociale, a „banilor de liceu”, a bursei profesionale, care este însoțită de scăderea notei la purtare - aceasta se propune de consiliul clasei, se aprobă de consiliul profesoral și se aplică de către director;
- d) mutarea disciplinară la o clasă paralelă din aceeași unitate de învățământ și care este însoțită de scăderea notei la purtare – aceasta se propune de consiliul clasei, se validează de consiliul profesoral și se aplică de diriginte sau director;
- e) preaviz de exmatriculare, care este însoțit de scăderea notei la purtare – acesta se propune de consiliul clasei, se validează de consiliul profesoral, iar preavizul se semnează de diriginte și director;
- f) exmatriculare (însoțită de scăderea notei la purtare) cu drept de reînscrisere în aceeași unitate în anul următor, sau fără drept de reînscrisere în aceeași unitate, sau fără drept de reînscrisere pentru o perioadă de 3-5 ani în orice unitate școlară – aceasta se propune de consiliul clasei, se validează de consiliul profesoral și se aplică de director, iar ultima se aplică de către ministru.

Sancțiunile prevăzute la lit. d)-f) nu se pot aplica în învățământul primar, iar sancțiunile prevăzute la lit. e)-f) nu se pot aplica în învățământul obligatoriu. Aceasta înseamnă că indiferent cât de grave ar fi abaterile unui elev, el nu poate fi exmatriculat în clasele I-X.

MEDII ȘI NOTE MINIME: Pentru a promova un an școlar, media anuală la fiecare disciplină trebuie să fie minimum 5,00 și nota la purtare minimum 6,00.

Elevii din clasele cu profil artistic sau sportiv, care nu au media de cel puțin 6,00 la disciplina principală de specialitate, sunt declarați necorespunzători pentru aceste profiluri/specializări.

Elevii care au media la purtare mai mică de 9,00 în anul școlar anterior nu pot fi admiși în unitățile de învățământ cu profil militar, confesional și pedagogic.

Elevii liceelor pedagogice, ai liceelor teologice și ai liceelor militare care obțin la purtare media anuală mai mică de 8,00 nu mai pot continua studiile la aceste profiluri.

O sancțiune aplicată elevului poate fi contestată de către părinte sau elevul major, în termen de cinci zile lucrătoare, la consiliul de administrație al școlii; sancțiunea exmatriculării din toate unitățile de învățământ se contestă la Ministerul Educației Naționale. După primirea răspunsului,

se poate depune o plângere la Tribunal. Judecătorul va stabili dacă acea sancțiune a fost aplicată în mod corect; în caz contrar o poate anula de tot sau schimba într-una mai ușoară.

Dacă elevul sancționat a avut timp de cel puțin opt săptămâni de școală un comportament fără abateri se poate anula măsura de scădere a notei la purtare.

Copiii sunt implicați în conducerea clasei sau a școlii. Astfel, elevii își aleg prin vot secret un reprezentant în Consiliul clasei care se întrunește o dată pe semestru sau ori de câte ori este nevoie, la cererea dirigintelui. Acest Consiliu este consultat când, de exemplu, se pune nota la purtare a fiecărui elev.

Absențele nemotivate

Elevul are obligația să meargă la ore. Absențele pot fi justificate doar pe motive medicale (în maxim șapte zile de la reluarea cursurilor), respectiv pentru participarea la competiții sportive sau la olimpiade și concursuri școlare. În cazul în care elevul absentează nemotivat, dirigintele informează în scris părinții. Părintele poate cere motivarea absențelor pentru cel mult 20 de ore de curs pe semestru.

La fiecare 10 absențe nejustificate pe semestru din totalul orelor de studiu sau la 10% absențe nejustificate din numărul de ore pe semestru la o disciplină/modul, se scade nota la purtare cu câte un punct.

Pentru elevii care absentează nejustificat 20 de ore la diferite discipline de studiu sau 15% din totalul orelor de la o singură disciplină/modul, cumulate pe un an școlar, se aplică sancțiunea numită preaviz de exmatriculare, care se înmânează elevului și, sub semnătură, părintelui. De asemenea, se prevede că pentru elevii din ciclul superior al liceului și din învățământul postliceal care absentează nejustificat cel puțin 40 de ore din totalul orelor de studiu sau cel puțin 30% din totalul orelor la o singură disciplină de studiu/modul, cumulate pe un an școlar, se aplică sancțiunea exmatriculării cu drept de reînscrisere, în anul următor, în aceeași unitate de învățământ și în același an de studiu.

Părăsirea incintei școlii de către elevii majori se face pe propria lor răspundere, după ce semnează în caietul special care se ține la poarta sau secretariatul școlii. Evident, orele lipsă de la școală vor fi considerate absențe nemotivate.

Integritatea în educație

Uneori, elevii caută să fie favorizați: de exemplu, să fie scutiți de o absență pentru care nu au o motivare adevărată sau să obțină note nemeritate. Astfel de lucruri sunt încurajate de colegii sau de către elevii din generațiile mai mari, de către părinți sau chiar de către profesorii înșiși.

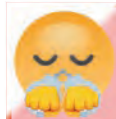
Unii elevi copiază la teste din manuale, fișici sau folosind mijloace moderne de comunicare ori trimit alți colegi în locul lor la examen – cei care fac asta riscă să li se scadă nota la purtare și/sau să fie excluși din examen. Altora li se suflă răspunsul de către colegi – și cel care suflă răspunsul, și cel căruia i se suflă răspunsul vor fi sancționați de către profesor. Unii elevi modifică nota din catalog, își motivează absențe folosind adeverințe medicale falsificate sau folosesc diplome cu mențiuni nereale atunci când se înscriu la facultate ori când candidează pentru un loc de muncă – fapta constituie infracțiunea de fals în înscrisuri oficiale și atrage nu doar o sancțiune aplicată de conducerea școlii, dar poate chiar una dată de judecător. Alți elevi aleg să meargă la meditații ținute chiar de profesorii care predau la clasă și astfel se ajunge ca testele primite la școală să cuprindă și exerciții lucrate deja în particular – acest lucru nu este corect față de ceilalți colegi de clasă, care sunt dezavantajați și, în plus, profesorul care primește bani pentru activitatea pe care ar trebui să o facă la clasă încalcă regulile de deontologie.

Interesant, se întâlnesc metode de a fura sau a înșela cu privire la cunoștințele deținute nu doar la elevii de școală, ci și la tinerii care urmează studii superioare. Astfel, studenții care termină facultatea trebuie să alcătuiască o lucrare de licență, cei care termină studiile postuniversitare ori cele de master trebuie să conceapă o lucrare de disertație, iar cei care își finalizează studiile doctorale trebuie să redacteze o teză de doctorat. Aceste lucrări trebuie să corespundă unei anumite bibliografii, să cuprindă referiri cu privire la lucrările anterioare menționate potrivit regulilor citării și să aibă o componentă originală destul de consistentă. Din păcate, s-au descoperit multe astfel de lucrări plagiate, adică alcătuite prin copierea textelor sau preluarea ideilor cuprinse în lucrările altor autori, fără însă a le cita.

Plagiatul este o formă de furt – furt intelectual. Chiar și fără o plângere din partea adevăratului autor al operei, plagiatorul poate fi condamnat penal. În plus, plagiatul este o abatere de la regulile de etică universitare care impun retragerea titlului acordat în mod nemeritat (de exemplu, titlul de licențiat, cel de master ori cel de doctor).

Cea mai gravă metodă de a obține o altă notă decât cea reală este prin coruperea profesorului de către elev sau părinții acestuia. Elevul nu învață deloc sau învață insuficient și atunci alege să ofere profesorului anumite foloase ca să își asigure reușita. Acest lucru este sancționat cu închisoarea!

Când un profesor pretinde bani, produse sau alte foloase, inclusiv favoruri sexuale pentru a da o anumită notă unui elev, el comite infracțiunea de luare de mită indiferent că primește sau nu ceea ce a solicitat. Când un elev sau părinte promite sau oferă vreun astfel de folos profesorului, indiferent că aceasta are loc înainte sau după examinarea elevului, el comite infracțiunea de dare de mită.

Regula este că, atâta timp cât profesorul primește o remunerație de la bugetul de stat pentru activitatea prestată, el nu are voie să își întregască venitul în acest mod sau să primească orice altfel de plăți de la cei pe care îi educă.

În anul 2008 a izbucnit primul și cel mai mare scandal din istoria bacalaureatului: la un liceu din nordul țării a fost arestată directoarea care a adunat bani de la elevi promițându-le că va interveni la membrii comisiei de supraveghere, după care ea a pus profesorii să rezolve subiectele și le-a împărțit elevilor prin clase. Procesul s-a terminat în anul 2014: curtea de apel a decis condamnarea a 142 de persoane pentru dare și luare de mită, dintre care 43 de profesori, iar restul elevi. Doi profesori au fost condamnați la închisoare cu executare, restul cu suspendare. Tuturor li s-au făcut cazier; o parte din profesori au fost dați afară, alții au plecat de bunăvoie; iar elevii, dacă și-au luat diploma în anii următori, nu vor putea activa niciodată în domenii precum poliție, justiție, armată, servicii speciale chiar dacă se vor reabilita și sancțiunea va fi șteasă, la un moment dat, din cazier. Ca urmare a scandalului declanșat în 2008 s-au introdus camere video în sălile unde se susține bacalaureatul.

La afârșitul anului 2016 un număr de 16 profesori din sudul țării au fost condamnați definitiv la pedepse cuprinse între un an închisoare cu suspendare și 3 ani închisoare cu executare în Penitenciar. Ei au fost acuzați că în vara lui 2012 au cerut șpagă chiar și de 1.300 lei pe materie pentru a pune note mai mari unor elevi în timpul examenului de bacalaureat. S-a reținut în sarcina lor nu doar infracțiunea de luare de mită, ci și cea de constituire a unui grup infracțional organizat. În comiterea infracțiunilor a fost implicat și inspectorul școlar general.

Deficiențele și dizabilitățile

În unele clase întâlnim elevi cu anumite deficiențe fizice sau mentale: unii poartă ochelari sau sunt orbi; alții vorbesc peltic (sâșâit) sau sunt muți; unii se deplasează în cărucior sau nu au o mână; unii au diabet, alții suferă de sindromul ADHD sau de sindromul Down.

SITE UTIL: www.educatieincludiva.info.

Unii copii s-au născut cu aceste probleme, alții le-au dobândit în urma unor accidente. Unele deficiențe sunt vizibile, altele nu. Ei nu trebuie luați în răs și nici victimizați: poate unii au trecut peste tragedie, poate că alții suferă zilnic. Acești copii nu trebuie nici mutați în școli sau clase speciale, nici să se simtă izolați printre ceilalți elevi. Ei trebuie incluși printre ceilalți și integrați, căci acești copii au drept de a învăța în școli de masă cu sprijin adaptat nevoilor lor – aceasta se numește educație incluzivă.

Trebuie să știți că limbajul folosit le poate dăuna sau, din contra, îi poate ajuta pe acești copii. Folosirea unor cuvinte precum „ochelariș” sau „retardat” este total nepotrivită. Unele persoane au anumite limitări, permanente sau temporare, în a desfășura anumite activități. Dar colegii și societatea nu trebuie să le transforme în dizabilități, adică în bariere sociale care să ducă la izolarea copilului: este destul că cineva are o problemă medicală, ea nu trebuie transformată în una socială.

Trebuie să ții cont că dacă putem spune că toți copiii sunt speciali, sunt totuși unii care au nevoi speciale, deci au dreptul la îngrijiri speciale. Unii chiar trebuie să aibă însoțitor permanent în clasă. Toți trebuie priviți ca fiind copii normali și ajutați astfel să se integreze în comunitate și să își dezvolte personalitatea. Ajutorul real acordat lor constă tocmai în primirea în unitățile obișnuite de învățământ. Respingerea sau izolarea lor nu sunt o dovadă a umanismului, iar manifestațiile împotriva primirii acestor copii în școli și excluderea lor poate fi chiar un caz de încălcare a legii.

AȘA NU! Un număr de 29 de elevi ai clasei a 7- a de la o școală din sudul țării au refuzat, la sfârșitul anului 2016, să intre la ore, timp de trei zile consecutiv, afirmând că nu mai acceptă să învețe în aceeași clasă cu un coleg care ar suferi de tulburarea de hiperactivitate cu deficit de atenție (ADHD). Elevii protestatari spuneau că acesta îi agresează fizic și verbal, dar și că îi amenință cu moartea. Copiii, împreună cu părinții lor, au protestat în holul de la intrarea în instituția de învățământ.

Nediscriminarea

Copiii din comunități sărace ori cei cu părinți condamnați, sau copiii cu probleme fizice ori psihice nu trebuie să constituie obiect de batjocură ori să fie izolați de către ceilalți. Legile nu permit discriminarea copiilor nici din partea profesorilor (atunci când e vorba de admitere, înscriere, evaluare și examinare la școală), nici din partea altor copii sau a părinților lor. Aceasta înseamnă că nu pot fi favorizați sau defavorizați, diferențiați sau excluși pe motive de rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale.

ȘOVINISMUL semnifică credința unei nații că este superioară alteia (de exemplu, germanii din timpul celui de-al doilea război mondial aveau impresia că sunt o rasă superioară, considerându-se urmașii vechilor arieni). **XENOFOBIA** înseamnă frica față de străini. **ISLAMOFOBIA** desemnează prejudecățile negative sau frica față de credincioșii ai religiei musulmane. **RASISMUL** semnifică credința că oamenii sunt inegali în funcție de culoarea pielii (de exemplu, apartheidul în Africa de Sud și Ku Klux Klan în SUA). **ANTISEMITISMUL** este o atitudine ostilă față de evrei. **HOMOFOBIA** se referă la comportament ostil și discriminatoriu pe baza orientărilor sexuale, altele decât heterosexualitatea. **SEXISMUL** semnifică concepția de superioritate a unui sex, de regulă cel masculin, asupra celuilalt sex.

Toți copiii trebuie să fie egali în drepturi și să beneficieze de egalitate de șanse. Aceasta nu înseamnă ca toți să fie tratați egal, ci că trebuie tratați potrivit nevoilor fiecăruia, căci fiecare are abilități fizice și intelectuale proprii. De exemplu, nu este discriminare dacă probele sportive au norme diferite pentru băieți, respectiv pentru fete; sau dacă într-o clădire se asigură acces special pentru cei cu deficiențe locomotorii.

Când copilul este discriminat el se poate adresa pentru restabilirea drepturilor încălcate la o instituție specializată în astfel de cazuri: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării care are ca principal obiectiv prevenirea, sancționarea și eliminarea tuturor formelor de discriminare. De asemenea, pentru obținerea unor despăgubiri bănești se poate adresa Judecătoriei în termen de trei ani. În cazul în care au loc agresiuni fizice împotriva celui discriminat, acesta poate face pângere la Poliție sau la Parchet în termen de trei luni.

Minoritățile

Există mai multe tipuri de minorități: naționale, etnice, religioase, lingvistice, sexuale etc. Trebuie să știți că drepturile lor sunt recunoscute de legislație, apărate de stat și promovate de diverse organizații neguvernamentale (ONG-uri).

În România sunt 19 minorități naționale constituite în comunități puternice: albanezi, armeni, bulgari, croați, greci, evrei, germani, italieni, maghiari, polonezi, rromi, ruși lipoveni, sârbi, slovaci și cehi, tătari, turci, ucraineni, macedoneni, ruteni. Mai trăiesc alături de noi ceangăi și chinezi. Toți aceștia domiciliază în țara noastră, iar unii au (și) cetățenia altor țări.

Drepturile minoritățile sexuale sunt promovate de mișcarea LGBT – această comunitate include persoanele lesbiene, gay, bisexuale, transsexuale. Începând cu anul 2005 se organizează anual în capitală festivalul dedicat drepturilor acestei comunități, intitulat „Bucharest Pride”, în cadrul căruia are loc „Marșul Diversității”. O manifestare cu același mesaj are loc și la Cluj-Napoca începând cu anul 2017 sub denumirea „Cluj Pride”. Steagul curcubeu este simbolul acestei comunități.

Copiii instituționalizați

Sunt copiii care sunt lipsiți de îngrijire din partea părinților. Atunci ei sunt lăsați temporar în grija familiei extinse sau a unui asistent material, în speranța că la un moment dat copilul va fi îngrijit de un tutore sau dat în adopție.

Cei mai mulți însă sunt instituționalizați. În țara noastră numărul acestora depășește 50.000 de copii. În trecut, clădirile unde erau ținuti copiii se numeau „case de copii” sau „orfelinate”. Astăzi se numesc, generic „centre de plasament” și sunt finanțate și administrate fie de stat, fie de organizații neguvernamentale.

Aceste servicii de tip rezidențial oferă găzduire și îngrijire temporară pentru trei categorii de persoane: copiii separați, temporar sau definitiv de părinții lor, ca urmare a stabilirii, în condițiile legii, a măsurii de plasament; tinerii care au împlinit vârsta de 18 ani și care beneficiază, în condițiile legii, de protecție specială; copiii neînsoțiți de către părinți sau alt reprezentant legal care solicită o formă de protecție în condițiile reglementărilor legale privind statutul și regimul refugiaților.

Sunt trei tipuri de servicii de tip rezidențial. Centrele de tip familial (apartamentele, casele de tip familial) au regulă între 5-12, într-un dormitor se află circa 4-5 copii, centrul este organizat pe model familial în sensul existenței spațiului de zi aferent, a bucătăriei și spațiilor igienico-corespunzătoare, precum și a unui personal relativ stabil, copiii sunt implicați în viața cotidiană a casei, participă nemijlocit la cumpărături, la gătit și servirea mesei etc. Centrele cu module de tip familial au un număr mediu de 50 de copii, într-un dormitor se află circa 5-7 copii, spațiile igienico-sanitare sunt aferente fiecărui modul în parte (10-20 de copii/modul), personalul este relativ același per modul, îngrijirea de bază este reprezentată de educator specializat care lucrează în ture. Instituțiile de tip clasic au între 50-200 de copii, într-un dormitor stau în medie 12-20 copii, spațiile igienico-sanitare sunt comune pentru copiii care locuiesc la nivelul unui palier, îmbrăcămintea copiilor nu este personalizată, servirea mesei se face pentru toți copiii odată sau în serii mari într-o sală special amenajată în acest sens, personalul este numeros. Aceste din urmă centre se vor desființa până la 1 ianuarie 2021.

Copiii din asemenea centre au multiple nevoi speciale. De aceea, ei beneficiază de drepturile pe care le au și ceilalți copii, dar beneficiază totodată și de unele drepturi specifice:

- hotărârea de plasare într-o instituție de stat, precum și procedura, aranjamentele și condițiile acesteia să respecte principiile din Convenția privind drepturile copilului;
- dreptul la identitatea lor, la șanse egale și la respectul pentru originea lor etnică, religioasă, culturală, socială și lingvistică;
- de a locui împreună cu frații și surorile lor și de a menține contactul regulat cu familia și cu alte persoane importante pentru ei;
- dreptul la asistență medicală de calitate;
- dreptul de acces la orice tip de activități educaționale și de formare profesională în aceleași condiții ca ceilalți copii;
- dreptul de a fi pregătiți pentru a deveni cetățeni activi și responsabili prin joc, sport, activități culturale și responsabilități din ce în ce mai mari;
- dreptul de a participa la deciziile care îi privesc și de a fi informați asupra drepturilor lor și a regulamentelor instituțiilor de stat în care locuiesc, într-un mod potrivit vârstei fiecăruia;
- dreptul la respect pentru demnitatea lor umană și integritatea lor fizică, în special dreptul la condiții de viață umane, nedegradante, la o educație care exclude violența și la protecție împotriva pedepselor corporale și a tuturor formelor de abuz;
- dreptul la o viață particulară, incluzând accesul la persoanele în care au încredere și la organismele competente în a le furniza consiliere confidențială cu privire la drepturile lor;
- dreptul de a-și exprima drepturile fundamentale în fața unei instanțe de judecată.

Copiii refugiați

Uneori pe teritoriul țării noastre ajung copii care, împreună cu părinții, sunt nevoiți să plece din țara lor de teama de a nu fi persecutați mai ales pe motive de rasă ori religie sau fug din cauza unor războaie. Până la acordarea azilului, aceștia sunt ținuti în detenție împreună cu familia lor. Este important ca, în situația în care acești copii sunt implicați în vreo formă de educație, să nu fie discriminați în vreun fel.

Refugiații sunt persoane care fug de persecuții sau conflicte armate; ei merg în alte state unde cer să fie protejați și să rămână acolo până trece pericolul în țara lor. Imigranții sunt persoanele care aleg să plece în alte țări pentru condiții mai bune de viață sau pentru reunirea familiei.

În România sunt câteva mii de refugiați ca urmare a războiului din Asia Mică, dar sunt câteva sute de mii de imigranți care au venit din diverse țări să muncească la noi. După cum au plecat de la noi aproape 4 milioane de români în străinătate, pentru un trai mai bun.

Dreptul la activități extrașcolare

Copiii au dreptul la odihnă, la vacanțe, de a participa la activități recreative, artistice, culturale. Parcurile, locurile de joacă, teatrele, cinematografele, muzeele sunt indicate. Fiți atenți însă că în aceste locuri vin uneori adulți dubioși pentru a privi copiii sau pentru a le face fotografii, pentru a intra în discuții nepotrivite cu ei sau chiar pentru a-i răpi. Anunțați imediat paznicii sau poliția dacă vi se pare că cineva este în pericol!

Sunt copii care practică sporturi de contact, cum ar fi boxul, luptele greco-romane, artele marțiale. Rănirea ușoară a sportivilor în timpul antrenamentelor sau competițiilor este acceptabilă, considerându-se că intră în riscurile practicării acestor sporturi. Dar, când leziunile sunt provocate în mod intenționat sau sunt extrem de grave, autorul va fi tras la răspundere.

În afara sălii de antrenament sau a locului unde se desfășoară competițiile, tehnicile învățate nu pot fi folosite decât în cazuri de legitimă apărare. Sunteți în legitimă apărare când legea vă permite să vă apărați pe voi sau săriți în apărarea altei persoane chiar provocând un rău atacatorului. Dar pentru a nu fi pedepsiți, e nevoie ca atacul să nu poată fi evitat, fapta care s-ar produce să fie una gravă și apărarea să fie proporțională cu gravitatea atacului. Așadar, dacă cineva este lovit cu palma și se apără folosind cuțitul, nu se poate considera că se află în legitimă apărare.

Legitima apărare este una, dar răzbunarea este altceva. Dacă un coleg te înjură și tu procedezi la fel, ori dacă un coleg te-a lovit ieri, iar tu l-ai urmărit azi și l-ai lovit la rândul tău, nu ești apărat de lege, ci se consideră că amândoi ați încălcat legea. Dar judecătorul te poate sancționa pe tine mai aspru pentru că, în loc să apelezi la organele legii, ai procedat ca pe vremea când se aplica legea talionului „ochi pentru ochi, dinte pentru dinte”.

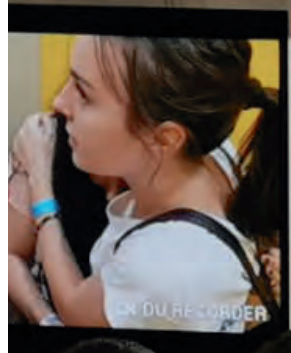

Nimeni nu își poate face singur dreptate. Răzbunarea nu este considerată legitimă apărare.

Pe scurt:

- Învățământul general obligatoriu este de 10 clase.
- Agresiunile profesor – elev, elev – profesor și elev – elev sunt interzise.
- Bullying-ul este inacceptabil.
- Plagiatul și corupția sunt sancționate cu închisoarea.
- Legitima apărare te scapă de sancțiune, dar răzbunarea, nu.

LEGAL ACADEMY
BY VeDem Just

#steu

LEGAL ACADEMY

LIBERTATE
STAT DE DREPT
DEMOCRATIE

VeDem

CIRCULAȚIA ȘI CĂLĂTORIILE

9

Codul rutier

Orice persoană are dreptul să călătorească. În funcție de mijlocul de transport folosit, sunt câteva reguli pe care trebuie să le respecti pentru a călători în deplină siguranță. Unele reguli ne ghidează conduita pentru a utiliza corect mijlocul de transport, alte reguli constituie interdicții a căror nerespectare poate atrage sancționarea noastră.

Circulația pe drumurile publice este reglementată într-o lege cunoscută sub numele de „Codul rutier”. Aici sunt enumerate multe reguli: unele privesc pietonii, altele privesc conducătorii de vehicule sau autovehicule. Participanții la trafic trebuie să respecte, în ordine: a) semnalele, indicațiile și dispozițiile polițistului rutier; b) semnalele speciale de avertizare, luminoase sau sonore ale autovehiculelor aparținând poliției, pompierilor, jandarmeriei, serviciului de ambulanță, serviciilor speciale, procurorilor; c) semnalizarea temporară care modifică regimul normal de desfășurare a circulației; d) semnalele luminoase sau sonore; e) indicatoarele; f) marcajele; g) regulile de circulație.

Toate regulile sunt făcute pentru a ne proteja pe noi, dar și pe ceilalți participanți la trafic. Așa că dacă nu le respectăm, vom fi sancționați: pentru încălcări mai ușoare, un polițist ne va da o amendă; pentru încălcarea mai gravă un judecător ne va da o sancțiune penală.

Începând cu vârsta de 14 ani minorii pot fi sancționați contravențional: cu avertisment sau cu amendă având cuantum redus la jumătate din ceea ce pot primi adulții. De la 16 ani li se poate aplica și sancțiunea prestării unei activități în folosul comunității.

Circulația ca pieton

Pietonii trebuie să meargă pe trotuar. Dacă nu există trotuar, atunci pe partea stângă a drumului, cât mai aproape de marginea sa. Pietonii care circulă noaptea pe carosabil trebuie să aibă aplicate pe îmbrăcăminte accesorii fluorescent-reflectorizante sau să poarte o sursă de lumină vizibilă din ambele sensuri. Ei nu au voie să circule pe autostrăzi.

Strada se traversează prin locul special semnalizat în acest sens. Dacă există semafor, traversarea se face numai după ce vă asigurați și când culoarea semaforului este verde (nu verde intermitent și nici culoarea roșie) chiar dacă pe carosabil nu circulă vreo mașină. Dacă nu există semnalizare, traversarea se face pe la colțul străzii. Strada nu se poate traversa prin fața sau spatele unui vehicul oprit în stația pentru mijloacele de transport public de persoane. Pietonii nu au voie să traverseze calea ferată atunci când barierele sau semibarierile sunt coborâte ori

când semnalul luminos sau acustic interzice trecerea. De asemenea, pietonii nu au voie să circule pe pistele amenajate special pentru biciclete.

Atenție la respectarea regulilor de circulație când utilizați telefonul mobil, jucați kendama sau pokemon!

Când te dai cu patinele sau folosești dispozitive cu role (skateboard, hoverboard sau transportatorul Segway) trebuie să respecti toate regulile care sunt prevăzute pentru pietoni. La fel trebuie să faci persoanele care conduc un scaun rulant special, un căruț, un cărucior sau o roabă.

Circulația cu bicicleta

Pe drumul public (carosabil și trotuar) nu aveți voie să circulați cu bicicleta dacă nu ați împlinit vârsta de 14 ani. Până atunci vă puteți plimba cu bicicleta în parcuri, în curtea școlii sau pe străzile închise circulației. Ca să ajungeți în acele locuri vă puteți deplasa pe jos, pe lângă bicicletă sau puteți apela la părinți să vă transporte bicicleta în portbagajul mașinii.

După ce împliniți vârsta de 14 ani puteți circula cu bicicleta numai pe banda sau pista special amenajată pe trotuar ori pe stradă. Dacă nu există, atunci puteți circula pe acostament în sensul de mers, dar numai dacă circulația se poate face fără pericol. Când mergeți pe drumul public este recomandat să aveți cască de protecție omologată. Dacă sunteți mai mulți bicicliști, trebuie să circulați cu toții pe un singur rând. Sunteți obligați să țineți ambele picioare pe pedale și cel puțin o mână pe ghidon. Noaptea nu puteți staționa bicicleta pe partea carosabilă.

Dacă trebuie să traversați drumul public pe trecerea de pietoni nu aveți voie să o faceți deplasându-vă pe bicicletă, pentru că ați fi considerat un vehicul și ar trebui să respectați alte reguli.

Este interzis să circulați cu bicicleta pe trotuar sau să circulați dacă sunteți sub influența băuturilor alcoolice sau a substanțelor stupefiante. Nu aveți voie să vă țineți de un vehicul aflat în mers. Nici să transportați o altă persoană atunci când bicicleta nu are un astfel de echipament. Noaptea trebuie să purtați îmbrăcăminte cu elemente fluorescent-reflectorizante. Este interzis să circulați pe o singură roată.

Circulația cu scuterul și cu ATV-ul

Cât timp conduceți pe drumurile publice scutere sau ATV-uri, aveți nevoie de permis de conducere. Acesta se eliberează începând cu vârsta de 16 ani.

Scuterul este un moped, adică un autovehicul, cu două sau trei roți, a cărui viteză maximă prin construcție este între 25 și 45 km/h, echipat cu motor cu aprindere cu scânteie, cu o capacitate cilindrică ce nu depășește 50 cmc sau cu un alt motor cu ardere internă ori, după caz, electric, a cărui putere nominală continuă maximă nu depășește 4 kW, iar masa proprie a vehiculului nu depășește 350 kg. Cvadriciclu ușor (un fel de bicicletă cu patru roți și acționată de un motor) este asimilat mopedului.

Mopedul se înregistrează la Primărie, de unde se iau plăcuțe cu numere de înregistrare. Cu el se poate circula pe pista pentru biciclete în localitate, dar nu pe autostrăzi. Conducătorul și persoana transportată trebuie să poarte în mod obligatoriu cască de protecție omologată. Luminile de întâlnire trebuie folosite pe tot timpul deplasării. În afara localității se poate circula cu maxim 45 km/h.

ATV (acronim de la „All Terrain Vehicle”) este un vehicul de teren utilizat, de cele mai multe ori, în scop recreativ. Când se circulă cu el pe drumurile publice, inclusiv ulițele din sat, trebuie îndeplinite toate condițiile ca pentru orice autovehicul. Regulile de viteză sunt următoarele: viteza maximă admisă în localitate de maxim 50 km/h; în afara localității este de: 90 km/h pe autostrăzi, 80 km/h pe drumurile expres sau pe cele naționale europene (E) și 70 km/h pentru celelalte categorii de drumuri.

Circulația cu vehiculul

Puteți circula cu vehiculele pe drumurile publice numai dacă, în urma unei examinări organizate de Poliție, ați obținut un permis de conducere. Pentru autovehicule și motocicletele permisul de conducere se eliberează începând cu vârsta de 18 ani.

În România, viteza maximă de conducere a unui autovehicul în localitate este 50 km/h. În afara localității viteza maximă admisă este de: 130 km/h pe autostrăzi, 100 km/h pe drumuri europene și 90 km/h pe celelalte drumuri.

Pot fi transportați în autoturism copiii cu înălțimea de până la 135 cm numai dacă există dispozitiv de fixare în scaun pentru copii. Peste această înălțime pasagerul trebuie să aibă centură de siguranță pentru adulți. Copiii cu vârsta de peste 3 ani, având o înălțime de până la 150 cm, pot fi transportați în autovehicule care nu sunt echipate cu sisteme de siguranță doar dacă ocupă, pe timpul transportului, orice alt loc decât cel de pe scaunele din față. Pasagerul de pe scaunul din față nu poate transporta în brațe animale. Toți pasagerii trebuie să poarte centură de siguranță.

Acordarea primului ajutor

Fiecare cetățean are obligația să anunțe direct, la numărul 112, înainte sau concomitent cu acordarea primului ajutor.

În caz de accident, acordarea primului ajutor de bază se face fără echipamente specifice, pentru a preveni complicațiile și salvarea vieții până la sosirea unui echipaj de intervenție. Se poate efectua de către orice persoană instruită în acest sens sau de către persoane fără instruire prealabilă acționând la indicațiile specializate oferite de personalul dispeceratului de urgență.

Dacă victimă este conștientă, este pusă pe o parte, cu o mână sub cap (poziția salvatoare). Dacă victima nu respiră, se eliberează căile respiratorii de eventuale obiecte care le obturează și se încep manevrele de resuscitare: masaj cardiac (30 apăsări pe stern cu podul palmei ajutat de cealaltă mână) și ventilație (două expirații puternice gură la gură).

Nu trebuie să vă fie teamă că dacă acordați primul ajutor victimei și aceasta decedează, dvs veți plăti ceva. Legea prevede în mod expres că persoanele fără pregătire medicală care acordă primul ajutor de bază în mod voluntar, pe baza indicațiilor furnizate de un dispecerat medical sau a unor cunoștințe în domeniul primului ajutor de bază, acționând cu bună-credință și cu intenția de a salva viața sau sănătatea unei persoane, nu pot fi sancționate penal sau civil.

Dacă sunteți martor la un accident de circulație soldat cu victime, sunteți obligați de lege să anunțați poliția și numărul de urgență 112. Nu aveți voie să modificați starea locului sau să ștergeți urmele accidentului. Dacă sunteți implicat personal în accident nu puteți părăsi locul accidentului, căci comiteți o infracțiune.

Călătoria cu taxiul

Urcați-vă numai în mașini aparținând unor firme pe care le cunoașteți și evitați șoferii care vi se par dubioși. Atunci când este singur, locul ocupat de client, mai ales dacă este vorba de o fată, este cel de pe bancheta din spate, partea dreaptă. Pasagerul din dreapta șoferului trebuie să poarte centura de siguranță indiferent de lungimea traseului de parcurs.

Relația client-șofer trebuie să fie una corectă: taximetrul nu poate refuza deplasarea pe motiv că traseul este prea scurt și nu are voie să ducă clientul pe un alt traseu decât cel obișnuit pentru a încasa mai mulți bani, iar clientul nu are voie să plece din mașină fără a plăti. Nu uitați să cereți bonul fiscal când plătiți – în felul acesta împiedicați evaziunea fiscală, știți exact suma de plată și aveți datele mașinii și ale șoferului în caz că v-ați uitat un bun sau vreți să faceți reclamație. Dacă nu vi se dă bonul, nu aveți obligația de plată și puteți să faceți o reclamație taximetrului la compania pe care o deservește.

Călătoria cu metroul

În București acest mod de transport în comun pe sub pământ permite deplasarea foarte rapidă. Biletele se cumpără de la ghișeele sau automatele existente în fiecare stație. După ce trenul ajunge în stație, călătorii care coboară au prioritate față de cei care urcă. Călătorii care transportă cărucioare pentru copii și călătorii în scaune rulante urcă obligatoriu pe la prima ușă în sensul de mers al trenului.

Atunci când călătoriți cu metroul fotografiatul este interzis.

Sunt interzise urcarea și coborârea călătorilor în și din tren după anunțul de avertizare a închiderii ușilor. În timpul mersului trenului este interzisă sprijinirea călătorilor de ușile de acces. Nu se recomandă staționarea călătorilor în zona burdufurilor de comunicație între vagoane. Este strict interzisă acționarea semnalului de alarmă fără motiv. În cazul în care este observat un obiect suspect sau abandonat, călătorii sunt rugați să alerteze de urgență personalul Metrorex sau orice agent de poliție sau de pază, să se îndepărteze și să nu atingă obiectul respectiv.

Călătoria cu trenul

În timpul călătoriilor cu trenul, pasagerii sunt obligați să aibă în posesie o legitimație valabilă de călătorie. Copiii cu vârsta de până la 10 ani au reducere la preț; la fel, elevii dacă au asupra lor carnetul vizat anual. Începând cu data de 1 februarie 2017, studenții români și străini înmatriculați la o formă de învățământ cu frecvență – licență, master, doctorat – în instituțiile de învățământ superior acreditate din România beneficiază de gratuitate la transportul feroviar intern; biletul gratuit se obține de la casa de bilete.

În tren fumatul este strict interzis. De asemenea, sunt strict interzise: urcarea sau coborârea călătorilor în și din tren după plecarea trenului, sprijinirea călătorilor de ușile de urcare/coborâre, staționarea în zona burdufurilor de comunicație dintre vagoanele trenului, precum și deblocarea și deschiderea ușilor de urcare/coborâre în timpul mersului. La oprirea trenului în stație călătorii care coboară au prioritate față de cei care urcă. În cazul trenurilor echipate cu sisteme automate de acționare a ușilor, atât la cele dintre vagoane cât și la cele de coborâre/urcare, se apasă pe butonul de comandă.

Evitați să vorbiți la telefon cu glas tare astfel încât toți pasagerii să vă audă. De asemenea, ar fi indicat să evitați consumul de alimente cu miros puternic (salam, ouă, usturoi etc).

Bagajele se depozitează de pasageri în spațiile special amenajate, nu pe culoar. Fiecare călător dispune pentru bagajele sale de mână doar de spațiul situat deasupra locului pe care îl ocupă sau de un spațiu echivalent în boxa pentru bagaje a vagoanelor.

În timpul călătoriei, pasagerii nu au voie să forțeze sistemele pentru deschiderea și asigurarea geamurilor, să intervină la panourile electrice sau să acționeze frânele de mână. Resturile menajere sau de orice fel se depozitează în cutiile special amenajate. Este interzisă aruncarea obiectelor de orice fel pe fereastră sau pe ușa vagonului. În toaletele din tren apa nu este potabilă.

Pentru transportul persoanelor cu mobilitate redusă se pot asigura gratuit servicii specifice de asistență atât la urcarea și coborârea din tren, cât și la bordul trenurilor de călători, în stațiile și trenurile deschise acestui tip de trafic. Solicitarea acestor servicii trebuie făcută cu minim 48 ore înainte de efectuarea călătoriei, pe formularul standard disponibil în format tipărit în toate stațiile și agențiile de voiaj și în format digital pe www.cfrcalatori.ro.

Accesul în tren cu biciclete pliabile este permis doar în spațiul special amenajat pentru bagaje, amplasat deasupra locului rezervat sau pe culoar cu condiția de a nu deranja ceilalți pasageri, iar cu biciclete nepliabile numai în vagoanele cu spații special amenajate.

Aționarea semnalului de alarmă din tren fără motiv este interzisă și constituie contravenție. Nu pot fi distruse sau degradate echipamentele din dotarea vagoanelor de călători. Este interzisă apelarea la mila călătorilor sau practicarea jocurilor de noroc.

Telefonul călătorului C.F.R. este 0.800.88.44.44. La acest număr pot fi solicitate informații cu privire la eventualele probleme deosebite pe care călătorii le întâmpină în timpul călătoriei cu trenul.

Informațiile cu privire la mersul trenurilor sau tarife pot fi obținute de pe site-ul www.cfrcalatori.ro și de la birourile de informații din stațiile de cale ferată sau din agențiile de voiaj.

Călătoria cu autobuzul, troleul, tramvaiul

Fiecare consiliu local stabilește regulile de călătorie cu mijloacele de transport în comun și modul de sancționare a abaterilor săvârșite, pe care le găsiți postate pe pagina web a transportatorului. În anumite localități există autobuze speciale pentru elevi în vederea transportării lor la și de la școală.

În mod convențional, în România urcarea călătorilor se face pe ușa din spate, iar coborârea pe cea din mijloc sau din față. În alte state urcare se face pe ușa de la șofer pentru a cumpăra bilet de la acesta sau pentru ca el să verifice abonamentul pe care îl aveți. Întotdeauna se acordă prioritate călătorilor care coboară.

Asigurați-vă că imediat ce ați urcat în mijlocul de transport ați compostat biletul sau ați validat cartela de călătorie, ori că abonamentul este valabil pentru linia de transport respectivă. Nu este o scuză faptul că la ora la care călătoriți casa de bilete era închisă sau că aveți abonament dar l-ați uitat acasă. Legitimația de călătorie sau abonamentul nu sunt transmisibile altor persoane! Nu puteți călători cu biletul compostat sau cartela validată decât până la capătul liniei, nu și înapoi, iar în unele localități puteți călători doar o anumită perioadă de timp de la validare. În unele orașe din țara noastră copiii de până la 5 ani, în altele cei de până la 7 ani, nu au nevoie de bilet. Elevii și studenții au în unele localități reducere, în altele chiar gratuitate la abonament. Sunt transportatori care pun la dispoziția călătorilor un număr scurt unde se poate plăti prin sms costul unui bilet sau abonament.

În București, prin trimiterea unui sms la numărul 7456, disponibil în rețelele de telefonie mobile Orange, Vodafone, Cosmote și RDS&RCS, se poate achita contravaloarea unui abonament de o zi, valabil pe liniile urbane. În Cluj-Napoca numărul este 7479, în Oradea 7429, în Constanța 7424.

Amintiți-vă regulile de politețe: se cedează locul persoanelor cu probleme de sănătate, gravidelor sau mamelor cu copii, bătrânilor. Ne abținem de la comentarii neplăcute, nu ridicăm tonul când vorbim cu alții, încercăm să nu răspundem la telefon sau vorbim doar dacă este ceva urgent și pe un ton scăzut, evităm să aculțăm muzică în căști la un volum care îi deranjează pe ceilalți.

De regulă, este interzis transportul animalelor, cu excepția câinilor cu lesă și a animalelor mici care se țin în brațe, dar acest lucru trebuie verificat în prealabil. Nu puteți cere șoferului deschiderea ușilor între stații sau la semafoare. Nu aveți voie să călătoriți pe scări, să fumați sau să consumați băuturi alcoolice în interior.

Dacă vine controlorul, aveți dreptul să cereți să se legitimize mai întâi: în felul acesta veți afla numele sau numărul său pentru a fi ulterior identificat de șefii lui, dacă este cazul. Nu aveți voie să îl agresați. Voi aveți obligația să arătați legitimația sau cartela de călătorie, ori abonamentul, precum și un act de identitate dacă vi se cere.

Controlorul nu vă poate reține cartea de identitate. El nu are voie să vă rețină în mijlocul de transport, să vă coboare cu forța din mijlocul de transport, să vă conducă la dispecerat sau biroul său împotriva voinței dvs. ori să vă percheziționeze. Are însă dreptul să vă noteze datele de identitate, iar dacă refuzați să i le dați poate apela la organele de poliție sau jandarmerie în fața cărora sunteți obligați să vă legitimați, altfel vă poate conduce cu forța la sediul lor.

Dacă ești surprins fără bilet, vei achita pe loc o suprataxă de călătorie și cu cardul eliberat imediat vei putea încheia călătoria. Dacă nu plătești această suprataxă vei coborî din mijlocul de transport și îți se va încheia un proces-verbal de contravenție care va fi expediat acasă. Nu este indicat să dai date false controlorului, căci vei fi ușor descoperit; iar dacă folosești actul de identitate sau abonamentul altuia, reține că acest lucru este infracțiune! Nu te sfătuiesc să plătești amenda fără a primi un proces-verbal sau o chitanță, căci fapta ar putea fi considerată dare de mită. În termen de 15 zile poți plăti doar jumătate din minimul amenzii. Dacă amenda ți s-a dat în mod ilegal, o poți contesta la Judecătoria în termen de 15 zile de când ai intrat în posesia procesului verbal de contravenție, chiar dacă ai achitat-o. Dacă vei câștiga procesul atunci ți se va anula procesul-verbal de contravenție și ți se va restitui ceea ce ai plătit.

Dacă ești jignit, amenințat sau lovit de către controlor, fapta constituie infracțiunea de purtare abuzivă și poți sesiza Parchetul. Orice alt abuz al controlorului poate fi sesizat în scris regiei de transport la care acesta este angajat, pentru a-l ancheta și sancționa disciplinar.

Dacă tu ești cel care comite fapte de lovire sau amenințare împotriva controlorului în timpul activității sale sau ulterior, în scop de răzbunare, fapta constituie infracțiunea de ultraj și riști o pedeapsă penală.

Călătoria cu avionul

Biletul se rezervă online sau la agenția companiei de transport aerian. Biletul trebuie achitat pe loc sau în termenul asumat, altfel rezervarea se va anula. Țineți cont că rezervarea din timp a unui bilet vă poate asigura plata unui preț mai mic.

Puteți avea la voi un bagaj mare pentru cală (maxim 20 sau 23 kg pentru Europa și 32 kg pentru SUA și Canada) și unul mic (maxim 8 sau 10 kg) de luat în cabina avionului. În bagajul de mână lichidele transportate nu pot depăși în total un litru, iar fiecare recipient să nu fie mai mare de 100 ml; regula se aplică și pentru creme, parfumuri și deodorante.

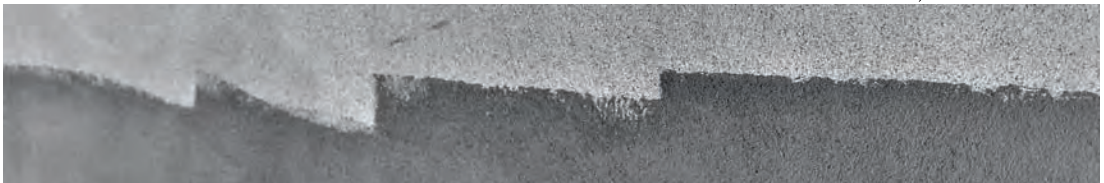
Indiferent unde călătoriți și ce mijloc folosiți, evitați să transportați bagaje care nu vă aparțin sau în care nu știți ce se află. Uneori răufăcătorii profită de naivitatea noastră pentru a ne convinge să îi ajutăm transportând în locul lor un pachet, o geantă etc. în care se pot afla bunuri interzise, precum droguri, arme sau bani falși.

Înainte de zbor trebuie să vă înregistrați la ghișeul de înregistrare al companiei aeriene de la care ați achiziționat biletul (check-in), iar pentru aceasta este obligatoriu să vă prezentați în timp util: cu o oră înainte de decolare pentru călătorii în țară, cu două ore înainte pentru călătorii în străinătate. Urmează apoi controlul de securitate (se verifică să nu aveți asupra voastră obiecte interzise – cele care pot fi folosite ca arme, lichide, droguri, brichete), iar în cazul curselor externe trebuie să vă supuneți controlului cu privire la cartea de identitate/pașaport (se verifică dacă aveți actele de părăsire a țării și intrare în țara de destinație, respectiv să nu fiți dați în urmărire dacă sunteți căutați de poliția vreunui stat) și eventual controlului vamal (aici trebuie declarate sumele mai mari de 10.000 euro pe care le dețineți și bunurile supuse taxării). Îmbarcarea în aeronavă se face numai prin poarta indicată în afișajul electronic. Dacă întârziati, veți fi anunțat prin stație. În cazul în care nu vă prezentați la apelul repetat, pierdeți cursa. Copilul minor care călătorește singur trebuie predat de un părinte la biroul de check-in și luat de către un părinte de la ușa de ieșire din aeroport.

Călătorii peste graniță

Copilul poate călători în străinătate dacă deține un pașaport individual sau o carte de identitate.

Pașaportul se obține de la Serviciul public comunitar pentru eliberarea și evidența pașapoartelor: pentru minorul sub 14 ani cererea o depun ambii părinți, pentru cel peste 14 ani cererea se depune de copil cu acordul ambilor părinți. Dacă un minor se află deja în străinătate și nu este însoțit de părinți, el trebuie să se adreseze ambasadei/consulatului pentru a i se elibera un document de călătorie fără acordul acestora, în vederea întoarcerii în țară.

Un copil român poate ieși din țară numai însoțit: de ambii părinți; sau de un părinte care are acordul celuilalt părinte dat printr-o declarație la notar de a ieși din țară pentru maximum 3 ani; sau de un alt adult care prezintă un extras de cazier judiciar și acordul ambilor părinți.

Nu este nevoie de această declarație dacă: părintele este decedat sau este decăzut din drepturile părintești; la divorț, copilul a fost încredințat sau i s-a acordat autoritatea părintească unică părintelui care iese din țară cu minorul. De asemenea, nu este necesar ca însoțitorul să aibă această declarație atunci când minorul este cetățean român și are domiciliul/reședința chiar în țara de destinație. Este de ajuns declarația unui părinte dacă minorul se deplasează în străinătate pentru un concurs sau la studii. Evident, toate situațiile de mai sus trebuie dovedite.

Uneori un părinte refuză nejustificat să dea acordul celuilalt părinte pentru ieșirea din țară a copilului lor minor. Pentru rezolvarea situației există posibilitatea acționării sale în judecată pentru ca instanța să constate abuzul lui de drept și să suplinească astfel consimțământul lipsă.

Fiecare dintre persoanele care călătoresc în străinătate trebuie să aibă încheiată o asigurare medicală; pentru cei care sunt salariați și călătoresc în țările din UE, Spațiul Economic European și Elveția este suficient cardul european de sănătate.

După împlinirea vârstei de 18 ani, tinerii pot circula singuri în țările care sunt membre ale Uniunii Europene și în Republica Moldova și folosind doar cartea de identitate. Pentru restul țărilor este nevoie de pașaport; iar pentru unele mai este nevoie și de o viză, care se obține de la consulatul statului respectiv în România. Aceste informații, precum și cele cu privire la eventualele pericole în țara respectivă și avertismente pentru turiști se întâlnesc pe site-ul Ministerului Afacerilor Externe disponibil la www.mae.ro.

Călătorii în țări din UE

În calitate de cetățeni europeni aveți dreptul să călătoriți în țările din Uniunea Europeană pentru turism, să munciți acolo sau să urmați cursurile unui liceu sau ale unei facultăți. În loc de asigurare puteți să aveți asupra voastră cardul european de asigurări sociale de sănătate.

Când cumpărați un bilet de autobuz sau de autocar, nu trebuie să plătiți un preț mai mare pentru că aveți o anumită naționalitate sau pentru că achiziționați biletul dintr-un anumit loc.

În caz de anulare sau întârziere, aveți întotdeauna dreptul la informații adecvate și prompte cu privire la ceea ce se întâmplă pe durata așteptării. Dacă deplasarea pe distanțe lungi (peste 250 de km), pentru care ați făcut rezervare, se anulează sau are o întârziere de peste două ore, aveți de ales între două posibilități: să vi se ramburseze costul biletului și, dacă este necesar, să vi se asigure transportul gratuit către punctul inițial de plecare – de exemplu, dacă întârzierea sau anularea vă împiedică să vă îndepliniți scopul călătoriei; să vi se asigure transportul, în condiții similare, către destinația finală, în cel mai scurt timp și fără costuri suplimentare. Dacă nu vi se

oferă la timp posibilitatea de a alege, puteți înainta o plângere și solicita atât rambursarea costurilor, cât și o despăgubire echivalentă cu 50% din prețul biletului.

Dacă durata deplasării pe distanțe lungi (peste 250 de km) depășește trei ore, iar plecarea este anulată sau se efectuează cu o întârziere de peste 90 de minute, aveți dreptul la: gustări și băuturi răcoritoare - în funcție de întârziere sau de durata așteptării; cazare, dacă este necesar, pentru cel mult două nopți, la prețul maxim de 80 de euro pe noapte. Transportatorul nu este obligat să vă asigure cazarea dacă întârzierea este cauzată de condiții meteorologice extreme sau de dezastre naturale.

Aveți dreptul la despăgubiri dacă sunteți rănit într-un accident de autobuz în timpul unei călătorii pe distanțe lungi.

De asemenea, compania transportatoare trebuie să vă despăgubească dacă bagajele sau alte bunuri vă sunt pierdute sau deteriorate într-un accident de autobuz pe durata unei deplasări pe distanțe lungi.

În cazul în care considerați că nu v-au fost respectate drepturile, puteți adresa o plângere transportatorului în termen de trei luni de la data la care a avut loc evenimentul. Acesta are la dispoziție o lună pentru a confirma primirea plângerii și trei luni pentru a vă da un răspuns definitiv.

Pe scurt:

- Pe drumul public poți circula cu bicicleta de la vârsta de 14 ani; cu scuterul și ATV-ul de la 16 ani, iar cu autoturismul de la 18 ani și numai dacă ai permis de conducere.
- Atunci când te urci pe bicicletă sau la volan, alcoolemia trebuie să fie zero.
- Când circuli cu un mijloc de transport în comun trebuie să ai bilet sau abonament.
- Pentru călătorii în străinătate, minorul trebuie însoțit de un adult.

ACTELE ȘI BUNURILE MINORULUI

10

Contul bancar

Pe măsură ce creșteți primiți, economisiți și cheltuiți sume de bani. De regulă, banii îi țineți asupra voastră sau în casă. Dar puteți să îi păstrați în condiții de siguranță și într-un cont la una dintre bănci.

Dacă ai până în 14 ani, contul îl deschide părintele tău. Dacă ai între 14 și 18 ani, trebuie să mergi la o bancă însoțit de unul dintre părinți pentru că e nevoie să semnați împreună un contract și să dați câte un specimen de semnătură. Titularul contului vei fi tu, iar părintele va fi împuternicit. După ce împlinești vârsta de 14 ani, ai dreptul de a-ți gestiona singur sumele de bani.

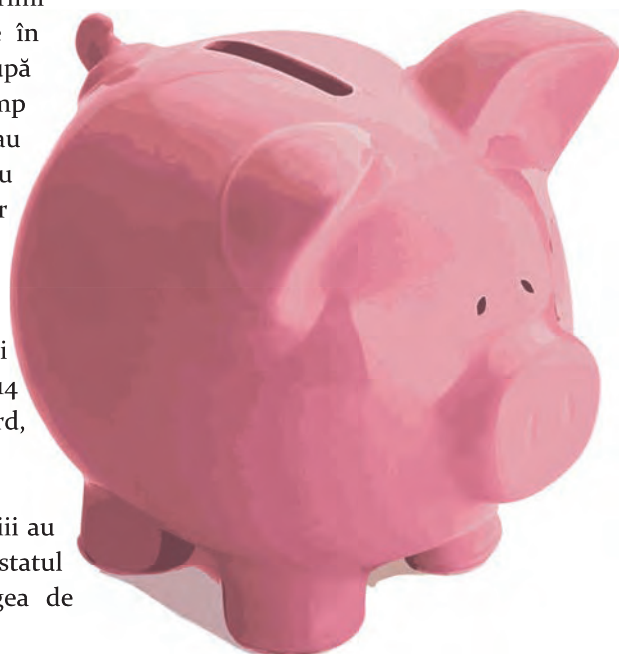
După câteva zile de la deschiderea contului vei primi un card cu ajutorul căruia vei putea face diverse operațiuni: ridici sume de bani de la bancomat, faci plata când cumperi ceva, verifici soldul contului. Pentru banii care stau în bancă vei primi o anumită dobândă. Poți alimenta contul depunând noi sume de bani la bancă (dacă ai 14 ani, poți face depunerea tu singur) sau părinții îți pot vira bani din conturile lor. Există bănci care nu percep comision copiilor pentru administrarea contului.

Alocația de stat pentru copil

Până să împlinești vârsta de 18 ani vei primi în fiecare lună o alocație de stat, care în prezent este în cuantum de 84 lei. După aceea vei primi alocația numai cât timp urmezi cursurile învățământului liceal sau profesional. Legea spune că repetenții nu primesc alocația de stat, cu excepția celor care repetă anul școlar din motive de sănătate.

Alocația se plătește unuia dintre părinți până când copilul împlinește vârsta de 14 ani, după care, dacă părintele este de acord, plata se poate face direct copilului titular.

Dacă părinții lucrează în străinătate, copiii au dreptul de a li se plăti alocație de către statul respectiv, în cuantumul stabilit de legea de acolo.

Obligația de întreținere

Copilul trebuie crescut, îngrijit, educat de către părinții săi, iar în lipsa acestora de tutorele stabilit de stat. După ce împlinește 18 ani, legea spune că tânărul trebuie întreținut de părinți numai dacă continuă studiile și nu mai târziu de împlinirea vârstei de 26 de ani.

Cuantumul pensiei de întreținere este de cel mult un sfert din veniturile părintelui pentru un copil întreținut, o treime din ele pentru doi copii, respectiv jumătate din venituri pentru trei sau mai mulți copii.

Când părinții nu mai stau împreună, copilul va locui mai mult la unul dintre ei. Pentru timpul cât copilul nu stă efectiv cu el, părintele trebuie să contribuie la îngrijirea copilului în natură (cumpărând alimente, haine, rechizite etc) sau plătind o sumă de bani numită pensie de întreținere.

Pensia de întreținere este a copilului chiar dacă o încasează un părinte. Până la împlinirea vârstei de 14 ani, părintele care are custodia este cel îndreptățit să solicite pensia de la celălalt părinte și tot el va decide cum va fi cheltuită. Când copilul are vârsta între 14 ani și 18 ani pensia va fi solicitată și cheltuită de copil, care doar este asistat de către părintele custodian. După ce împlinește 18 ani, copilul care încă studiază va putea solicita pensie de la ambii părinți și el singur va decide cum va fi cheltuită. Dacă părintele sau părinții refuză, ei pot fi acționați în judecată pentru ca judecătorul să decidă forma și cuantumul întreținerii.

Chiar dacă părintele debitor (adică care datorează suma de bani) locuiește în străinătate, el tot trebuie să plătească pensia copilului. Pentru lămuriri sau acțiuni trebuie să vă adresați Ministerului Justiției din România în vederea aplicării Convenției de la Haga din 2007 privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii.

Dacă decedează cel care are în grijă un minor, obligația de întreținere a copilului revine moștenitorilor celui decedat care au această posibilitate (soț supraviețuitor, frați mai mari, părinții decedatului).

Vă reamintesc că atunci când părinții sunt cei care ajung în stare de nevoie și fiul/fiica are posibilitatea, legea îl/o obligă să îi întrețină.

Pensia de urmaș

Dacă copilul era întreținut de un părinte sau un alt susținător pensionar sau invalid de gradul I și care a decedat, atunci până împlinește vârsta de 16 ani copilul are dreptul la pensie de urmaș. Dacă își continuă studiile, are acest drept până la terminarea acestora fără a depăși vârsta de 26 de ani.

Cuantumul pensiei de urmaș se stabilește procentual din punctajul mediu anual realizat de susținător, astfel: 50% – pentru un singur urmaș; 75% – pentru doi urmași; 100% – pentru trei sau mai mulți urmași.

Documentele și lucrurile personale

Atunci când intri în relație cu o altă persoană, de cele mai multe ori ajungeți la o înțelegere, adică amândoi conveniți cine ce să facă pentru celălalt. Această înțelegere se numește contract.

Un contract înseamnă o înțelegere între cel puțin două persoane. Pentru a fi încheiat valabil nu este necesară încheierea unui înscris, acesta folosind doar pentru a se dovedi acea înțelegere în caz de litigiu. Contractul este o LEGE PENTRU PĂRȚI, deci prevederile sale sunt obligatorii pentru cei care au convenit astfel.

Contractele conțin drepturi și obligații pentru cei implicați, adică arată ce are voie să facă unul în raport cu celălalt. O să rămâneți uimiți, dar să știți că fiecare dintre noi încheiem contracte în fiecare zi fără ca măcar să ne dăm seama de aceasta: când iau o carte de la bibliotecă închei un contract de împrumut în baza căruia eu am dreptul să iau la domiciliu o carte și obligația să o returnez în termenul stabilit; când iau un bilet de călătorie tocmai am încheiat un contract de transport în baza căruia eu am obligația de a plăti biletul și de a respecta regulile când sunt în mijlocul de transport, iar compania care deține trenul sau autobuzul are obligația de a mă transporta la locul stabilit conform orarului fixat; când achiziționez un telefon mobil închei un contract de vânzare-cumpărare în baza căruia eu am dreptul de a ridica bunul dorit și obligația de a plăti prețul afișat, iar vânzătorul are obligația de a-mi preda bunul în stare de funcționare și dreptul de a pretinde de la mine să achit contravaloarea produsului; când dau colegului o revistă străină în locul unui bilet la un concert închei un contract de schimb; când primesc un cadou cu ocazia zilei de naștere se numește că închei cu cel care îl dă un contract de donație.

În momentul înscrierii copilului la școală/liceu, se încheie un contract educațional între trei părți: unitatea de învățământ, părinții (beneficari indirecti ai procesului de învățământ) și copil (beneficiarul direct) în care sunt trecute drepturile și obligațiile lor reciproce. Se întocmesc două exemplare originale ale contractului pe care le semnează inclusiv elevul care are peste 14 ani. Pentru învățământul postliceal semnează doar elevul și reprezentantul unității școlare.

Când vă duceți la magazin și cumpărați fructe, nu semnați vreun document: plătiți prețul, ridicați produsele, luați bonul fiscal și plecați. Dar dacă dați cuiva un împrumut de bani sau bunuri, este bine să aveți și un înscris care să constate înțelegerea voastră: e de ajuns o simplă foaie de hârtie în care ați scris cine cui a dat și pentru cât timp, faceți două exemplare de pe aceasta și semnați-le amândoi în original pe fiecare. Fiecare păstrează un exemplar. Nu vă trebuie martori și, oricum, trebuie să știți că nu puteți dovedi cu martori contractele care se referă la valori mai mari de 250 lei. Pentru vânzarea de terenuri sau case este obligatorie încheierea unui înscris autentificat la notarul public.

Atenție întotdeauna la ceea ce semnați! Odată pusă semnătura pe un act ea nu mai poate fi retrasă. Ce v-ați asumat prin acel act trebuie să îndepliniți, altfel puteți fi dat în judecată și forțat prin intermediul unui executor judecătoresc!

Orice persoană deține bunuri. Cel care este proprietarul unui bun poate să facă ce vrea cu el, inclusiv să îl dea altora, să îl abandoneze, să îl distrugă. Dar cu o condiție: să fie major.

Și copiii au bunuri care le aparțin: obiecte de îmbrăcăminte, de toaletă, cele pentru școală, telefonul etc. Unii copii dobândesc și bunuri de o valoare foarte mare: de exemplu, o rudă decedază și le lasă moștenire teren sau casa. Alte bunuri nu le aparțin, dar au încuviințarea de a le folosi: casa părinților în care locuiește copilul, mașina prietenului pe care o conduce, haina prietenei pe care o împrumută. Cu

Vânzarea unor produse pe site-uri de comerț online e posibilă numai dacă aveți 18 ani împliniți.

privire la bunuri strict personale, legea prevede că minorul are voie să le cumpere, să le protejeze, să le repare. Le poate vinde sau abandona însă numai pe cele de mică valoare.

Atunci când trebuie luate decizii extrem de importante cu privire la minor sau se intenționează a se dispune de bunurile sale, legea spune că până la vârsta de 14 ani deciziile le vor lua părinții, iar între 14 și 18 ani le vor lua copiii împreună cu părinții. Atunci când părinții nu se pot ocupa de minor – de exemplu, când sunt decedați amândoi sau au întrerupt orice legătură cu copilul lor – primarul va desemna un tutore care să se ocupe de interesele acestuia.

Animalele de companie

Mulți copii dețin animale de companie (animale de casă). Unii aleg viețuitoare mai mici și drăgălașe, cum ar fi cățeii, pisicile, broscuțele țestoase, peștii; alții aleg zburătoare precum papagalii ori canarii; ori animale jucăușe, precum hamsterii, iepurașii, porcușorii de Guineea; iar alții optează pentru animale mai periculoase cum sunt șerpii, tarantulele sau iguanele.

Animalele sunt un partener excelent pentru joacă, vă fac mai sociabili și vă ajută să vă învingeți timiditatea. Dar creșterea și îngrijirea lor implică responsabilitate: trebuie hrănite, plimbate, curățate, iar unele trebuie dresate, vaccinate, deparazitate și sterilizate. Aceste activități trebuie să se desfășoare în siguranță pentru voi, dar și pentru vecinii voștri sau alte persoane din jurul vostru. De aceea, trebuie respectate anumite condiții legale, dintre care cele mai drastice sunt cele cu privire la câini.

Astfel, dacă aveți sub 16 ani puteți cumpăra un animal de companie doar având consimțământul expres al părinților. Câinii pot fi adoptați de la adăposturile pentru câini fără stăpân care se găsesc în fiecare județ, lista fiind publicată pe www.ansvsa.ro. Câinii periculoși sau agresivi pot fi deținuți numai de persoanele care au împlinit 18 ani, au înregistrat câinele la Asociația Chinologică Română și au depus adevărul la poliție; pe ușa proprietății trebuie afișată inscripția: „Câine rău” sau “Atenție câine periculos”. Deținerea animalelor de companie implică un carnet de sănătate (pentru evidența vaccinărilor și deparazitărilor) eliberat de un medic veterinar. Câinii trebuie ținuti fie legați, fie într-un adăpost îngrădit.

Consiliul local al fiecărui oraș și asociațiile de proprietari au stabilit anumite condiții de creștere și îngrijire a animalelor la bloc: de regulă este nevoie de acordul scris al vecinilor celui care

Dacă animalul tău mușcă o altă persoană producându-i astfel leziuni, legea spune că tu ești responsabil de acel prejudiciu. Ca urmare, victima agresiunii poate pretinde o sumă de bani necesară pentru plata îngrijirilor (despăgubiri materiale) și care să compenseze durerea suferită (despăgubiri morale) de la proprietarul animalului. Iar dacă ești minor, vor fi chemați în judecată și părinții tăi. Așadar, copilul răspunde pentru fapta animalului său, iar părinții răspund pentru fapta copilului lor.

deține animalul; proprietarul animalului trebuie să asigure curățenia în locurile folosite în comun, iar în condițiile stabilite de asociație trebuie să suporte cheltuielile de întreținere; trebuie evitat zgomotul cât mai mult, dar mai ales în timpul nopții și al orelor de liniște; câinii trebuie plimbați cu lesă, iar câinii mari să aibă și zgardă, și botniță; stăpânul trebuie să aibă asupra sa măturică și punguță pentru a strânge excrementele; plimbarea nu se poate face în parcuri, ci doar în locurile special amenajate. Persoanele însoțite de câini nu pot intra în magazine, săli de spectacole sau de sport, școli sau grădinițe și, în general, în mijloacele de transport în comun și nici să se plimbe în preajma locurilor de joacă pentru copii.

Cadavrele animalelor nu se aruncă la gunoi, ci se predau la o firmă specializată.

Trebuie să știți că există o lege cu privire la protecția animalelor care obligă deținătorii să le îngrijească, adăpostească, hrănească și care interzice comportamentul brutal, izgonirea și abandonarea animalelor.

Constituie cruzime față de animale: a) uciderea animalelor, cu intenție, fără drept; b) practicarea tirului pe animale domestice sau pe animale sălbatice captive; c) organizarea de lupte între animale sau cu animale; d) folosirea de animale vii pentru dresajul animalelor sau pentru a le controla agresivitatea; e) rănirea sau schingiuirea animalelor; f) intervențiile chirurgicale destinate modificării aspectului unui animal sau altor scopuri necurative, cum ar fi codomia, cuparea urechilor, secționarea corzilor vocale, ablația ghearelor, coltilotul ciocului și dinților.

Dacă faceți un câine să sufere sau îl provocați la reacții agresive, chiar dacă nu vă aparține, veți primi o amendă de la 1.000 lei la 2.000 lei.

Pentru transportul animalelor de companie, e necesar să verificați pe site-ul companiei de transport condițiile impuse. Astfel, în trenurile aparținând C.F.R. pot fi transportate animalele mici, purtate pe brațe, precum și păsări mici în colivii, dacă niciun călător nu protestează; câinii trebuie să aibă botniță și să fie ținuti în lesă pe podeaua vagonului, în compartimente, în vagoane la clasa a 2-a, dacă nici un călător nu protestează; dar trebuie să știți că se plătește bilet și pentru ele. Tot astfel, pentru o călătorie cu avionul în țările din U.E. trebuie să anunțați compania în momentul rezervării biletului, animalușul să aibă pașaport internațional, cip de identificare și să fie vaccinat, să nu fie gestant și să fie închis într-o cușcă specială; spre Marea Britanie nu pot fi transportate animale cu avionul, nici în cabina de pasageri, nici în cala avionului. Pe site-ul www.ansvsa.ro găsiți mai multe detalii.

Bunuri găsite

Dacă găsești întâmplător monede vechi sau alte bunuri vechi de importanță arheologică, trebuie să le predai în termen de 72 ore primarului din localitatea respectivă. Vei primi o recompensă de 30% din valoarea acelor bunuri.

Pentru alt tip de bunuri găsite drept comoară, acestea se vor împărți în mod egal de găsit cu proprietarul terenului unde s-au găsit.

Dacă găsești bunuri care au fost pierdute sau uitate de o altă persoană (poșetă, portmoneu etc) nu ai voie să ți le însușești, căci fapta este infracțiune. Trebuie să le returnezi proprietarului dacă îl cunoști sau să le predai la poliție în termen de 10 zile.

Există și bunuri care nu aparțin nimănui: lucrurile abandonate, fructele de pădure, plantele medicinale etc. Pe acestea vi le puteți însuși, dar pentru unele trebuie să îndepliniți anumite condiții: animalele sălbatice pot fi vâdate numai în sezon și cu armă de foc dacă aveți autorizație și cel puțin vârsta de 18 ani; peștele poate fi pescuit numai în sezon etc. Copacii nu pot fi tăiați fără autorizație, iar trunchiurile de copaci, puieti sau lăstari nu pot fi însușite fără acordul proprietarului chiar dacă au fost doborâte sau rupte de fenomene naturale.

Armele albe și armele de foc

De regulă, armele se împart în două categorii: arme de foc (pistoale, puști, grenade etc) și arme albe (baionete, săbii, pumnale, cuțite, șisuri, boxuri, castete, arbalete, arcuri, bâte, măciuci, bastoane telescopice). Mai există arme cu aer comprimat, dar și spray-urile cu gaze nocive, iritante sau de neutralizare.

Armele și muniția aferentă sunt de mai multe categorii. Unele sunt interzise pentru cetățenii obișnuiți, ele putând fi folosite doar de armată, poliție și serviciile de informații. Intră în această categorie armele militare, lansatoarele care provoacă incendii sau explozii, armele automate.

Altele sunt arme letale, adică pot provoca moartea sau rănirea gravă a unei persoane. Intră în această categorie pistoalele, revolverele, armele semiautomate ori cu repetiție. Ele pot fi procurate de cei care au autorizație și pot fi deținute de cei care au permis de armă valabil pentru maximum 5 ani și au o anumită funcție: demnitari, magistrați, diplomați, militari, polițiști (pentru arme de apărare și pază); vânători (pentru arme lungi de vânătoare și de tir); sportivi și instructorii de tir (pentru arme de tir). Aceste persoane trebuie să fie majore, să nu aibă cazier, să fie apte psihologic și medical, să absolve un curs de instruire. Poliția poate verifica modul în care sunt păstrate, transportate și folosite armele.

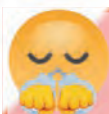
Altele sunt arme neletale. Ele se folosesc în scop utilitar (în cinema, sport, pescuit, paza clădirilor, protecția persoanelor), de agrement (arcurile și altele cu proiectile nemetalice) sau autoapărare (confectionate pentru a împărștia gaze nocive, iritante, de neutralizare și proiectile din cauciuc). La rândul lor acestea sunt de trei tipuri. Astfel, din cauza pericolului pe care îl prezintă, deținerea anumitor arme neletale este permisă numai celui care are autorizație de la

poliție: pistoale și revolvere cu bile de cauciuc, arme cu aer comprimat, arme scurte pentru a produce zgomot sau pentru a împrăștia gaze nocive, iritante sau de neutralizare. Se poate da autorizație persoanelor majore, care nu au cazier, sunt apte psihologic și medical, au absolvit un curs de instruire. Pentru a avea alte arme neletale este nevoie de notificarea poliției în 5 zile de la procurarea armei pentru a obține certificat de deținere: arme cu tranchilizante, arme de semnalizare, arme de panoplie, arme de recuzită, arme vechi dinainte de 1899, arbalete. În fine, alte arme neletale se pot procura fără vreo formalitate de persoanele cu vârsta peste 18 ani: dispozitive paintball, harpoane pentru pescuit, arcuri pentru tir sportiv, arme de lovit animalele înainte de a fi tăiate.

Procurarea sau deținerea unei arme letale fără permis, precum și a unei arme neletale fără autorizație se pedepesc cu închisoarea.

Cel care pierde sau i se fură o armă trebuie să anunțe de îndată, dar nu mai târziu de 24 de ore, cel mai apropiat organ de poliție. Cel care găsește o armă sau muniție este obligat să le predea sau să anunțe de îndată cel mai apropiat organ de poliție. Furtul unui permis de armă se declară în termen de 48 de ore de la constatare la organul de poliție.

Se pedepsește cu închisoarea purtarea, dar este și mai gravă folosirea, în instituțiile publice, la adunările publice, precum și în locurile unde este public (săli de spectacole, stadioane sau terenuri de sport, mijloace de transport în comun) de: obiecte fabricate pentru tăiere, înțepare sau lovire (cuțit, pumnal, sabie, bătă, baston telescopic etc); arme neletale care nu sunt supuse autorizării (arc, arbaletă, harpon, pușcă cu tranchilizante, pistol de semnalizare); dispozitive pentru șocuri electrice; substanțe iritant-lacrimogene sau cu efect paralizant.

Pe scurt:

- Părinții nu sunt proprietari ai lucrurilor copiilor: alocația pentru copil ori pensia de întreținere este a minorului.
- Persoanele sub 14 ani pot semna acte prin părinți, cele între 14 și 18 ani cu asistența părinților, iar cele peste 18 ani pot semna acte singure.
- Animalele trebuie îngrijite, nu chinuite.
- Deținerea și folosirea armelor pot avea loc numai în anumite condiții legale.

TÂNĂRUL ȘI MUNCA

11

Contractul de muncă

Pentru a-și procura cele necesare traiului zilnic oamenii au nevoie de un venit pe care îl obțin prin muncă.

Coșul minim lunar de consum al unei familii alcătuite din doi adulți și doi copii este în valoare de 2.600 RON la oraș și 2.100 RON în mediul rural (la nivelul anului 2019).

De regulă, pentru a fi angajat în muncă doritorul trebuie să aibă o anumită calificare profesională, anumite competențe sau anumite studii minime (de exemplu, bacalaureatul, licența, o limbă străină).

Contractul de muncă este un document foarte important care prevede drepturile și obligațiile voastre pentru activitatea desfășurată: câte ore munciți, în ce domeniu, ce salariu veți avea (brut – suma negociată, net – suma cu care rămâneți după plata taxelor și impozitelor), când îl veți primi, care e perioada de concediu etc. În baza lui se reține un impozit care se virează la bugetul de stat și veți beneficia de card de sănătate, iar pe viitor de pensie care se acordă în funcție de cuantumul și perioada de contribuție la un anumit fond. Contractul se înregistrează într-un registru electronic special și se trimite la Inspectoratul Teritorial de Muncă din localitatea reședință de județ. La locul de muncă angajatorul trebuie să se asigure de respectarea normelor de securitate și sănătate în muncă.

De la 1 ianuarie 2019, salariul minim pe economie este de 2.080 de lei brut, fără a include sporuri și alte adaosuri, ceea ce înseamnă că salariul net (în mână) primit de angajat este de 1263 lei. Persoanele cu facultate care au cel puțin 1 an vechime în muncă în domeniul studiilor superioare au un salariu minim brut 2.350 lei lunar. Plata este pentru 168 ore de muncă pe lună.

În ceea ce îi privește pe minori, legea spune că niciun copil nu poate fi constrâns la muncă. Copilul poate câștiga singur bani din activități sportive sau artistice – pentru aceasta are nevoie de acordul părinților, însă banii vor fi ai lui.

Copiii peste 15 ani au dreptul să muncească ca salariați numai cu acordul părinților și în domenii care nu le afectează sănătatea și dezvoltarea. După împlinirea vârstei de 16 ani acest acord nu mai este obligatoriu, ceea ce înseamnă că ei pot încheia singuri un contract de muncă cu un angajator. Trebuie respectate însă câteva reguli stabilite în Codul Muncii: minorul nu poate munci în locuri grele, vătămătoare sau periculoase; timpul de lucru este de maxim 6 ore pe zi și 30 ore pe săptămână; nu poate presta muncă suplimentară sau pe timpul nopții; concediul este de minimum 23 zile lucrătoare.

În România există 15 zile declarate prin lege ca fiind libere: prima și a doua zi din Anul Nou (1 și 2 ianuarie); Ziua Unirii Principatelor României (24 ianuarie); Vinerea Mare, prima și a doua zi ale Paștelui ortodox, Ziua Muncii (1 mai), Ziua Copilului (1 iunie), prima și a doua zi de Rusalii, Adormirea Maicii Domnului (15 august), Sfântul Andrei (30 noiembrie), Ziua Marii Uniri (1 decembrie), prima și a doua zi de Crăciun (25 și 26 decembrie).

Dacă cineva muncește fără a avea acest contract și fără a semna un stat de plată, activitatea este ilegală și se numește „muncă la negru”. România este printre primele țări din Europa când vine vorba de muncitori fără forme legale. Trebuie să știți că oricine poate sesiza, cu păstrarea confidențialității datelor sale de identitate, Inspectoratul Teritorial de Muncă, care va aplica amenzi de 20.000 lei pentru fiecare persoană care muncește fără acte legale.

Dacă munca se prestează timp de 8 ore pe zi, dar în contract s-a scris în mod nereal o durată mai mică, este vorba de „muncă la gri”. Această înțelegere ilegală este făcută ca angajatorul să plătească mai puține taxe și impozite la stat, în timp ce totuși angajatul primește o sumă mai mare decât cea din contract, însă trebuie ținut cont că la bătrânețe acesta va beneficia de o pensie corespunzătoare doar celor scrise în contractul de muncă, adică foarte puțin.

Activitatea ca zilier

Există posibilitatea desfășurării unor activități necalificate și ocazionale ca zilier, în aceleași condiții de vârstă precum cele menționate mai sus pentru cei care au contract de muncă, dar numai în domeniile prevăzute într-o lege specială: agricultură, silvicultură, comerț, pescuit, publicitate, hoteluri, cluburi și baze sportive.

Nu este necesar să se încheie un contract scris, fiind de ajuns înțelegerea verbală dintre părți. O parte importantă a înțelegerii este remunerația: acesta nu poate fi mai mică decât salariul minim brut pe economie. Minorul poate lucra maximum 6 ore pe zi (chiar dacă lucrează mai puțin, va fi plătit pe zi – de aici și denumirea de „zilier”), timp de cinci zile pe săptămână și nu are voie să lucreze noaptea. El nu poate lucra pentru aceeași persoană mai mult de 90 zile într-un an.

Rețineți că dacă un copil se sustrage orelor de școală pentru a presta o muncă, fără respectarea legii, directorul școlii va trebui să anunțe serviciul public de asistență socială pentru a se lua măsuri în scopul reintegrării copilului în sistemul educațional.

Banii se obțin prin muncă, nu prin mila publicului. Dacă un copil este pus chiar de părintele său să cerșească bunuri sau bani, părintele riscă pedeapsa închisorii.

Ajutatul la treburile gospodăriei aparținând propriei familii nu este considerat „muncă”.

Internship-ul

Tinerii care au împlinit 15 ani și au acordul părinților, respectiv cei care au 16 ani pot urma un program de internship cu durată maximă de 6 luni, pentru a aprofunda cunoștințe teoretice, îmbunătăți abilitățile practice și/sau dobândi noi abilități sau competențe. Perioada respectivă se va considera vechime în muncă.

Annual sunt câteva sute de locuri disponibile în Guvern, ministere, instituții și autorități publice, în cadrul Programului Oficial de Internship al Guvernului României. Înscrierile se fac online la www.internship.gov.ro în luna aprilie. Perioada de desfășurare este în timpul vacanței de vară.

Internii trebuie să încheie un contract cu organizația-gazdă (firmă privată sau instituție publică). Pentru majori, durata timpului de muncă este de maximum 40 de ore pe săptămână; pentru minori, este de maximum 30 de ore pe săptămână, dar nu mai mult de 6 ore pe zi. Orele suplimentare sunt interzise.

Internul desfășoară activitatea sub coordonarea unui îndrumător și primește o indemnizație pentru activitatea prestată, al cărui nivel este de cel puțin 50% din salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată.

La sfârșitul programului se va da un certificat în care se va scrie perioada, activitățile desfășurate și calificativul primit. În urma evaluării activității internului, organizația-gazdă poate decide angajarea internului cu contract individual de muncă.

Voluntariatul

Nu orice muncă se răsplătește cu o sumă de bani. Unele activități se desfășoară în mod voluntar, potrivit unei legi în acest domeniu. Voluntariatul este privit ca o activitate de implicare activă în comunitate.

Trebuie să știți că aveți dreptul să faceți voluntariat la instituții publice sau la asociații ori fundații, în domenii precum artă, cultură, sport, educație, protecția mediului și drepturile omului. Între voluntar și organizația-gazdă se încheie întotdeauna un contract scris. La sfârșitul perioadei puteți obține un certificat, iar perioada se consideră experiență profesională și/sau în specialitate, în funcție de tipul activității, dacă aceasta este realizată în domeniul studiilor absolvite.

Exploatarea prin muncă

Uneori minorii sunt implicați de adulți în comiterea împreună a unor fapte grave. De exemplu, un copil cu înălțime mică este folosit pentru a pătrunde pe geamul strâmt de la baia unei locuințe ca apoi să deschidă hoților ușa de la apartament. Evident, aceasta nu este muncă, ci delincvență. Într-un astfel de caz minorul este considerat complice la comiterea unei infracțiuni și trebuie să răspundă: dacă încă nu are 14 ani împliniți va fi luat în evidență de serviciul de delincvență juvenilă de la Primărie, iar dacă are vârsta între 14 și 18 ani i se va face dosar penal de către Poliție. Scuza că nu ar fi știut ce comite nu poate fi invocată – de exemplu, că adultul care l-a pus să intre pe geam i-ar fi spus copilului că el e proprietarul casei și că a pierdut cheile. Dacă se poate demonstra însă că minorul a fost amenințat în mod grav sau chiar agresat și singura soluție ca să scape era să ajute adultul la comiterea faptei, judecătorul va considera că a fost vorba de o constrângere fizică sau morală și va decide să nu aplice pedeapsa cu o condiție: copilul să nu fi avut posibilitatea de a anunța un adult sau autoritățile de ceea ce i se întâmplă.

Supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat, ori ținerea în stare de sclavie se consideră exploatare.

Pentru informații generale cu privire la plecarea peste hotare la muncă, în scop turistic sau pentru a anunța un posibil caz de trafic de persoane, dar și pentru a putea veni în sprijinul victimelor traficului de persoane sau potențialelor victime, Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane dispune de o linie telefonică gratuită: 0.800.800.678.

Legea spune în mod expres că nimeni, cu atât mai mult un minor, nu poate fi pus în stare de sclavie sau vândut. Minorii nu pot fi obligați la prostituție sau producerea de materiale pornografice ori videochat. Nu este voie ca un minor sau o persoană cu dizabilități să fie convinsă să cerșească. Un major care apelează la mila publicului să ceară bani sau bunuri nu poate să se folosească de un minor pentru a fi mai convingător. Cei care fac aceste lucruri vor fi pedepsiți pentru sclavie, trafic de minori, proxenetism, exploatarea cerșetoriei, respectiv pentru folosirea unui minor în scop de cerșetorie. De asemenea, va fi sancționat și cel care apelează la serviciile sexuale ale unui minor care practică prostituția.

Legea prevede sancțiuni aspre pentru cei care recrutează, transportă sau cazează minori în scopul traficării lor. Iar aceasta chiar dacă minorul a fost de acord!

În luna mai 2015 un regizor de film a fost condamnat la 26 ani și 4 luni de închisoare pentru pornografie infantilă, trafic de minori și agresiune sexuală. Astfel, s-a descoperit că timp de câțiva ani el a obligat o minoră – în vârstă de 7 ani la începutul faptei – să suporte și să întrețină acte sexuale orale și alte acte de natură sexuală, și a produs materiale pornografice cu victima, oferind bani mamei acesteia. Fiind considerată complice, mama minorei a fost condamnată la pedeapsa de 9 ani și 4 luni închisoare.

Șomajul

Tinerii care au vârsta minimă de 16 ani, sunt ați pentru prestarea unei munci și care, după absolvirea școlii sau liceului, nu au reușit să se încadreze în muncă potrivit pregătirii

Valoarea indemnizației de șomaj pentru proaspeții absolvenți de liceu este de 250 lei, timp de 6 luni.

profesionale, au dreptul de a primi indemnizație de șomaj. Dacă îndepliniți aceste condiții trebuie să vă adresați, în termen de 60 zile de la absolvire, agenției locale pentru ocuparea forței de muncă în a cărei rază aveți domiciliul.

Indemnizația de șomaj se acordă timp de 6 luni. Dacă reușiți să vă încadrați în muncă în această perioadă, veți primi la cerere atât restul indemnizației de șomaj la care ați fi avut dreptul dacă nu v-ați fi încadrat, cât și o primă de încadrare în valoare de: 500 lei; 1000 lei, dacă localitatea de domiciliu este la o distanță mai mare de 50 km; 3500 lei dacă solicitantul își schimbă domiciliul în localitatea unde și-a găsit locul de muncă.

Pentru cei care au fost angajați minimum un an, calculul indemnizației de șomaj se face în funcție de vechime și salariul primit.

Pe scurt:

- Copiii cu vârsta peste 16 ani pot încheia singuri un contract de muncă, pot lucra ca zilieri sau participa la un program de internship.
- Traficul de minori în scopul exploatării lor este infracțiune chiar dacă minorul este de acord.

COPIIUL, TÂNĂRUL ȘI 12 MIJLOACELE DE COMUNICARE

Mass-media și social-media

În fața televizorului și a computerului copiii și tinerii petrec mai mult timp decât pentru orice altă activitate, exceptând somnul. Folosite moderat și urmărind emisiuni ori site-uri și jocuri de calitate, acestea sunt mijloace moderne de educație; ele facilitează învățarea și performanțele intelectuale. Tot prin intermediul mass-mediei, dar și al social-mediei (rețele de socializare, site-uri etc) utilizatorul își poate exprima opiniile.

Dar aceste mijloace moderne pot avea și efecte dăunătoare: din punct de vedere fizic, dacă nu se face pauză în mod regulat, statul la televizor sau computer generează obezitate, afecțiuni de ochi, deformări ale coloanei vertebrale; din punct de vedere psihic, actele vizionate creează tentația de imitare a lor, întrucât copiii sunt mai impresionabili, diferențiază mai greu realitatea de ficțiune și învață mai mult prin observare și repetare.

Actele de violență și anarhismul din filme nu sunt tocmai bune de urmat. De asemenea, nu pot fi considerate valori „vedetele” prezentate azi la TV care își fac operații estetice, se îmbracă provocator, vorbesc obscen, își expun viața privată cu nonșalanță; și nici infractorii care încalcă legea și pretind apoi că sunt „victime” ale justiției, invocând erori judiciare inexistente sau condițiile proaste din penitenciare. În același timp, trebuie să știți că vizionarea de materiale erotice sau pornografice determină implicarea timpurie în aspecte ce țin de viața sexuală sau facilitează devianța sexuală.

Ați văzut deseori la anumite programe TV simbolurile AP, 12, 15, 18 încadrate într-un cerc. Iată care este semnificația lor:

- a) programe accesibile tuturor categoriilor de public, fără restricții sau semne de avertizare;
- b) programe (AP) (acord parental): programe ce pot fi vizionate de minorii în vârstă de până la 12 ani numai cu acordul părinților sau împreună cu familia;
- c) programe (12): programe interzise minorilor sub 12 ani;
- d) programe (15): programe interzise minorilor sub 15 ani;
- e) programe (18): programe interzise minorilor, altele decât cele pornografice, care în Statele Unite ale Americii și în țările din Uniunea Europeană sunt interzise publicului sub 18 ani, filme horror, erotice, de o violență extremă, programe sponsorizate de producătorii de băuturi spirtoase;
- f) programe (18+): programe interzise minorilor, filme și emisiuni pornografice al căror scop principal este prezentarea în detaliu a actului sexual, a modalităților de satisfacere a dorințelor sexuale sau programe în care se prezintă un act sexual real, indiferent de modalitatea de filmare.

Jocurile video

Jocurile video ajută la dezvoltarea atenției, a inteligenței. Dar de multe ori ele creează dependență. Jocurile care conțin aspecte violente sunt chiar mai periculoase decât televizorul întrucât impun copilului să se identifice cu agresorul. El devine mai insensibil și mai violent în viața reală.

În ultima vreme au apărut jocuri cu efecte periculoase, mai ales pentru copii: unii aleg să prindă pokemoni în mediul online, dar nu sunt atenți că pot fi victimele unor accidente în lumea fizică; alții sunt puși de așa numiți „mentori” să treacă diverse încercări, din ce în ce mai grele, culminând cu a-și face rău altora sau lor înșiși. Trebuie să reușiți să vă înfrângeți curiozitatea și să înțelegeți că orice produce rău oamenilor trebuie evitat.

Computerul trebuie folosit cu moderație și detașare. Pentru o dezvoltare armonioasă nu uitați să faceți plimbări și sport în aer liber. Întâlnirile de pe Facebook nu sunt de ajuns...

Internetul și Dark Web-ul

Oamenii folosesc internetul în primul rând pentru a se documenta. Practic, internetul este o uriașă bibliotecă care conține informații, cărți, filme.

Site-uri naționale utile:

- www.educatiejuridica.ro – site-ul de educație juridică;
- facebook.com/eduiuris – pagina de facebook a proiectului de educație juridică;
- <http://legislatie.just.ro> – site ce cuprinde toate actele normative din România;
- www.copii.ro – site al Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție;
- <http://fonpc.ro> – Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Copii;
- www.salvaticopiii.ro – site al organizației Salvați Copiii;
- <https://brainly.ro> – site pe care poți obține orice răspuns la întrebări legate de materiile de la școală;
- www.unicef.ro – site al organizației Fondul pentru copii al Națiunilor Unite;
- www.educatieincludiva.ro – site al Centrului European pentru Drepturile Copiilor cu Dizabilități;
- www.EducatieFinanciaraPentruCopii.ro – site cu sfaturi pentru gestionarea banilor familiei;
- <http://doareu.com> – site cu răspunsuri la întrebările care vin odată cu adolescența;
- <http://copiisinguriacasa.ro> – site dedicat copiilor cu părinți plecați în străinătate;
- <http://sigur.info/docs/ghid-sigurinfo.zip> – ghid de siguranță privind utilizarea internetului;
- <https://www.living-democracy.com/ro> - materiale suport pentru predare-învățare democrație și drepturile omului în școală.

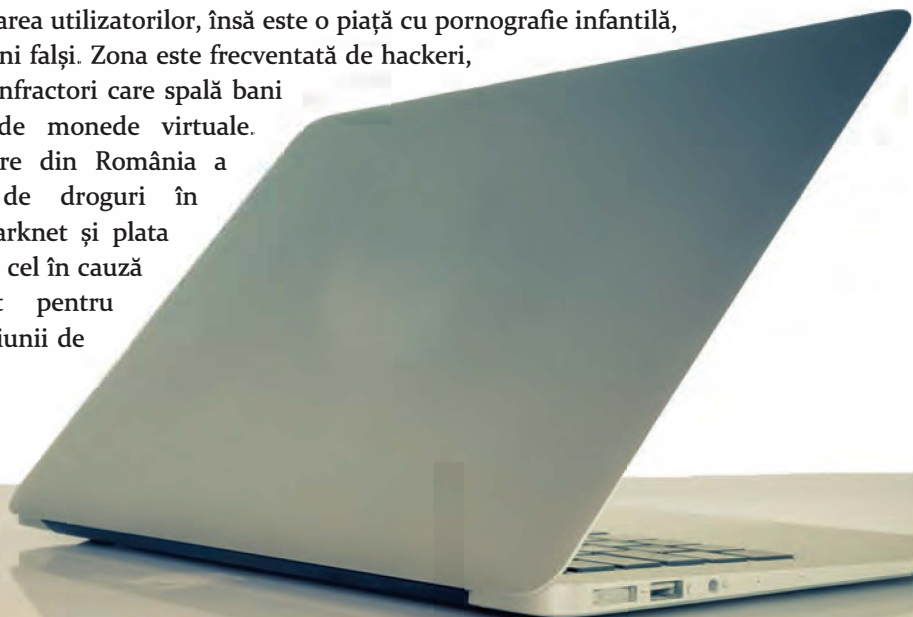
Site-uri internaționale utile:

www.coe.int/children – site al Consiliului Europei destinat copiilor;
www.coe.int/youth – site al Consiliului Europei destinat tinerilor;
www.coe.int/compasito – manual de educație pentru drepturile omului dedicat copiilor;
www.coe.int/compass – manual de educație pentru drepturile omului dedicat tinerilor;
<http://europa.eu/kids-corner/> – site al Uniunii Europene despre drepturile copiilor și adolescenților;
<https://ec.europa.eu/o-18/> – site interactiv al Uniunii Europene pentru drepturile copiilor;
<http://europa.eu/youreurope> – site de sprijin și consiliere pentru deplasarea în interiorul UE;
www.coe.int/edc – site al Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului;
www.coe.int/istanbulconvention – site împotriva violenței asupra femeilor și a violenței domestice;
<http://eur-lex.europa.eu> – legislația oficială a Uniunii Europene.

Totodată internetul este și un extraordinar mijloc de comunicare. Oamenii citesc sau comunică prin intermediul site-urilor, blogurilor, video blogurilor, canalului youtube, rețelelor de socializare, căsuțelor poștale electronice. De asemenea, folosesc internetul pe telefoanele smart pentru a comunica prin intermediul diverselor aplicații.

Navigarea pe internet nu este lipsită de pericole sau sancțiuni: este ilegală utilizarea de programe fără a deține licență, nimeni nu are voie să descarce sau să dețină filme porno cu minori, unele programe conțin viruși sau mecanisme de spionat, descărcarea cu scop de vânzare a jocurilor sau filmelor piratate nu este permisă.

Dacă am asemăna cu un ghețar, Internetul este doar vârful acestuia. Restul este Dark Web-ul, care este alcătuit din diverse rețele (Darknet-uri); unele rețele sunt de la unul la unul, altele sunt pentru public dar pentru accesarea unora este necesar un browser special. Dark Web asigură anonimizarea utilizatorilor, însă este o piață cu pornografie infantilă, arme, droguri, bani falși. Zona este frecventată de hackeri, teroriști, sau de infractori care spală bani prin utilizarea de monede virtuale. Simpla comandare din România a unei cantități de droguri în străinătate pe Darknet și plata cu Bitcoin face ca cel în cauză să fie urmărit pentru comiterea infracțiunii de trafic de droguri.

Mediul fizic și spațiul cibernetic

Noile mijloace de comunicare au permis oamenilor să interacționeze între ei, să se exprime și să se informeze din ce în ce mai rapid și în modalități care nu erau posibile înainte. Cu ajutorul internetului s-a creat o lume nouă care este o extensie a noastră, a imaginii noastre, a ceea ce suntem și gândim. Această lume este tot una reală, doar că mediul este altul – astfel, internetul folosește mediul online, așa cum viețuitoarele marine folosesc apa, care este un alt mediu decât cel în care trăim noi zilnic, cel fizic.

Stăm conectați online foarte mult. Și socializăm tot mai mult: împărtășim opiniile noastre, dezvăluim aspecte din viața personală (idei scrise, fotografii, video), adăugăm tot mai mulți prieteni. Ajungem astfel să construim o prezență a noastră în mediul online cu care ne identificăm. Dar, așa cum în lumea fizică avem dreptul de a trăi în mod liber fiind protejați de lege și obligația de a le respecta libertatea celorlalți, tot astfel participarea noastră la viață în acest mediu ne permite exercitarea anumitor drepturi și ne impune respectarea anumitor obligații. Așadar avem drepturi și obligații atât în lumea fizică (ca cetățeni), cât și în mediul online (ca internauți sau cyber-cetățeni).

În online trebuie să respectăm toate regulile din off-line!

Pericolele utilizării computerului și Internetului

Sunt sub protecția legii sistemele informatice (computerele, telefoanele), rețelele, transmisiunile de date (informația transmisă), la fel și datele informatice stocate pe acestea. Atunci când utilizăm date sau computere care aparțin altor persoane, trebuie să fim atenți să nu comitem vreo ilegalitate.

Legea prevede sancțiuni penale dacă accesezi calculatorul cuiva fără drept, dacă interceptezi comunicațiile altuia, dacă copiezi informațiile de pe calculatorul cuiva fără permisiune, dacă furi parola și accesezi conturile personale de e-mail ori FB ale altuia.

EXERCIȚIUL 5: Știi ce se întâmplă dacă cineva sustrage cardul unui profesor din geantă și îl folosește pentru a extrage bani de la automat (ATM)? Copilul este identificat și i se face dosar penal. El va fi sancționat pentru furt (luarea cardului fără drept) cu închisoare 6 luni la 3 ani, pentru accesarea ilegală a unui sistem informatic (contactarea la ATM printr-o parolă ce nu îi aparține) cu închisoarea de la 2 la 7 ani și efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos (pentru extragerea unei sume dintr-un cont ce nu îi aparține) cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Atunci când comunicați cu o persoană sau un grup de prieteni utilizând rețeaua de telefonie mobilă sau cea de internet, trebuie să știți că toate informațiile sunt stocate pe serverul companiei, chiar dacă voi le ștergeți de pe pagina voastră sau din chat. Gândiți-vă tot timpul că cineva ar putea să intre, în mod fraudulos, în posesia textelor, a pozelor sau filmulețelor trimise de voi.

În anul 2018 Curtea de Apel București a condamnat, la pedeapsa de 2 ani închisoare, un bărbat care a accesat ilegal un sistem informatic. S-a descoperit că acesta, din gelozie, și-a spionat iubita timp de 2 ani de zile, supraveghind convorbirile ei pe Facebook.

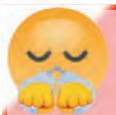
Ceea ce publicăm online pe wall-ul nostru de FB sau ceea ce postăm pe wall-ul prietenilor poate fi amuzant, dar poate avea mai târziu urmări care să nu ne convină. Practic, toate informațiile – gânduri scrise, date și fotografii – publicate în online de cele mai multe ori chiar de noi înșine alcătuiesc imaginea noastră pentru ceilalți. De aceea, înainte de a publica ceva este important să ne gândim de două ori și apoi să decidem în cunoștință de cauză.

După ce ați împlinit vârsta de 13 ani puteți deține un cont de FB, Instagram sau Snapchat. Puteți utiliza WhatsApp ori să aveți o casuță poștală electronică numai de la 16 ani.

Foarte des tinerii fac schimb de fotografii prin internet. O poză din copilărie sau adolescență poate fi hazlie când sunteți elevi, însă v-ar putea pune într-o situație stânjenitoare când veți mai crește și, de exemplu, veți dori să ocupați o funcție importantă, iar presa va decide să publice fotografia.

Sunt cazuri în care foștii iubiți publică pe internet poze sau filmulețe intime ale fostelor prietene, pentru a se răzbuna (pornrevenge) sau postează pozele și datele de contact ale fetelor pe site-urile de servicii sexuale. În România acest lucru încă nu este infracțiune. Este adevărat, potrivit Codului Civil, nimeni nu poate folosi în public fotografiile unei persoane fără voia acesteia. Trebuie să contactați urgent administratorul site-ului respectiv sau să solicitați Judecătoriei să oblige retragerea fotografiei și/sau plata către voi a unor despăgubiri. Dar până atunci, răul se va fi produs deja astfel că e mai bine să preveniți o astfel de situație. S-ar putea ca voi să postați o fotografie în care apar și alte persoane – în acest caz asigurați-vă că ele doresc să apară în spațiul public sau îndepărtați fotografia ori ștergeți etichetarea dacă vi se cere asta.

Cine publică pe internet sau distribuie fotografii din locuința unei persoane și acestea nu și-a dat acordul în acest sens comite infracțiunea de violarea vieții private.

Oamenii intră foarte rapid în relații prin intermediul FB. Trebuie să aveți însă grijă ce anume comunicați și cui. Aceasta pentru că, pe de o parte, tot ceea ce postați pe wall este considerat o comunicare în spațiu public, iar pe de altă parte pentru că uneori persoana cu care comunicați și despre care nu știți mare lucru poate fi cineva care vă vrea răul.

Nu este permis să batjocoriți persoane pe FB. Cel insultat de voi poate ca în termen de 3 ani să deschidă un proces civil și să pretindă să-i plătiți o sumă de bani cu titlu de daune morale. El va putea folosi ca probe în proces capturările de ecran pentru a arăta judecătorului afirmațiilor defăimătoare făcute de voi.

Trebuie să știți că tot ceea ce postați în rețelele de comunicare sau pe internet poate fi păstrat. De exemplu, o fotografie pusă de voi pe FB sau pe un site poate fi descărcată de cineva și păstrată în propriul computer ori urcată pe alt site. Evident, voi puteți șterge fotografia, dar ea

În februarie 2015, mai mulți elevi de la un liceu dintr-un important oraș al Transilvaniei au fost cercetați de o comisie internă de anchetă a școlii, fiind acuzați că au creat un grup privat pe Facebook, unde au postat comentarii denigratoare la adresa cadrelor didactice. 61 de elevi au fost sancționați cu mustrare scrisă sau mutarea în alte licee, plus scăderea notei la purtare.

nu va dispărea din computerul respectivului. Dacă fotografia a reținut un aspect de nuditate sau de la o petrecere unde s-a consumat alcool, un astfel de „prietен” ar putea favoriza apariția ei peste ani și astfel să vă compromită cariera sau familia.

În anul 2015 un tânăr în vârstă de 19 ani a fost condamnat la pedeapsa de 2 ani și două luni cu suspendarea pedepsei și punerea lui sub supraveghere pentru următorii 3 ani. El a fost acuzat că a șantajat-o pe fosta sa prietenă, fiica unui judecător din vestul țării. Astfel, tânărul avusese o relație cu aceasta timp câțiva ani, când era minoră. Pentru că s-au despărțit, tânărul i-a păstrat în computer, i-a sustras poze și un filmuleț cu conotații intime și a amenințat că le va da publicității dacă ea refuză să reia legătura. Pentru că tânăra nu a cedat, el a publicat fotografiile și filmulețul. Instanța l-a mai obligat și la plata către fată a sumei de 10.000 euro ca daune morale.

Mai mult, există servicii de copiere automată a paginilor de internet și publicare a lor într-o arhivă sau librărie, de regulă disponibilă gratuit, chiar dacă în prezent informațiile oferite nu ar mai fi disponibile.

Internetul are memorie proprie. De exemplu, dacă deschizi site-ul <https://archive.org> și introduci adresa unei pagini internet oarecare, este posibil să afli ce anume era publicat cu mai mulți ani în urmă pe pagina respectivă, chiar dacă în prezent informațiile respective sau chiar site-ul nu mai există.

Înainte de a publica pe internet date și informații cu privire la voi sau prietenii, trebuie să aveți în vedere că internetul nu este folosit doar de oameni de bună credință, interesați de socializare. Ci sunt și infractori care urmăresc conturile de Facebook ale unor persoane. De exemplu, sunt hoți care urmăresc postările în care apar fotografii din locuințe cu bunurile pe care unii le au în casă și statusurile de pe FB în care persoanele arată că sunt plecate în vacanță – astfel își aleg țintele pentru următoarele spargerii pe care le vor da. De asemenea, fiți atenți la utilizarea funcției GPS a telefonului și tabletei, căci aceasta prezintă riscuri pentru viața și bunurile personale: când faceți fotografii cu telefonul mobil, publicarea lor pe internet poate indica infractorilor adresa locuinței dvs. sau a prietenilor cărora le faceți fotografia.

Parolele

Așa cum cheia ușii ne asigură cu privire la persoanele care au dreptul să intre în locuința noastră, tot astfel parolele ne protejează computerul sau conturile. Parolele de la instrumentele sau aplicațiile pe care le folosim trebuie să fie diferite, greu de ghicit și să nu le dăm nici măcar prietenilor.

Nu folosiți aceeași parolă și pentru contul de mail, și pentru contul de FB!

Atunci când vă alegeți o parolă este bine să nu folosiți datele personale sau informații pe care voi înșivă le publicați pe facebook! Este de acum o obișnuință ca infractorii să verifice dacă nu cumva parolele alese de persoanele vizate conțin date de naștere, numele membrilor din familie, a animalului favorit etc.

Din nefericire, răufăcătorii au posibilitatea să facă rost de parolele noastre instalând pe computerele noastre direct (dacă au acces la computer) sau indirect (prin intermediul unor aplicații pe care le descărcăm noi înșine de pe internet) programe de spionat sau de copiat. Iar atunci când ne conectăm la internet acestea le transmit informații precum comunicarea pe care o purtăm cu cineva sau parolele pe care le utilizăm. Pentru că nu aveți de unde ști dacă un computer care nu vă aparține nu este cumva infestat cu astfel de viruși sau dotat cu astfel de programe, ar fi ideal să vă accesați contul de e-mail sau de FB doar de acasă și nu de la orice alt calculator.

Cum reclami o infracțiune comisă prin internet sau prin intermediul computerului? Există avocați specializați în acest domeniu la care puteți apela. Puteți formula o plângere la DIICOT.

Programele antivirus, firewall și anti-spyware sunt absolut necesare pentru computere, telefoane, tablete. Ele ne protejează nu doar comunicările purtate, ci și informațiile stocate pe propriul computer, precum și hard-ul computerului, de stricăciuni provocate de astfel de viruși.

Telefonul și tableta

Smartphone-urile și tabletele oferă azi servicii complexe – telefon, sms, mms, internet, Whatsapp, Viber, Skype, Twitter, Instagram, Snapchat etc. – astfel că sunt considerate și ele sisteme informatice. Ca urmare, se aplică și pentru ele legile care se referă la computere. Astfel, înainte de a interacționa sau copia informațiile sau utiliza fără voia proprietarului un smartphone sau o tabletă, revedeți informațiile de mai sus despre ce este pedepsit de lege și nu aveți voie să faceți. Totodată, gândiți-vă de două ori înainte de a da telefonul sau tableta proprie pe mâna prietenilor, pentru a nu vă expune la riscuri: ștergere de informații, copiere de informații, aflarea parolei.

În locurile publice și mai ales în mijloacele de transport în comun încercați să limitați conținutul discuțiilor pe care le purtați cu cineva prin telefon, dar pe care le aud și alții; ar fi bine să vă controlați și tonalitatea vocii. Gândiți-vă că sunt oameni pe care poate i-ar putea deranja să afle ce notă ați luat la școală, cum vă veți îmbraca pentru club sâmbătă seara sau de ce v-ați certat cu prietenul. La fel, dacă ascultați muzică la căști, asigurați-vă că volumul este

unul care nu îi deranjează pe cei din jur și care, atunci când traversați strada sau sunteți pe bicicletă, nu vă împiedică să auziți vreo mașină care se apropie de voi.

Aveți grijă ca preocupările voastre legate de telefon să nu vă distragă de la respectarea regulilor. De exemplu, dacă dați sms-uri atunci când traversați strada puteți să nu observați că faceți asta printr-un loc nepermis.

Datele de comunicare și conținutul comunicărilor

Datele despre viața privată țin de intimitate și confidențialitate. Ele nu pot fi divulgate fără acceptul titularului. Părinții au dreptul să controleze și să cunoască anumite informații sau servicii accesate de copii. Asta, spre deosebire de discuțiile pe care copilul le are cu psihologul școlii sau consilierul școlar și care nu pot fi divulgate.

Așa cum o persoană are un nume, cum o casă are o adresă și cum o mașină are un număr de înmatriculare, tot astfel un mijloc de comunicare are un număr unic de identificare: aparatul de telefon are o serie unică de identificare IMEI; cartela SIM are o serie unică IMSI; numărul de telefon este unic; echipamentul conectat la internet are o adresă de I.P.

Datele despre comunicarea prin telefon sau prin intermediul internetului sunt înregistrate într-o bază de date a companiei care oferă acest serviciu – astfel, se poate ști oricând cine a apelat, când și pe cine, unde se aflau cele două persoane în momentul comunicării, cât timp a durat discuția, care este mărimea corespondenței dintre ele. La aceste date are acces numai titularul contractului de telefonie mobilă, respectiv al abonamentului de internet și, numai în anumite condiții, organul de aplicare a legii. Nicio altă persoană nu are și nu trebuie să aibă acces la acest tip de date, iar obținerea lor ilegală este sancționată penal!

Companiile de furnizare a serviciului de telefonie/internet nu au voie să intercepteze și să stocheze conținutul comunicărilor dintre clienții lor. Aceste interceptări și înregistrări pot fi făcute numai dacă un magistrat emite o autorizație (mandat de interceptare și înregistrare) în cursul unui proces penal. O persoană își poate înregistra convorbirile pe care le poartă cu alte persoane, dar este preferabil ca acest lucru să nu se facă în mod clandestin. Dacă înregistrările surprind încălcări ale legii, aceste înregistrări pot fi folosite în justiție. Nu încercați să folosiți înregistrări pentru a obține anumite avantaje de la o altă persoană, căci puteți fi acuzați de șantaj! De asemenea, rețineți că instalarea unor softuri pe telefonul sau în computerul altor persoane, fără știința lor, pentru a le înregistra comunicările sau a le afla parolele de acces la baze de date sau la conturi de e-mail sau bancare constituie infracțiune!

Nimeni nu are dreptul să vă înregistreze convorbirile fără acordul vostru sau fără autorizație de la procuror (pentru 48 ore) ori de la judecător (pentru maxim 30 zile).
Nu aveți voie să dezvăluiți conținutul unei comunicări (făcută oral sau în scris) care nu vă aparține, chiar dacă a ajuns din greșeală la voi!

Agresorii online

Atenție la agresorii online! Aceștia sunt persoane care iau altă identitate pentru a intra în legătură cu minorii. De cele mai multe ori este vorba de adulți care își ascund vârsta și numele real și care invită copiii și tinerii la discuții despre chestiuni private (de exemplu, date despre domiciliu, locuință, orele când părinții sunt plecați) sau despre sex. Ei profită de faptul că adolescenții sunt maturi din punct de vedere sexual, dar nu și emoțional.

Un tânăr de 31 de ani din Banat a fost reținut la sfârșitul anului trecut de către procurorii DIICOT pentru pornografie infantilă în formă continuată și șantaj. S-a descoperit că, folosind rețeaua Internet, el a intrat în legătură cu un minor de 17 ani din Irlanda și l-a pus să realizeze acte de natură sexuală în timp ce îl filma prin Skype. Ulterior l-a șantajat pe minor că va da în vileag acele filmări dacă nu primește suma de 3.300 lire sterline. Victima nu a cedat, dar nu și-a anunțat părinții sau poliția. Filmările au fost distribuite prietenilor apropiați, iar minorul, de rușine, s-a sinucis cu arma fratelui său.

Internetul nu este o cauză a agresiunilor, ci este un mijloc de comunicare între oameni. Asigurați-vă, inclusiv prin mijloacele video, că știți cu cine vorbiți! Amintiți-vă că simpla invitare a unui minor sub 13 ani să întrețină raporturi sexuale sau să asiste la acestea ori să urmărească materiale cu caracter pornografic constituie infracțiune și poliția trebuie anunțată imediat.

Un bărbat de 47 de ani, cadru militar la o unitate din centrul țării, a fost arestat la începutul anului 2017 sub acuzația de pornografie infantilă. El a fost acuzat că, folosind zeci de conturi pe rețele de socializare și pretinzând că este minor, a intrat în contact cu minori având vârste cuprinse între 10 și 17 ani, cărora le-a trimis poze erotice în numele unui adolescent care refuzase să comunice cu el pe internet.

Dreptul la propria imagine

Așa cum sunteți proprietari pe bunurile voastre și numai voi decideți cum pot fi folosite, tot astfel cu privire la chipul vostru numai voi puteți decide cine poate folosi imagini cu el. Evident, din moment ce ați distribuit singuri o fotografie sau un filmuleț cu voi pe internet, se presupune că daci acceptul oricui să vizualizeze sau să distribuie mai departe imaginile respective. Dacă doriți să limitați răspândirea imaginii voastre, trebuie să cereți în mod expres acest lucru, iar dacă suferiți vreun prejudiciu (de exemplu, cineva vă modifică imaginea pentru a vă batjocuri sau altcineva vă folosește imaginea pentru a face o reclamă la un produs) puteți solicita daune de la cei vinovați.

Uneori copiii sunt invitați în emisiuni radio și tv. Consiliul Național al Audiovizualului a stabilit niște reguli în această privință, iar nerespectarea lor poate atrage sancționarea postului TV. Astfel, când copiii au până în 14 ani, ei pot participa în astfel de emisiuni numai dacă există exprimat în scris acordul lor și al părinților, afară de evenimentele culturale și competițiile sportive.

Alteori copiii au legătură sau sunt implicați în comiterea unor infracțiuni. Legea îi ocrotește în mod special, în funcție de vârstă:

- când copiii au vârsta sub 14 ani: nu este voie să se dezvăluie numele copilului care este suspect sau martor. Dacă minorul este victima unui abuz sexual, fizic sau psihic nu se poate dezvălui numele său, iar în cazul altor infracțiuni, declarațiile și imaginile pot fi difuzate numai dacă există acordul copilului și al părinților;
- când copiii au vârsta între 14 și 16 ani: un reportaj, știre sau dezbateri cu minorul care este victimă sau suspect poate fi făcută numai dacă el și părinții își dau consimțământul în scris și un părinte este lângă el; iar pentru suspect, lângă el este nevoie și de avocat;
- când copiii au vârsta între 16 și 18 ani: dacă copilul este suspect este nevoie de consimțământul său și prezența avocatului; dacă este victimă trebuie să își dea acordul însă, la cerere, se va evita dezvăluirea identității sale.

Pornografia infantilă

Obligarea la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice constituie exploatare. Dacă cineva recrutează, transportă sau adăpostește un minor pentru a-l exploata astfel, respectivul comite infracțiunea de trafic de minori și aceasta chiar dacă minorul este de acord cu practicarea acelor activități.

Prin „materiale pornografice cu minori” se înțelege orice material care prezintă un minor ori o persoană majoră drept un minor, având un comportament sexual explicit sau care, deși nu prezintă o persoană reală, simulează, în mod credibil, un minor având un astfel de comportament, precum și orice reprezentare a organelor genitale ale unui copil cu scop sexual.

Agresarea sexuală a unei persoane pentru a produce material pornografic se pedepsește mai aspru.

Legea interzice ca cineva să producă materiale pornografice cu minori. Nu este permisă nici deținerea de fotografii sau filmulețe de acest gen, nici promovarea sau distribuirea lor. Tot astfel, este infracțiune și simpla accesare a materialelor pornografice cu minori care se găsesc pe internet, darknet sau în orice rețea de computere.

Un minor nu poate fi recrutat, îndemnat sau folosit pentru a produce spectacole pornografice. Comite infracțiune și cel care doar vizionează un astfel de spectacol.

Prin „spectacol pornografic” se înțelege expunerea în direct adresată unui public, inclusiv prin tehnologia informațiilor și comunicațiilor, a unui copil implicat într-un comportament sexual explicit ori a organelor genitale ale unui copil, cu scop sexual.

Pe scurt:

- Folosirea minorilor pentru producerea de materiale pornografice (filme, fotografii, afișe etc), accesarea sau deținerea de filme porno cu minori sunt infracțiuni.
- Peretele contului vostru de FB este considerat spațiu public.
- Nu permiteți accesul străinilor la propriul telefon, computer sau card bancar. Nu dați parola nimănui. Pentru aplicații diferite, folosiți parole diferite.
- Nu descărcați de pe internet programe despre care nu știți nimic. Utilizați aplicații anti-virus, firewall și anti-spyware.
- Interceptarea și înregistrarea comunicărilor pot avea loc numai cu autorizație.

PARTICIPAREA LA LUAREA DECIZIILOR

13

Libertatea de exprimare

Copilul relaționează cu alți copii și cu adulții. El are voie să participe la luarea deciziilor în ceea ce îl privește. În acest scop, are dreptul să își exprime liber opinia în familie, la școală, în comunitate, în societate. Sfaturile și explicațiile care i se dau sunt în funcție de capacitatea lui de înțelegere.

Copilul are dreptul la liberă exprimare, adică să emită idei, să primească informații, să le caute și să le difuzeze. El are inclusiv dreptul de a fi ascultat în procedurile judiciare. Acest lucru este chiar obligatoriu începând cu vârsta de 10 ani dar, evident, minorul poate refuza să stea de vorbă cu organele judiciare.

Ca în cazul adulților, copilului îi este interzisă exprimarea de opinii care să lezeze demnitatea și onoarea unei alte persoane, să îndemne la ură rasială ori religioasă, sau să instige la violență.

” „Dacă libertatea cuvântului chiar înseamnă ceva, ea este dreptul de a le spune oamenilor ceea ce nu vor să audă”

(George Orwell, scriitor englez, 1903-1950)

Avem libertate de exprimare, dar asta nu înseamnă că avem voie să spunem orice, oricând, oriunde și la adresa oricui. Putem face asta doar dacă nu aducem atingere drepturilor altora. Astfel, pe durata orelor la școală, exprimarea opiniei de către elev poate avea loc numai în cadrul regulamentar. De exemplu, șoptitul sau copiatul la un examen constituie o abatere de la Regulamentul școlar care impune sancționarea disciplinară a elevului și a profesorului care a permis fraudă. Insultarea unui coleg sau a unui profesor nu sunt permise de lege, ci constituie delikte civile astfel că, la cererea persoanei vătămate, autorul poate fi obligat de judecător la plata unei sume de bani (desigur că, fiind minor, plata o vor face părinții). Amenințarea sau șantajarea unui coleg sau profesor este infracțiune și, dacă victima sesizează poliția sau parchetul, se va face un dosar penal care se poate finaliza cu o sancțiune penală aplicată de judecător. Instigarea la izolare sau amenințarea unui copil pentru că face parte dintr-o anumită etnie este, de asemenea, interzisă.

Sunt sancționate cu închisoarea:

- inițierea sau constituirea unei organizații cu caracter fascist, rasist ori xenofob, aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a unui astfel de grup;
- confecționarea, vânzarea, răspândirea, precum și deținerea în vederea răspândirii de simboluri fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe;
- utilizarea în public a simbolurilor fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe;
- promovarea, în public, a cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, precum și fapta de a promova, în public, idei, concepții sau doctrine fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe.

Legea nu ne permite să spunem cuiva sau despre cineva că este „prost”, „tâmpit” etc. – ne putem exprima părerea cu privire la faptele cuiva, dar nu cu privire la caracterul său, căci aceasta poate fi considerată o insultă. Faptele reproșate trebuie să fie reale, căci dacă sunt inventate și le afirmăm despre cineva în public comitem o calomnie (de exemplu, să mințim spunând în public despre cineva că a furat telefonul colegului). Comiterea de insulte și calomnii poate atrage obligarea delicventului la plata unor despăgubiri către cel astfel prejudiciat sau obligarea lui la a-și cere scuze în public.

Libertatea de exprimare nu înseamnă „dreptul” de a înjura, insulta sau calomnia.

Prin cuvintele folosite trebuie să avem grijă să nu discriminăm sau să stigmatizăm. Astfel, nu putem folosi cuvinte care au legătură cu etnia sau diverse afecțiuni și care au înțeles peiorativ: de aceea, vom spune „rrom” în loc de „țigan”; „evreu” în loc de „jidan”; „bărbat/femeie de culoare” în loc de „negru/negresă”; „persoană cu dizabilități” în loc de „handicapat”; „persoană cu tulburări psihice” în loc de „nebun”.

Libertatea de asociere și reuniune pașnică

Copilul se poate asocia cu cine dorește: poate iniția o relație cu o persoană de sex opus sau de același sex, indiferent de etnie, cetățenie, vârstă.

Un drept foarte important este cel de a face parte dintr-o organizație sau o comunitate, formală (adică înregistrată oficial la Judecătoria) sau informală (o simplă asociere): grup, cerc, club, frăție, consiliu, asociație, fundație. Există unele asociații ale elevilor constituite ca organizații

În România sunt interzise asociațiile secrete, cele naziste și cele legionare.

neguvernamentale (ONG-uri). Libertatea de asociere este un drept constituțional, astfel că nimeni, nici măcar copiii, nu poate fi însă constrâns să devină membru sau să participe la acțiunile acestora.

Minorii nu au acces în anumite locuri mai înainte de a împlini o anumită vârstă (de exemplu, la cinema pentru a vedea filme rezervate exclusiv adulților sau în unele cluburi de noapte unde sunt spectacole striptease) sau după anumite ore. Verificați întotdeauna existența unor asemenea restricții și respectați-le, pentru a evita riscul unor amenzi.

Începând cu luna iunie 2015 minorii nu mai au voie nici în sălile cu păcănele, nici în cazinouri.

Legea prevede că accesul minorilor în locațiile specializate pentru desfășurarea jocurilor de noroc, precum și participarea acestora la orice tip de joc de noroc sunt interzise. Sancțiunea pentru cel care permite accesul minorilor este amendă de la 50.000 lei la 100.000 lei.

Orice persoană, inclusiv adolescenții, poate organiza și participa la întruniri, manifestări, reuniuni. Aceste adunări trebuie să fie pașnice. Legea arată că participanții nu pot purta arme de niciun fel – nici arme cu aer comprimat, nici arme de foc, nici arme, nici spray-uri cu gaze

nocive, iritante sau de neutralizare. Cele mai multe astfel de manifestări nu au nevoie de nicio autorizație: de exemplu, cele sportive, culturale sau comemorative. Pentru celelalte este nevoie ca organizatorii să le declare la primărie cu trei zile înainte.

În ultimii ani se petrec tot mai multe violențe asupra persoanelor și bunurilor cu ocazia desfășurării unor evenimente sportive. De aceea, există o lege specială care prevede că organele de poliție sau ale jandarmeriei pot aplica sancțiunea amenzii, a activității în folosul comunității și, pentru anumite fapte, a interzicerii accesului la competițiile și jocurile sportive pentru o anumită perioadă.

Atunci când participați ca spectator la o competiție sportivă aveți obligația de a vă supune controlului corporal sumar și al bagajelor, altfel vi se va refuza intrarea în arenă. Nu puteți introduce în tribună alcool sau pancarte ori afișe cu imagini sau texte obscene. Nu aveți voie să scandați injurii, obscenități sau amenințări către jucători, spectatori ori personalul de ordine. Nu e permis să vă ascundeți fața ca să nu fiți recunoscut și nici să pătrundeți pe suprafața de joc. Este interzisă cumpărarea de bilete și apoi revânzarea lor la suprapreț.

Dacă o persona căreia i s-a interzis accesul la competiții sau jocuri sportive este găsită în arena sportivă, ea va fi sancționată cu închisoarea sau cu amendă penală. Aceeași sancțiune se aplică dacă persoana se opune cu violență față de personalul de ordine și siguranță sau față de forțele de ordine ori le împiedică să-și exercite atribuțiile specifice, cu ocazia desfășurării unei competiții sau a unui joc sportiv.

Petrecerile

La vârsta voastră este normal să vă distrați. Uneori, participați la evenimente, concerte sau petreceri organizate în cluburi, discoteci, restaurante, pe plajă etc. De regulă, organizatorii posedă autorizație care îi obligă să respecte anumite ore, să desfășoare numai anumite activități, să accepte participarea unui număr maxim de persoane și să folosească articole pirotehnice de divertisment sau de scenă.

Este bine să nu consumați decât băuturi din sticle care se desfac în fața voastră (pentru a fi siguri că nu vi se pune în pahar substanțe care să vă inducă anumite stări), să nu vă așezați în preajma obiectelor care produc zgomot sau care pot produce incendii și să vă asigurați că știți unde este ieșirea de urgență (pe care să o utilizați în caz de pericol).

Alteori, organizați voi înșivă petreceri cu caracter privat sau participați la cele organizate de prietenii voștri. Ei bine, în aceste cazuri trebuie să țineți cont că legislația nu permite să deranjați vecinii când organizați petrecerea în locuință (în timpul orelor de odihnă), nici când organizați petrecerea în aer liber (la oraș).

Puteți fi amendați dacă faceți zgomot, larmă sau dați volumul la muzică prea tare și tulburați liniștea locuitorilor din bloc sau din vecinătatea casei voastre între orele 22,00-8,00 și 13,00-14,00; la fel, dacă organizați în mediul urban o petrecere în aer liber și dați volumul la muzică prea tare tulburându-se astfel liniștea locuitorilor din zonă. Amenda este de la 500 lei la 1.500 lei.

Uneori la petreceri se folosesc artificii, pocnitori, petarde, fumigene. Aceste obiecte de distracție, numite de lege „articole pirotehnice de divertisment”, produc deseori accidente, de la distrugerii de bunuri (mașini, case), până la vătămări corporale (arsuri, orbire). De aceea, legea prevede utilizarea lor doar în anumite condiții.

Artificiile pot fi deținute și utilizate numai de către persoanele care au peste 16 ani și numai dacă ele fac parte din categoria 1, adică cele cu o masă maximă de amestec pirotehnic de 3 grame: steluțe, lumânări scânteietoare, jerbe cu scânteii, vulcani, inele de foc, sateliți, îngerii de flori. Ele au un risc scăzut și nu produc zgomot. Pot fi cumpărate numai de la persoane sau magazine autorizate. Trebuie să aibă denumirea și instrucțiuni de folosire în limba română.

Este interzisă folosirea de către persoanele fizice a pocnitorilor, rachetelor, jeturilor luminoase, bateriilor de artificii, candelor.

Alegerea în organismele unităților școlare

Un drept democratic pe care îl au elevii este acela de a-și alege reprezentanții în consiliul elevilor și în consiliul de administrație al școlii.

„Șeful clasei” este ales de către elevii din clasa respectivă, anual. Fiecare reprezentant al clasei face parte din Consiliul Școlar al Elevilor din unitatea școlară respectivă. Consiliul Elevilor are două structuri. Prima structură este Adunarea Generală, alcătuită din fiecare reprezentant menționat mai sus, care ia decizii și se întrunește lunar; ea stabilește departamentele școlii (cel sportiv, cultural, jurnalistic, de educație nonformală etc), numește membrii acestora dintre elevii care își depun candidatura și adoptă poziții în legătură cu doleanțele elevilor. A doua structură este Biroul Executiv alcătuită din președintele Consiliului, vicepreședintele și secretarul, care sunt aleși de toți elevii din școală de la clasa a șaptea în sus, aleși pentru doi ani și care se reunesc ori de câte ori este cazul.

Președintele Consiliului Școlar al Elevilor este reprezentant în Comisia de Evaluare și Asigurare a Calității. Dacă este elev la nivel liceal, președintele Consiliului Elevilor este observator din partea elevilor în Consiliul de Administrație al școlii, unde este invitat în mod obligatoriu când se discută chestiuni care privesc elevii. Oricum, în Consiliul de Administrație elevii din învățământul liceal și postliceal au un reprezentant permanent cu drept la vot. De asemenea, elevii și părinții au un reprezentant în Comisia pentru prevenirea și eliminarea violenței din unitatea școlară.

Președinții consiliilor elevilor din toate școlile unui județ alcătuiesc Consiliul Județean al Elevilor; în capitală există Consiliul Municipal al Elevilor București. În cele opt regiuni economice ale României există câte un Consiliu Regional al Elevilor. Toți președinții de consilii județene împreună cu cel de la București și cu trei vicepreședinți ai lui formează adunarea generală din Consiliul Național al Elevilor, care este condus de un președinte; iar toți președinții consiliilor regionale sunt membri în Biroul Executiv al structurii naționale. La nivel european există un Consiliu European al Elevilor, care în prezent reunește reprezentanți din 21 de țări.

Consiliul Național al Elevilor funcționează ca structură consultativă a Ministerului Educației Naționale și a fost înființat în anul 2007. El reprezintă elevii în fața instituțiilor și organismelor relevante. Principalele obiective ale Consiliului Național al Elevilor sunt:

- a) reprezentarea elevilor ca beneficiari principali ai sistemului de învățământ preuniversitar din România;
- b) participarea activă a elevilor în procesul decizional în legătură cu toate aspectele ce țin de învățământul preuniversitar;
- c) supravegherea respectării drepturilor elevilor;
- d) încurajarea schimburilor de experiență și exemplelor de bune practici; e) sprijinirea dezvoltării tuturor substructurilor sale.

Libertatea de gândire, conștiință și religie

Biserica este autonomă față de stat, ca urmare România este stat laic, adică nu are o religie de stat. În țara noastră, din totalul locuitorilor 86,5% au declarat că sunt ortodocși, 4,6% romano-catolici, 3,2% reformați, 1,9% penticostali, 0,8% greco-catolici, 0,6% baptiști, 0,4% adventiști de ziua a șaptea și 0,2% s-au declarat ca fiind fără religie sau atei.

Sunt 18 culte recunoscute în România: Biserica Ortodoxă Română; Episcopia Ortodoxă Sârbă de Timișoara; Biserica romano-catolică; Biserica română unită cu Roma, greco-catolică; Arhiepiscopia Bisericii Armene; Biserica Creștină Rusă de Rit Vechi din România; Biserica reformată din România; Biserica Evanghelică C.A. din România; Biserica Evanghelică Lutherană din România; Biserica Unitariană din Transilvania; Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România; Biserica Creștină după Evanghelie din România - Uniunea Bisericilor Creștine după Evanghelie din România; Biserica Evanghelică Română; Uniunea Penticostală - Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România; Biserica Creștină Adventistă de Ziua a Șaptea din România; Federația Comunităților Evreiești din România; Cultul Musulman; Organizația Religioasă Martorii lui Iehova.

Părinții sunt primii care dau sfaturi copilului cu privire la religie. De regulă, ținând la identitatea lor sub acest aspect, părinții impun copilului respectarea propriei lor religii. Începând cu vârsta de 14 ani, religia copilului poate fi schimbată numai cu acordul său, iar de la vârsta de 16 ani poate singur să își aleagă religia.

La școală elevii nu pot fi obligați să frecventeze ora de religie. Acest lucru se face numai la cererea expresă a elevului (dacă el este major), respectiv a părintelui (dacă elevul este minor). Așadar, ceea ce trebuie cerut este participarea la aceste ore, nu neparticiparea! Recent, s-a decis de către Consiliul Național de Combatere a Discriminării că oficierea de slujbe religioase în unitățile publice de învățământ constituie discriminare dacă nu este aprobată de Consiliul de Administrație al unității de învățământ, aprobare care nu poate fi dată decât la cererea prealabilă a părinților elevilor minori sau a elevilor majori, iar participarea la astfel de servicii religioase nu trebuie să fie obligatorie.

Uneori, invocând o anumită credință religioasă, unii părinți împiedică luarea măsurilor medicale cu privire la copil (vaccinuri, analize, operații, transfuzii etc). În acest caz, părinții riscă să fie cercetați pentru comiterea unor infracțiuni în cazul în care sănătatea sau viața copilului este pusă în pericol.

Accesul la informații publice

Dacă sunteți interesat de activitatea sau rezultatele unei autorități sau instituții publice, puteți formula o simplă cerere trimisă inclusiv prin email. De exemplu, vreți să aflați bugetul școlii în care învățați, sau numărul profesorilor care predau, ori numărul personalului administrativ. Cuantumul salariului unui angajat nu se poate obține pe această cale. Atât timp cât este vorba de organizații care utilizează bani publici, ele sunt datoare să vă răspundă în termen de 10 zile (iar în cazuri complexe în 30 de zile) la cererea de furnizare a informațiilor publice, chiar dacă aveți o simplă curiozitate.

La fel, când aveți propuneri sau vreți să formulați o sesizare ori o reclamație către o instituție publică, puteți trimite o petiție, inclusiv online. De exemplu să mai fie angajat un profesor, sau să sesizați că un profesor are probleme psihice, sau că lumina nu este suficientă în clasa unde învățați. Răspunsul trebuie să îl primiți în 30 de zile. Dacă nu primiți răspunsurile în termenul legal, atunci puteți formula o reclamație la tribunal.

Evident, există și informații care constituie secrete de stat, de serviciu sau care privesc anchete în derulare. Acestea nu pot fi comunicate nimănui.

Pe scurt:

- Libertatea de expresie, de adunare și de petiționare sunt drepturi constituționale.
- Libertate de exprimare nu înseamnă dreptul de a înjura.
- Copiii au dreptul să își aleagă reprezentantul în Consiliul Elevilor.
- Participarea la ora de religie se face numai la cerere.

Fiind persoane, toți oamenii se pot comporta în mod demn în societate și trebuie să fie tratați de ceilalți cu demnitate. Pentru a face posibile aceste lucruri, ei se bucură de drepturi. De cele mai multe ori drepturile cuiva sunt respectate de ceilalți, alteori însă ele sunt încălcate. Sunt unii care își pot apăra singuri drepturile (impunându-se prin argumente, luând atitudinea corectă etc), dar sunt alții care nu știu ce să facă. Atunci când sunt mici, în locul copiilor decid părinții și tot ei îi apără. Pe măsură ce cresc și ies tot mai des în societate, ei intră în relații cu cei din afara familiei revendicându-și drepturi și asumându-și obligații. La nevoie drepturile sunt apărate și, respectiv, obligațiile sunt impuse prin organele de aplicare a legii.

Poliția și Jandarmeria

Polițiștii sunt primii oameni ai legii pe care îi cunoaștem. Ei sunt în slujba comunității și veghează la siguranța cetățenilor. Există trei structuri de poliție:

- poliția națională, aflată în structura Ministerului Afacerilor Interne; în fiecare județ există un Inspectorat Județean de Poliție, iar în vârful ierarhiei este Inspectoratul General al Poliției Române, cu sediul la București. În orașele mari, precum și în teritoriul rural există secții de poliție;
- poliția locală, înființată în fiecare localitate ca o structură a primăriei (în trecut se numea „poliție comunitară”, iar mai înainte „corpul gardienilor publici”);
- poliția de frontieră, care se ocupă de siguranța și controlul trecerii frontierei de stat.

Jandarmii fac parte din structura militarizată a Ministerului Afacerilor Interne. Ei intervin să asigure ordinea publică atunci când sunt organizate marșuri sau demonstrații, ori atunci când trebuie prinși evadații.

CARIERĂ: Pentru a fi ofițer de poliție sau jandarmerie trebuie să absolviți facultatea din cadrul Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” din București. Pentru a deveni agenți de poliție trebuie să vă pregătiți la Școala de agenți de Poliție „Septimiu Mureșan” din Cluj-Napoca sau la „Vasile Lascăr” din Câmpina. Subofițerii de jandarmerie se formează la Școala Militară „Grigore Al. Ghica” din Drăgășani-Vâlcea sau la „Petru Rareș” din Fălticeni.

Există mai multe categorii de lucrători de poliție. Unii polițiști sunt prezenți în locurile frecventate de noi pentru a asigura ordinea publică: ei veghează să nu se comită infracțiuni (fapte grave pentru care autorul poate fi pedepsit cu închisoarea de un judecător) sau contravenții (fapte mai puțin grave pentru care autorul poate primi o amendă chiar de la polițist). Cei de la serviciul rutier se ocupă de supravegherea și controlul circulației pe drumurile publice. Alții sunt polițiști criminaliști, care fac cercetări la fața locului unde s-a comis o ilegalitate. Polițiștii de la cazier țin evidența condamnărilor și au arhiva cu amprentelor persoanelor care au avut contact cu poliția sau au pașaport. Polițiștii de investigații criminale fac cercetări cu privire la infracțiuni împotriva persoanelor (omor, tâlhărie, viol) sau a lucrurilor

(furt, distrugere) și desfășoară activități de căutare și reținere a celor urmăriți. Poliștii de la BCCO sunt cei de la brigada de combatere a criminalității organizate (trafic de persoane, trafic de droguri și etnobotanice, terorism). Poliștii de la arme și explozibili controlează modul în care sunt păstrate armele și muniția de către cei care au dreptul.

Poliștii sunt prezenți uneori în școli: cei de la brigada rutieră vin pentru a ține lecții de circulație pe drumurile publice, iar poliștii de proximitate pentru a nota incidentele violente din școli.

Trebuie să știi că poliștii au dreptul să legitimeze și să rețină persoane. De exemplu, există o regulă cum că purtarea cărții de identitate este obligatorie pentru fiecare persoană mai mare de 14 ani. Dacă nu o aveți la voi, poliștii au voie să vă ducă la sediul postului sau secției de poliție unde se va lua legătura cu părinții voștri și vă poate aplica o amendă. Nu aveți voie să vă prezentați sub o altă identitate folosind un act fals ori care nu vă aparține. Poliștilor nu îi este permis să jignească, să amenințe sau să lovească persoanele cu care intră în contact. Dar are voie să folosească forța și să încâtușeze persoanele în cazul în care prezintă un pericol pentru cetățeni sau pentru ele însele.

Poliștii își pot exercita atribuțiile și în afara orelor de program, când află de existența unor situații care justifică intervenția lor.

Poliștii au obligația de a fi corecți atunci când vin în contact cu cetățeanul. Ei nu au voie să pretindă sau să primească mită. Astfel de situații trebuie anunțate la telefonul gratuit al Direcției Generale

Anticorupție: 0.800.806.806.

Poliștii au obligația de a constata contravențiile și de a aplica amenzi celor care încalcă legea: de exemplu, cei care nu respectă regulile de circulație, care tulbură ordinea publică, care desenează pe pereții clădirilor, în cazul alarmării poliției sau ambulanței fără motiv, ori a refuzului unei persoane de a se legitima. Cel amendat pe nedrept poate cere anularea amenzii la Judecătoria în termen de 15 zile, formulând o plângere contravențională.

112 – în Europa; 911 – în SUA și Canada. Acest număr este apelabil de la orice telefon mobil sau fix, indiferent că aveți sau nu credit pe cartelă. Singurele cerințe sunt să aveți bateria încărcată, iar în zonă să fie semnal.

La numărul de telefon 112 puteți apela în mod gratuit atunci când este o stare de urgență cu privire la o persoană, proprietatea cuiva sau mediul și se impune intervenția Poliției, Jandarmeriei sau Salvării. Persoanele cu dizabilități au un număr special de urgență: 113, unde trebuie să se înscrie în prealabil.

Anunțați atunci când o persoană suspectă merge din ușă în ușă, atunci când intră persoane străine pe proprietatea voastră, când o persoană se furișează pe lângă casă sau forțează intrarea unei case sau a unei mașini. Anunțați o agresiune la adresa voastră sau a altcuiva. De exemplu, tocmai vi s-a smuls poșeta și descrierea suspectului și a mașinii poate ajuta poliția să-și formeze o imagine asupra suspectului. Sunați imediat la 112 dacă observați că cineva pătrunde în interiorul casei vecinilor voștri pe fereastră, știind că vecinii sunt plecați în vacanță. Aceasta este o situație de urgență deoarece este necesară intervenția imediată a poliției pentru a apăra proprietatea și a

descoperi infractorul. Dacă sunteți martor la un accident rutier și un pasager din autovehicul este blocat în interior, aceasta este o situație de urgență care trebuie anunțată imediat.

Nu apelați numărul 112 decât dacă e un pericol real, altfel riscați o amendă de la 500 la 1000 lei. Gândiți-vă că, în timp ce voi faceți doar o glumă și chemați organele de intervenție într-un anumit loc, ele nu pot ajunge la cineva care chiar are nevoie de ajutor în acele momente.

În caz de misiuni cu rang de risc, pentru siguranța oamenilor legii sau a familiilor acestora, se apează la trupe speciale, unde membrii poartă cagule pe cap. La poliție unitatea se numește S.A.S – Serviciul pentru Acțiuni Speciale; la Jandarmerie unitatea este BSIJ – Brigada Specială de Intervenție a Jandarmeriei „Vlad Țepeș”.

Judecătorii

Atunci când două persoane nu se înțeleg pentru că una a încălcat dreptul celeilalte, aceasta din urmă poate cere restabilirea dreptului său și eventual sancționarea primei persoane. Organul legii care intervine pentru a stabili cine are dreptate este judecătorul.

Judecătorii lucrează în instituții numite instanțe judecătorești care sunt 250 în toată țara. Instanța supremă este Înalta Curte de Casație și Justiție, cu sediul în București. La un nivel mai jos sunt cele 15 curți de apel, care răspund de mai multe județe. Urmează Tribunalele, aflate câte unul în fiecare reședință de județ. În fine, instanțele de la baza sistemului sunt Judecătoriile, care au sediul în toate municipiile din România și în unele orașe din fiecare județ. Sunt 4.900 de judecători în țara noastră.

În România nu există curți cu jurați, ci judecătorii sunt cei care stabilesc, singuri, verdictul. Judecătorii de la noi nu au ciocănel în sala de judecată, ca în filmele americane, și nici peruci, ca în filmele vechi britanice.

Judecătorul este independent atât față de șefi sau colegi, cât și față de alte organe ale statului. Asta înseamnă că nimeni nu îi poate da sfaturi, ordine și nimeni nu îl poate intimida, sfătui sau controla. El are obligația să fie imparțial, adică el trebuie să se asigure de egalitatea tuturor în fața legii: nu are importanță dacă cei din fața lui sunt săraci sau sunt bogați; dacă ocupă o funcție importantă sau nu au loc de muncă; dacă sunt bărbați sau sunt femei; dacă sunt adulți sau sunt copii; dacă au o anumită credință sau sunt atei; dacă sunt heterosexuali sau sunt homosexuali; dacă sunt pentru prima dată în fața lui sau sunt recidiviști. Judecătorul nu are voie să favorizeze sau să defavorizeze pe cineva. De hotărârea lui depinde soarta celui din fața sa: averea, familia, libertatea acestuia.

Justiția este simbolizată de Themis, zeița dreptății la grecii antici, care este legată la ochi și poartă într-o mână o balanță, iar în cealaltă o sabie. Eșarfa care acoperă ochii zeiței și balanța sugerează funcția esențială a judecătorului, aceea de a aplica legea în mod imparțial. Sabia semnifică faptul că hotărârea judecătorului este obligatorie și ea trebuie dusă la îndeplinire.

Judecătorii decid conducându-se după lege, nu după cum vor ei sau părțile, și pe baza probelor de la dosar. La sfârșitul unui proces în cadrul căruia fiecare dintre părți își prezintă susținerile și dovezile, judecătorul dă o hotărâre. În momentul în care rămâne definitivă, hotărârea judecătorească este obligatorie întocmai ca o lege. Doar că, spre deosebire de legea care privește toată populația din țară, o hotărâre judecătorească privește numai părțile implicate în cauza respectivă.

Legislația României o găsiți la legislatie.just.ro, iar pe cea a Uniunii Europene la eur-lex.europa.eu. Datele despre procesele din țara noastră se găsesc pe portal.just.ro. Hotărârile judecătorești din România sunt accesibile pe www.rolii.ro, cele de la Curtea Europeană a Drepturilor Omului la echr.coe.int, iar cele de la Curtea de Justiție a Uniunii Europene pe curia.europa.eu.

Pentru cauzele cu minori există judecători specializați. Ei aplică reguli speciale pentru minori și folosesc tehnici speciale de audiere a acestora. Una dintre ele este că numele minorului este protejat, iar o alta că publicul nu are acces în sala unde se află un minor.

Procurorii

Când se comit infracțiuni, cel care lucrează cu poliția la identificarea infractorului și cel care va stabili dacă el trebuie tras la răspundere este procurorul.

Procurorii lucrează în instituții numite parchete. Există parchete pe lângă fiecare instanță judecătorească. Sunt 2.900 de procurori în țara noastră.

PARCHETE SPECIALIZATE: atunci când cineva este suspectat că a luat sau a dat mită, este competent să facă cercetări parchetul numit DNA – Direcția Națională Anticorupție. Atunci când cineva comite o infracțiune de trafic de droguri, de trafic de arme sau de pornografie infantilă cercetările se fac de către DIICOT – Direcția de Investigarea a Infracțiunilor de Crimă Organizată și Terorism.

Procurorul nu poate aplica sancțiuni suspectului. El poate renunța la cercetări dacă nu sunt probe suficiente împotriva lui sau dacă fapta nu este așa de gravă. Dar dacă trebuie aplicată o sancțiune există două posibilități: fie suspectul recunoaște faptele și încheie un acord cu procurorul cu privire la pedeapsa care i se va aplica și care trebuie doar confirmată de judecător, fie procurorul întocmește un rechizitoriu și trimite cazul la instanța judecătorească unde un judecător va decide ce este de făcut numai după ascultarea argumentelor acuzării și ale apărării.

CARIERĂ: Judecătorii și procurorii alcătuiesc corpul magistraților. Pentru a deveni magistrat trebuie să absolviți una din cele 40 de facultăți de drept din România și apoi să fiți admiși la Institutul Național al Magistraturii. Acolo veți fi pentru doi ani auditori de justiție, după care veți deveni judecători sau procurori stagiați. După un an veți susține examenul de capacitate, în urma căruia veți deveni judecători sau procurori definitivi. De gestionarea carierei magistraților și apărarea independenței justiției în raport cu celelalte puteri se ocupă Consiliul Superior al Magistraturii.

Grefierii

Magistrații sunt ajutați în activitatea lor de grefieri. Aceștia întocmesc dosarele, au contact direct cu părțile pentru a le da diverse înscrisuri din dosare și redactează la computer documentele în care sunt cuprinse deciziile pe care le iau magistrații.

CARIERĂ: Există grefieri cu studii superioare și grefieri cu studii medii. Unii sunt angajați în urma concursurilor organizate de către instanța sau parchetul unde vor lucra. Alții sunt angajați după ce sunt admiși la Școala Națională de Grefieri, unde învață chestiuni practice timp de 6 luni, după care vor fi repartizați la instanțe și parchete în funcție de mediile obținute.

Avocații și consilierii juridici

Aceștia sunt specialiști în drept care oferă sfaturi juridice (consultanță) oamenilor care nu cunosc legea. Avocații sunt angajați în baza unui contract de asistență juridică de către persoana care apelează la serviciile lor. În procesele penale, în anumite situații e obligatoriu să ai avocat, iar dacă nu îți permiți, atunci se asigură asistența din oficiu de către avocați remunerați de stat. Consilierii juridici sunt tot un fel de avocați, doar că ei sunt angajați permanent la o instituție publică sau la o firmă, în baza unui contract de muncă.

Atunci când nu e posibil să soluționeze chestiunea pe cale amiabilă, avocații/consilierii juridici fac formalitățile pentru sesizarea parchetului sau instanței de judecată unde se duc fie alături de clienții lor (pe care îi asistă), fie în locul lor (pe care îi reprezintă).

CARIERĂ: În România sunt peste 20.000 de avocați. La nivelul fiecărui județ ei sunt organizați în Barouri. Pentru a deveni avocat trebuie să absolviți o facultate de drept din România și apoi să fiți admiși la concursul de intrare în Barou ca avocați stagiaari. După aceea, pentru un an și jumătate faceți cursuri la Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților, iar după susținerea examenului de definitivat, veți deveni avocați deplin.

Integritatea judiciară

Cetățenii datorează respect oamenilor legii și trebuie să se supună autorității acestora, căci ei nu acționează în nume personal și în interesul lor propriu, ci al statului care este dator să protejeze cetățenii onești.

Împiedicarea activității desfășurate sau răzbunarea, ambele comise prin acte de amenințare sau de violență fizică, asupra unui polițist sau jandarm constituie infracțiunea de ultraj. Actele de acest gen comise asupra unui magistrat, a unui avocat sau a membrilor săi de familie se numește ultraj judiciar și se sancționează cu închisoarea.

La rândul lor, oamenii legii trebuie să fie corecți în relațiile cu cetățenii. Lucrătorii de poliție judiciară și magistrații nu au voie să inventeze dosare pentru a hărțui oamenii, nu pot aresta oamenii în mod ilegal, nu pot intimida sau agresa pe cei cu care vin în contact. De asemenea, nu au voie să obțină avantaje personale prin exercitarea funcției. Toate aceste fapte pot duce la sancționarea lor disciplinară (li se reduce salariul, sunt mutați în altă zonă, sunt dați afară din serviciu) sau penală (sunt trimiși la închisoare).

Polițiștii, magistrații, grefierii și avocații au obligația de a fi integri atunci când vin în contact cu cetățeanul. Ei nu pot pretinde sau primi mită – fapta se numește luare de mită și nu pot interveni cu sugestii sau rugăminți la colegii lor – fapta se numește trafic de influență. Astfel de situații trebuie anunțate imediat la D.N.A, datele de contact fiind indicate pe site-ul www.pna.ro. Cei corupți vor fi condamnați penal și automat vor fi dați afară din profesie. De asemenea, riscă închisoarea cei care dau mită sau cumpără influență.

Uneori soluțiile date în procese nu mulțumesc justițiabilii/părțile, adică persoanele între care există un litigiu. Oricum, trebuie să știți că magistratul nu are voie să dea soluții pentru a face pe plac părților, publicului sau presei, ci el este obligat să se supună numai legii. Poate că unii din cei implicați în acele cauze au dreptate, dar nu au avut probe suficiente; poate că alții nu au dreptate și încearcă să inducă în eroare organele judiciare; sau poate că judecătorul are o opinie legală cu care procurorul sau avocatul vreunei părți nu este de acord. În toate aceste situații, cel nemulțumit are la dispoziție anumite căi de atac – contestația, apelul, recursul – pe care le poate exercita pentru a cere altor judecători să revadă acea hotărâre.

Cât timp magistratul a acționat cu bună credință, chiar dacă a greșit soluția, el nu poate fi în nici un fel tras la răspundere. Eroarea de judecată poate avea multiple cauze: de exemplu, magistratul a greșit soluția pentru că un martor a fost mincinos, un document folosit drept probă a fost falsificat, ori legea nu era clară și magistratul a interpretat-o într-un alt fel decât cel dorit.

Organismele și curțile de justiție internaționale

Națiunile Unite reprezintă cea mai importantă organizație internațională din lume, înființată după război, în anul 1945. Are 193 de state membre, printre care și România, primită în anul 1955. Sediul central este la New York, dar alte sedii ale structurilor sale sunt în Elveția, Olanda, Austria. Site: www.un.org.

O instituție a Națiunilor Unite este Curtea Internațională de Justiție (Curtea Mondială), cu sediul în Haga, Olanda. Ea soluționează litigiile dintre state. Un astfel de proces a privit România și Ucraina și a vizat delimitarea platoului continental din Marea Neagră. După patru ani, procesul a fost câștigat în anul 2009 de către statul nostru. Astfel, România a obținut jurisdicția suverană și dreptul de exploatare pentru o suprafață de platou continental și zona economică de 9.700 de kilometri pătrați, unde se estimează că ar exista aproximativ 70 de miliarde de metri cubi de gaz și 12 milioane de tone de petrol. Site: www.icj-cij.org.

Curtea Penală Internațională (Tribunalul Penal Internațional) judecă autorii de genocid și criminalii de război. Ea nu este o structură a Națiunilor Unite, ci o organizație separată care are la bază Tratatul de la Roma semnat până acum de 123 de țări printre care și România. A început să funcționeze în 2002 și are sediul la Haga. Anterior au funcționat Tribunalul de la Nurnberg și Tribunalul de la Tokyo, unde au fost judecați criminalii din timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Site: www.icc-cpi.int.

Curtea a judecat în ultimii ani cazuri de crime de război și a organizat tribunale speciale pentru a judeca astfel de crime din Iugoslavia, Sierra Leone, Rwanda, Liban și Cambodgia. Unul dintre cele mai răsunătoare procese este cel privind autorii masacrului de la Srebrenica, în estul Bosniei, din iulie 1995. Atunci, aproximativ 8.000 de musulmani bosniaci, bărbați și băieți, au fost împușcați de sârbi, iar 20.000 de civili au fost expulzați din acea regiune, deși zona era protejată de militari olandezi din cadrul forțelor ONU. Este un caz de epurare etnică și constituie cea mai mare atrocitate din Europa postbelică. Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie l-a condamnat la pedeapsa cu închisoare pe viață pentru genocid pe generalul sârb bosniac, iar alți 20 de acuzați sunt și în prezent judecați la Haga.

Consiliul European este o organizație de state înființată în 1949, ce veghează la protejarea drepturilor omului. Are 47 de state membre, printre care și România, începând cu anul 1993. Sediul său este la Strasbourg, în Franța. Site: www.coe.int.

Aici se află Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Persoanele care s-au judecat definitiv în țara lor și cărora li s-a încălcat unul dintre drepturile ocrotite de Convenția Europeană a Drepturilor Omului se pot plânge împotriva statului lor și pot obține o despăgubire bănească. Este de reținut că la Strasbourg nu se rejudecă procesele din România, ci doar se stabilește dacă pe parcursul procesului de la noi sau ulterior procesului național s-au respectat drepturile prevăzute de Convenție – de exemplu: dreptul la avocat, la un judecător imparțial, la chestionarea martorilor, la viață privată, la executarea hotărârii etc. Site: www.echr.coe.int.

Deși în fiecare an se depun câteva zeci de mii de cereri împotriva României, în doar câteva zeci de cazuri se constată încălcări ale drepturilor omului. Ele sunt cauzate de legislația deficitară, condițiile proaste din unele penitenciare, perioade prea lungi de soluționare a dosarelor judiciare, nemotivarea corespunzătoare a unor decizii judecătorești sau nepunerea în executare a unor hotărâri judecătorești de către organele statului.

Uniunea Europeană este o organizație economică și politică înființată în 1951. Unele organisme ale sale sunt la Bruxelles, altele la Strasbourg și altele la Luxembourg. Imnul său este „Oda bucuriei” (ultima parte a Simfoniei a IX-a) compusă de Beethoven. În prezent U.E. are 28 de state membre, printre care și România începând cu 1 ianuarie 2007. Datorită problemelor din țară și importanței pe care o au justiția și anticorupția, statul nostru încă este monitorizat de organismele europene cu privire la reforma din cele două domenii. Site: <http://europa.eu>.

Uniunea Europeană are și ea o curte, numită Curtea de Justiție a Uniunii Europene, cu sediul la Luxembourg. Ea interpretează legislația care stă la baza Uniunii și soluționează conflictele dintre guverne și instituțiile europene. Persoanele private nu se pot judeca aici. Site: <http://curia.europa.eu>.

În relațiile dintre cetățenii UE este aplicabilă Carta drepturilor fundamentale. Valorile europene promovate sunt promovate în șase capitole: Demnitatea, Libertățile, Egalitatea, Solidaritatea, Cetățenia și Justiția.

Consiliul European și Uniunea Europeană sunt două organizații distincte: prima urmărește apărarea drepturilor omului, a doua vizează cooperarea economică și politică dintre state.

Pe scurt:

- Pentru orice problemă juridică puteți apela cu încredere la oamenii legii.
- Judecătorul este garantul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.
- Cei trei „i” care caracterizează justiția sunt: independența, imparțialitatea și integritatea.

MINORUL ÎN PROCESUL JUDICIAR

15

Responsabilitatea și răspunderea

Pentru ca societatea să funcționeze și fiecare să se simtă în siguranță, toți membrii ei trebuie să respecte legea. Cei mai mulți fac acest lucru, căci sunt oameni responsabili. A fi responsabil înseamnă să îți dai seama de actele tale și să fii conștient de rezultatul acestora. Evident, un om care este corect nu își va dori vreodată să provoace altuia vreun rău.

” Libertatea nu ne dă dreptul de a face ceea ce vrem, ci puterea de a face ceea ce trebuie (Bill Gothard, scriitor american).

Sunt însă și oameni care încalcă legile: unii pentru că nu le cunosc, alții pentru că nu le pasă de ele, alții le încalcă din greșeală, iar alții chiar nu vor să le respecte indiferent de

(1) Acolo unde încetează responsabilitatea, începe răspunderea. (2) Nimeni nu poate invoca necunoașterea legii. (3) Nimeni nu își poate face singur dreptate. (4) Cine greșește, plătește.

riscuri. Toți aceștia trebuie să răspundă pentru încălcarea legii. A răspunde înseamnă a suporta consecințele prevăzute în lege pentru faptele comise.

În funcție de abaterea comisă există mai multe forme de răspundere. De exemplu, dacă un elev vopsește un perete al școlii, sancționarea lui se va face de către conducerea școlii și poate consta în a văruii peretele pe cheltuiala părinților și să facă curățenie o lună în școală. La fel, dacă distruge un manual, va fi obligat să îl înlocuiască sau să achite contravaloarea lui. Dacă un pieton traversează strada printr-un loc nepermis, polițistul rutier îi va aplica o amendă. La fel, va primi o amendă de la poliția locală cel care aruncă gunoaie pe jos sau fumează în loc nepermis. Pentru o acuzație făcută pe nedrept, cel vătămat poate să obțină obligarea celui alt să dea dezmințire și să își ceară scuze, apelând pentru aceasta la un mediator sau, dacă medierea nu are loc, la un judecător. Pentru un adult care lipsește de la serviciu, șeful său poate decide să îi reducă salariul sau chiar să îl dea afară. Cel care omoară o persoană va fi prins de poliție, adus la procuror și apoi închis de judecător în penitenciar. Dacă o persoană cu probleme mintale a comis o faptă gravă – de exemplu, a incendiat un bloc (piroman) sau a omorât pe cineva – va fi închisă într-un spital special la recomandarea unui psihiatru.

Activitatea de prevenție

Evident, cel mai simplu este să prevenim comiterea de fapte contrare legii.

Cum evităm să comitem fapte ilicite? Pentru a nu comite astfel de fapte, pe de o parte trebuie să știm ce avem voie și ce nu avem voie să facem, să ne conducem după conștiință și să avem curajul să spunem „Nu!” tentațiilor.

Există niște reguli recomandate de poliție în acest sens: atunci când vă alegeți prietenii, evitați-i pe cei violenți sau despre care știți că au probleme cu legea. Când cineva încercă să vă influențeze negativ, gândiți-vă la riscuri pentru voi și pentru cei din jurul vostru. Încercați să le atrageți atenția prietenilor asupra consecințelor comiterii unor asemenea fapte. Dacă nu doriți să mergeți într-un anumit loc, sau cu anumite persoane, sau să faceți ceva ce vi se propune, respingeți curajos aceste propuneri. Nu vă sunt prieteni cei care vă îndrumă la rău! Nu încercați să rezolvați prin violență un conflict în care sunteți implicat, ci apelați la ajutorul adulților din jurul vostru sau al organelor legii.

Cum evităm să fie comise fapte ilicite împotriva noastră? Cunoașterea legilor, dar și a persoanelor cu care intrăm în contact, posibilele pericole la care ne supunem și capacitatea noastră de previziune ne pot salva să devenim victimele unor infracțiuni. Încercați să fiți atenți pe unde umblați, de unde faceți cumpărături și cereți întotdeauna bon fiscal. Nu uitați că nimic nu e gratis, iar ceea ce e prea ieftin sau gratis trebuie să vă dea de bănuț. Există anumite reguli care ne sunt recomandate pentru a preîntâmpina cele mai întâlnite fapte contrare legii:

Furtul din buzunare: Hoții acționează acolo unde este aglomerație (mijloace de transport în comun, piețe, magazine, gări). Ei sustrag bunuri de valoare sau bani din buzunare, geți, poșete. De regulă, aruncă portofelul cu actele după ce și-au însușit suma de bani găsită. Fiți vigilenți în mijloacele de transport: încercați să realizați cât de normală e apropierea unei persoane de voi; țineți poșeta/geanta în fața voastră; nu vă depărtați de bagaje; nu purtați portofelul, banii sau telefonul mobil în buzunarul de la spatele pantalonului ori în buzunarele laterale ale hainei. Fiți atenți la cumpărături: nu puneți portofelul sau geanta în coș; nu permiteți să fiți înghesuiți când stați la rând; aveți grijă să nu vadă cei din jur codul PIN utilizat pentru a face plăți sau extrageri de pe cardul bancar; nu vă lăudați că aveți bani la voi; anunțați pe cei responsabili atunci când sunteți martori la comiterea unui furt.

Furtul de sau din (auto)vehicule: Asigurați-vă bicicleta, scuterul sau mașina înainte de a le părăsi, chiar dacă este pentru scurt timp: folosiți încuietoarea, alarma etc. Nu lăsați bunuri de valoare în ele. Parcarea în timpul nopții trebuie să fie în garaj sau în loc luminat.

Furtul din locuințe: Țineți ușa de acces în locuință încuiată. Utilizați vizorul când cineva bate la ușă. Nu dați drumul la persoane necunoscute chiar dacă spun că sunt trimise de rude sau că reprezintă autorități, dar nu se pot legitima. Dacă stați la bloc, folosiți interfonul pentru a permite accesul numai pentru persoanele pe care le cunoașteți și nu spuneți codul unor străini. Instruiți vizitatorii să nu dea relații străinilor despre voi și bunurile pe care le aveți în casă. Nu puneți pe rețelele de socializare fotografii cu modalitatea de acces în locuință sau bunurile deținute. Dacă pierdeți cheia de la ușă înlocuiți de urgență încuietoarea. Dacă toată familia pleacă de acasă nu anunțați acest lucru pe internet.

Înșelăciuni: Există multe tipuri de înșelăciuni. Unii bat la ușa voastră și pretind că au o anumită nevoie sau au fost trimiși de cineva. O astfel de metoda este „deratizarea”, când escrocii vă anunță că au venit să deratizeze apartamentul așa cum au făcut la toți vecinii voștri, stropesc cu apă amestecată cu făină, după care vă cer plata pentru serviciul prestat. Metoda „detergentul” e asemănătoare: se prezintă două persoane cu o ofertă de nerefuzat la un anumit produs, de regulă detergent, și în timp ce sunteți ocupat cu una sau vă duceți după bani, cealaltă sustrage bunuri.

Sunt escroci care folosesc metoda „inelul găsit”: în timp ce treceți pe lângă ei pe stradă se apleacă pe jos și se fac că au găsit un inel din aur pe care vi-l arată, vă spun că nu au nevoie de el și se oferă să vi-l vândă la un preț mic (dar care în realitate e mai mare decât prețul tablei vopsite din care e conceput inelul). Sunt unii care folosesc metoda „împrumutul”: vă roagă cu lacrimi în ochi să le împrumutați telefonul pentru a suna pe cineva apropiat căci tocmai s-a întâmplat un necaz și au rămas fără baterie, le dați telefonul și fug cu el; alții vă cer o sumă de bani să ajungă acasă, fiind dispuși să lase chiar un bun drept garanție (care, evident, e mai puțin valoros decât banii primiți); unii indivizi stau pe marginea drumului și fac semn cu sticle goale că au nevoie de combustibil și după ce opriți mașina sunteți tâlhărit.

Alții vă abordează pe stradă pentru a vă ghici viitorul contra unei sume de bani sau a unui obiect valoros.

Prin metoda „accidentul” escrocul vă sună la întâmplare, pe voi sau pe părinții voștri, pretinzând că o rudă de-a voastră a avut un accident de circulație și este nevoie urgentă de o sumă de bani pentru demersurile legale (dacă credeți că poate fi real cereți detalii cu privire la locul accidentului, spitalul unde este ruda sau secția de poliție și interesați-vă personal de aceasta; nu acceptați să vă întâlniți cu persoana care poate fi un escroc și nu dați vreo sumă de bani; anunțați imediat la 112 cele întâmplate).

Metoda „Semaforul” este utilizată cu privire la conducătorii auto: în timp ce mașina este oprită la stop sau la semafor, eventual unul dintre hoți chiar se postează în fața ei, un altul deschide portiera sau sparge geamul acesteia și fură poșeta aflată pe bancheta din spate ori scaunul din dreapta șoferului.

Prin metoda „telefonul” se oferă victimei, pe stradă, un telefon de ultimul tip, dar la un preț mult scăzut decât în magazin, dându-se de înțelese că este furat; victima crede că face o afacere, plătește prețul, dar acasă descoperă că telefonul este un fals.

Există și metoda „Coca-Cola sau Orange”: primiți un mesaj tip sms prin care sunteți anunțat că ați câștigat un premiu de la firmele Coca-Cola ori Orange și pentru a-l prelua se cere să încărcați un cont al unei cartele preplătite care, de fapt, aparține escrocului.

Prin metoda „Agenția de modele” copiii sunt invitați să se înscrie pentru a face parte dintr-o bază de date de unde vor fi recrutate modelele pentru diverse emisiuni sau reclame; se semnează un contract, se plătește o taxă și apoi invitația de participare nu mai vine niciodată.

„Scrisoarea nigeriană” este cea mai cunoscută formă de escrocherie prin intermediul poștei electronice: victima primește un e-mail în care este anunțată că o persoană foarte bogată s-a hotărât să îi facă o donație, sau că cineva a decedat și rudele împart o mare moștenire necunoscuților, sau că a câștigat la loterie. Dar pentru aceasta este nevoie ca victima să

plătească comisioane sau ca aceasta să își dea date personale, inclusiv bancare. Evident, doar escrocul are de câștigat. Gândiți-vă că ofertele de acest gen sunt prea bune pentru a fi adevărate și că nu există afaceri din care să câștigați bani fără muncă.

Minorul victimă

Cel împotriva căruia se comite o infracțiune, adică o faptă atât de gravă încât legea prevede închisoarea ca sancțiune, se numește victimă.

În anul 2018 un număr de 2500 de minori au fost victimele unor infractori condamnați pentru: omor (84), ucideri din culpă (239), viol (182), act sexual cu un minor (157), agresiuni sexuale (69), corupere sexuală (35), tâlhărie (205), furt (97), loviri și vătămări (238), pornografie infantilă (115), trafic de minori (128).

Anumite infracțiuni mai simple pot fi investigate doar dacă victima formulează în maximum trei luni plângere la poliție sau la parchet împotriva infractorului – intră aici infracțiunile de lovire, amenințarea, violarea vieții private, abuzul de încredere. În lipsa acestei plângeri sau în caz de retragere a ei, dosarul se închide. Pentru alte infracțiuni organele legii încep din oficiu cercetarea, dar dacă victima se împacă cu acuzatul atunci dosarul se închide și în acest caz – așa se întâmplă la infracțiunea de furt, însușirea bunului găsit, înșelăciunea.

Vă mai aduceți aminte ce am spus când am vorbit de actele pe care le pot încheia copiii? Și anume, că până la vârsta de 14 ani în locul lor acționează părinții, iar între 14 și 18 ani actul se întocmește de copil alături de cel puțin un părinte de-al său. Acest lucru este valabil și pentru plângerile adresate poliției sau procurorului. Prin urmare, dacă un copil este victima unei infracțiuni, el va trebui să sesizeze organele legii prin părinții săi sau cu asistența părinților săi.

Copilul victimă va primi un avocat gratuit, dacă nu are unul ales de el. Victima va fi audiată și va arăta organelor judiciare, dacă știe, care sunt dovezile pentru a proba cele susținute. Când este minoră, victima poate fi declarată vulnerabilă și, la fel și în cazul în care este amenințată sau supusă unui pericol din cauza declarațiilor făcute, ea poate fi protejată în mod special: este păzită, i se dă un pseudonim, este audiată de la distanță cu vocea sau imaginea distorsionată.

Tânărul infractor

Unele fapte ilicite sunt mai puțin grave și sunt sancționate cu avertisment sau amenda de către organele administrative: poliția, controlorii, inspectorii, jandarmii – acestea se numesc contravenții. Alte fapte sunt mai grave și săvârșirea lor poate atrage aplicarea unei sancțiuni penale de către un judecător: închisoarea pentru adulți, măsuri educative pentru minori; aceste sancțiuni se vor înscrie într-o evidență numită cazierul judiciar – acestea fapte se numesc infracțiuni.

Comiterea de către un minor a unor infracțiuni se numește delincvență juvenilă. Unii copii comit infracțiuni fiind influențați de mediul familial sau de grupurile pe care le frecventează. S-a constatat că cei mai mulți delincvenții provin din rândul copiilor expuși la factori precum

conflicte violente în familie, consum de substanțe interzise, abuz de alcool, sărăcie, familie numeroasă, părinți infractori. Oricum, în perioada adolescenței, majoritatea copiilor vor să experimenteze: ei caută senzații și își asumă riscuri, de aceea înfrângerea pornirilor și reducerea tentațiilor prin propriul efort sunt foarte importante. Astfel, unii copii fură alimente și băutura din mall-uri ca să vadă dacă pot înșela vigilența personalului de pază, nu pentru că nu ar avea câțiva lei să cumpăre un sandwich sau o băutură răcoritoare. Alții se drogheză pentru a vedea și ei cum e să ai senzații tari. Alții fumează sau beau alcool pentru a da bine în cercul de prieteni. Exersarea unor lovituri pe elevii de clasa întâi e un „botez al bobocilor”. Trasul fetelor de codițe și mai târziu atingerea lor în zone intime sunt privite ca acte curajoase care trebuie încercate. Apărarea vine pe măsură: lovirea de către fete a băieților cu cărțile în cap sau zgărierea cu unghiile. Toate aceste fapte sunt interzise și de codul penal, și de regulamentul școlar.

Drogurile, băutura, jocurile de noroc necesită cheltuieli. Uneori copiii primesc acești bani de la părinți. Alteori îi sustrag chiar ei. Inclusiv furtul banilor din casă este infracțiune, dar se pedepsește numai dacă părintele depune plângere la poliție.

În anul 2018 un număr de 3700 de minori care au comis infracțiuni au fost condamnați pentru: omor (26), viol (13), act sexual cu un minor (9), tâlhărie (164), furt (277), loviri și vătămări (72).

De regulă, copiii și tinerii comit infracțiuni cu privire la bunuri sau la persoane. Iată mai jos câteva exemple de infracțiuni comise frecvent de către copii:

- dacă pui o simplă piedică sau îmbrâncești pe cineva, fapta se numește lovire sau alte violențe; când celui lovit i se produc vânătăi sau răni, fapta este mai gravă și se numește vătămare corporală; atunci când mai mulți copii se lovesc reciproc, fapta se numește încăierare și vor fi trași la răspundere toți participanții;
- dacă o persoană este legată sau închisă împotriva voinței sale într-o încăpere ori este răpită, fapta este lipsire de libertate în mod ilegal; dacă intri în casa cuiva fără voie fapta este violare de domiciliu; aceeași infracțiune se comite dacă proprietarul îți dă voie inițial să intri în casă, dar apoi îți spune să ieși, iar tu refuzi;
- dacă zgării o mașină, spargi un geam sau incendiezi o mașină, fapta este infracțiunea de distrugere;
- când iei un bun de la o persoană fără voia acesteia, fapta se numește furt, chiar dacă ai returnat bunul după ce proprietarul a sesizat dispariția lui sau dacă ai dat înapoi contravaloarea bunului sustras; la fel, fapta este furt dacă iei un produs de pe un raft și părăsești magazinul fără a achita costul său. În aceste cazuri ai posibilitatea să te împaci cu victima pentru a scăpa de dosarul penal. Dacă primești de la un coleg un telefon mobil pentru a te juca și tu îl folosești pentru a purta convorbiri care au consumat creditul, fapta este furt în scop de folosință; la fel, dacă ai luat o bicicletă care nu îți aparține și ai dus-o înapoi de unde ai luat-o;
- dacă bunul ți-a fost dat de bunăvoie chiar de către persoana căreia îi aparține, iar tu refuzi să i-l restitui, fapta se numește abuz de încredere;
- dacă primești acasă bunuri care știi că erau furate de cineva, fapta este tănuire; iar dacă ascunzi un infractor pentru a nu fi prins de oamenii legii, fapta este favorizarea făptuitorului;
- dacă minți un copil că trebuie să îți dea o sumă de bani sau un bun pentru a-l duce părinților săi ca așa te-au rugat ei și acesta o face, ai comis infracțiunea de înșelăciune;
- când sustragi un bun de la cineva după ce l-ai amenințat sau lovit, fapta este tâlhărie; se vor reține circumstanțe agravante dacă folosești o armă, un spray paralizant sau dacă ești mascat;

- nu poți să urmărești o persoană sau să îi dai telefoane anonime ori sms-uri prin care îi provoci temere, căci fapta constituie hărțuire; dacă produci teamă unei persoane spunându-i că va fi agresată sau omorâtă, fapta constituie infracțiunea de amenințare; când avertizezi o persoană că dacă nu îți aduce bani de acasă va lua bătaie sau vor ajunge pe internet poze indecente cu ea, fapta constituie șantaj;
- dacă ai multiplicat bancnote folosind un copiator, vei fi tras la răspundere pentru falsificare de monede; odată cu tine va răspunde și cel care doar păstrează banii respectivi și cel care i-a pus în circulație;
- dacă ai modificat notele de pe diploma de bacalaureat, tocmai ai comis infracțiunea de fals material în înscrisuri oficiale;
- comiți infracțiunea de portul sau folosirea fără drept de obiecte periculoase dacă porți un cuțit, pumnal, box, ori spray paralizant sau lacrimogen la școală sau altă instituție publică, ori la vreo adunare publică, pe stadion ori într-un mijloc de transport în comun; evident, dacă și folosești aceste obiecte, pedeapsa este mai mare.

În cazul majorității infracțiunilor enumerate mai sus, legea prevede că inclusiv tentativa se sancționează. Așadar, este suficient să încerci să furi un bun sau să încerci să comiți o tâlhărie și, chiar dacă nu ai reușit să săvârșești fapta, vei fi sancționat, doar că pedeapsa este mai mică: ea se reduce la jumătate față de cât prevede legea pentru fapta consumată.

Este adevărat că trebuie să fim toleranți și că anumite fapte care ne produc rău le putem trece cu vederea. Nu putem însă să lăsăm ca demnitatea noastră să fie călcată în picioare. De aceea legea permite victimelor să solicite justiției sancționarea autorilor.

Minorul sub 14 ani nu poate fi sancționat de judecător. Codul nostru penal stabilește că de la vârsta de 14 ani copilul răspunde penal: din momentul în care are dreptul să primească cartea de identitate minorul poate fi sancționat pentru comiterea unei infracțiuni.

În România răspund penal doar minorii care au împlinit vârsta de 14 ani. După împlinirea vârstei de 18 ani tinerii răspund pentru comiterea infracțiunilor întocmai ca adulții.

Ajuns în fața organului legii, minorul care este bănuit că a comis o infracțiune are anumite drepturi ce trebuie respectate. Până la sfârșitul procesului el este prezumat nevinovat. El are dreptul la un avocat dar, dacă părinții nu au bani să îi angajeze unul, statul îi va pune la dispoziție un avocat din oficiu, gratuit.

Prima întâlnire va fi cu poliția, iar în cazurile mai grave chiar cu procurorul. Dacă infractorul are între 14-16 ani el va veni în mod obligatoriu cu părinții și i se va face o expertiză psihiatrică să se stabilească dacă la momentul comiterii faptei avea discernământ. Inculpatul minor are dreptul la tăcere. El nu poate fi bătut, amenințat, insultat pentru a recunoaște fapta – din contră, acestea ar constitui un abuz din partea organelor legii care vor trebui reclamate: cele comise de polițist se reclamă la procuror, iar cele comise de procuror sau judecător se reclamă la Inspekția Judiciară de la Consiliul Superior al Magistraturii.

Dacă infracțiunea nu este așa de gravă, minorul a recunoscut fapta și nu a avut abateri anterioare, iar părinții lui au despăgubit victima, procurorul poate închide dosarul în această fază. În caz contrar, va trimite dosarul la instanță pentru ca autorul să fie judecat. În fața

judcătorului sunt chemați și părinții, iar uneori chiar și profesorii săi. Minorul va fi audiat cu privire la fapta săvârșită. Spre deosebire de ședințele de judecată privind adulții, cele pentru minorii inculpați se judecă în ședință nepublică, astfel că nu vor asista la proces persoane străine de cauza respectivă și nici presa.

Scopul principal nu este în primul rând sancționarea minorului, ci reeducarea sa. Legea prevede că minorul nu poate fi condamnat de către judecător la pedeapsa închisorii, ci judecătorul îi va aplica una dintre următoarele șase măsuri educative:

- stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârșit de săptămână, asistarea zilnică – aceste măsuri se iau timp de câteva luni, pentru infracțiuni mai ușoare, dar minorul nu este închis în vreo instituție a statului;
- internarea într-un centru educativ timp de 1-3 ani (la Târgu Ocna sau Buziaș) și internarea într-un centru de detenție timp de 2-15 ani (la Craiova și Brăila-Tichilești) – aceste măsuri se iau pentru infracțiuni grave și presupun privarea de libertate în instituții speciale, unde se află sub pază permanentă și trebuie să se supună unui regim de viață extrem de strict. Dacă copilul devine major și nu respectă regulile în centru, el va fi dus în penitenciar.

Numărul minorilor închiși în ultimii ani este: 747 minori (în anul 2014), 826 minori (în anul 2015), 938 minori (în anul 2016), 731 minori (în anul 2017) și 660 minori (în anul 2018).

Copilul care nu răspunde penal

Cel care a săvârșit o faptă penală dar are sub 14 ani, precum și copilul între 14-18 ani ce nu are discernământ în momentul comiterii infracțiunii nu pot ajunge în fața unui judecător să li se aplice o măsură educativă. De aceea, pentru ei se va aplica o măsură specială de protecție: fie supraveghere specializată de către părinți, fie plasament în centre speciale. Măsura se ia de către Comisia pentru protecția copilului (dacă există acordul părinților) sau de către judecător (dacă nu există acest acord). Părinții vor participa la consilierea efectuată copilului de către Direcția generală de asistență socială și protecția copilului.

Când copilul nu își îndeplinește obligațiile fixate de a frecventa cursurile școlare, de a urma un tratament sau consiliere și de a nu frecventa anumite locuri sau persoane, va fi luat de la părinți și dat în plasament la rude. Dacă săvârșește alte fapte grave, el va fi dat în plasament într-un serviciu de tip rezidențial specializat. Se interzice ca instituțiile statului să facă public numele minorului.

În anul 2018 un copil de 9 ani din București a refuzat să își ia tratamentul pentru ADHD. El s-a certat cu bunica lui care nu a mai vrut să îl lase să se joace la computer și a înjunghiat-o mortal. În urma expertizei psihiatrice s-a stabilit că poate să meargă în continuare la școală. Însă, ca o măsură de siguranță, i s-a pus un însoțitor permanent. Este de remarcat că tatăl copilului fusese condamnat în trecut pentru violență conjugală.

Minorul martor

Orice persoană care este implicată într-un proces trebuie să probeze cele susținute. Astfel, nu este suficient să ai dreptul (legea) de partea ta pentru a avea câștig de cauză, ci trebuie să existe și probe!

Pot fi probe: constatările făcute personal de organele statului (de exemplu surprinderea infractorului în flagrant, adică chiar în momentul când comitea infracțiunea), urmele găsite la fața locului (amprente, obiectul crimei, urme de sânge), documente (de exemplu, o diplomă de bacalaureat cu note falsificate), o expertiză medicală (făcută, de exemplu, pentru a se constata cauzele unor semne de pe corpul victimei), imaginile dintr-o fotografie sau filmare (de exemplu, pentru a dovedi furtul de la un bancă sau un jaf la o benzinărie) ori declarațiile date de persoane.

Persoanele care asistă sau aud de comiterea unei fapte vor fi ascultate ca martori. Chemarea la organele legii se va face printr-o citație; prezența este obligatorie, altfel organul legii poate aplica o amendă și va trimite poliția/jandarmeria după martor, care, la nevoie, îl va aduce folosind forța. Copilul nu poate refuza să depună mărturie decât dacă cel acuzat este părintele sau fratele său.

A face declarație ca martor este un act de implicare civică. Martorul nu este un „pârâcios” sau „delator”, ci el este un ajutor extrem de important pentru organele legii în activitatea lor de aflare a adevărului.

Copilul până la 14 ani vine la audiere însoțit de părinți; cel peste 14 ani trebuie să jure în mod solemn că va spune adevărul, după care va fi audiat ca martor, singur. Dacă e cazul, organul judiciar poate dispune ca un psiholog să asiste la audierea minorului.

Când martorul este minor sau amenințat din cauza declarațiilor făcute, el poate fi protejat în mod special: este păzit, i se dă un pseudonim, este audiat de la distanță cu vocea sau imaginea distorsionată.

Mărturia mincinoasă poate duce la sancționarea unui nevinovat sau la scăparea unui vinovat. Este o infracțiune care împiedică înfăptuirea justiției, de aceea cine minte sub jurământ riscă pedeapsa închisorii.

Procesul penal

Atunci când se comite o infracțiune se face un dosar penal pentru a se descoperi infractorul și a-i aplica o pedeapsă dacă este vinovat. În același timp, victima trebuie despăgubită pentru răul îndurat și pagubele suferite.

” Dreptatea nu poate exista doar pentru o parte, ci este pentru ambele părți.
(Eleanor Roosevelt, 1884-1962, președintele comitetului care a aprobat Declarația Universală a Drepturilor Omului).

Cel care comite o infracțiune este autor. Legea prevede că trebuie sancționat și cel care ajută la săvârșirea faptei – acesta este complice, și cel care are ideea comiterii faptei după care îl convinge pe autor – acesta este instigator. Victima se numește persoană vătămată. Minorul trebuie să aibă avocat, iar dacă nu își permite statul îi va pune unul în mod gratuit.

Legea îl pedepsește și pe autor, și pe instigator, și pe complice cu aceeași sancțiune. Rămâne ca judecătorul să aplice fiecăruia câte o pedeapsă concretă în funcție de contribuția lui la comiterea infracțiunii.

Procesul penal presupune trei faze. Prima fază a procesului se desfășoară în fața procurorului și se numește *urmărire penală*. În această etapă se stabilește cine a comis fapta, dacă aceasta este infracțiune și dacă respectivul trebuie sancționat. Persoana cercetată se numește suspect. Atât victima, cât și suspectul sunt audiați cu privire la faptă. Ei trebuie să indice ce probe este necesar să fie luate în considerare de organele legii. Suspectul are dreptul la tăcere. Procurorul trebuie să cerceteze toate probele, atât cele în favoarea cât și cele în defavoarea suspectului.

Sunt situații în care infractorul nu așteaptă sfârșitul procesului ci vrea să fugă, ori încearcă să influențeze martorii sau victima pentru a da declarații în favoarea lui, ori distruge acte necesare pentru aflarea adevărului – într-un astfel de caz, pentru a se asigura că procesul se poate desfășura în condiții optime, procurorul poate stabili un control judiciar, adică stabilește anumite obligații pentru cel cercetat, inclusiv aceea de a nu părăsi țara sau localitatea; în alte situații, procurorul ori poate cere unui judecător să îl aresteze preventiv sau la domiciliu pe infractor. Luarea măsurii poate fi contestată de cel în cauză la un alt judecător.

În România doar judecătorul poate aresta o persoană bănuită că a comis o infracțiune. Atenție: chiar și minorii pot fi arestați!

A doua fază a procesului se desfășoară în fața judecătorului și se numește *judecată*, iar cel cercetat este deja acuzat de către procuror și se numește acum inculpat. El are dreptul la tăcere și nu are obligația de a-și proba nevinovăția, ci procurorul este cel care trebuie să dovedească vinovăția inculpatului în fața judecătorului. Ședințele de judecată se înregistrează audio. Când sunt judecați adulți, orice persoană majoră poate asista la proces stând pe locurile din sală rezervate publicului; când sunt judecați minori, publicul nu are acces în sala de judecată. Judecătorul verifică dacă actele făcute de procuror sunt corecte, va decide dacă trebuie să

audieze din nou părțile și martorii, iar în final va analiza argumentele și dovezile apărării și acuzării. Dacă este necesar, îl va sancționa pe inculpat când e găsit vinovat. În acest din urmă caz, majorii vor fi condamnați la pedeapsa cu amenda penală sau închisoarea pentru un anumit număr de ani, pe care o vor executa în penitenciar sau vor fi lăsați într-o perioadă de probă în libertate (suspendare sub supraveghere); minorilor vinovați li se pot aplica măsuri educative.

Suspectul/inculpatul are dreptul la tăcere. Dacă acceptă să dea declarații, el nu este supus jurământului și nu are obligația de a spune adevărul, așa cum este cazul martorului. Însă recunoașterea faptei și colaborarea cu magistrații pot determina aplicarea unor sancțiuni mai ușoare în cazul în care va fi găsit vinovat.

Cei nemulțumiți de soluție o pot contesta formulând apel, care va fi soluționat de un nou complet de judecată, alcătuit de această dată din doi judecători. Nu este permisă înrăutățirea situației în propria cale de atac: dacă inculpatul a primit o pedeapsă și el a contestat-o, în apel nu i se poate da o pedeapsă mai aspră chiar dacă ar trebui, în cazul în care nu există și un apel al procurorului care să ceară o pedeapsă mai mare.

A treia fază a procesului este cea de *punere în executare a sancțiunii*. Majorul condamnat este ridicat de acasă de către poliție și dus la penitenciar unde devine deținut (atenție, nu folosim termenii „pușcărie” și „pușcăriaș”!). Cu privire la minor este anunțat serviciul de probațiune, sau conducerea școlii și părinții; dacă copilul este condamnat la o măsură privativă de libertate, el este luat de acasă și dus la centrul special, unde se va supune programului de acolo: nu are voie să iasă din centru, primește rar vizite, urmează cursuri de pregătire școlară, are program fix și...nu are acces la facebook ☺. Condamnatul va sta închis atât timp cât a spus judecătorul.

La internare în penitenciar, majorului i se prelevează probe biologice pentru a se introduce într-o bază de date națională. Dacă este un agresor sexual sau dacă a comis o infracțiune de violență asupra unui minor, cel care este doar arestat și, desigur, cel care este condamnat este inclus într-un Registru Național (i se face fotografie, i se iau amprente și probe de sânge/urină). Cel aflat în acest Registru are obligații specifice aproape toată viața, astfel ca poliția să știe în permanență unde locuiește și cum arată.

Dacă cel aflat în penitenciar sau în centru evadează, va fi dat rapid în căutare și va fi găsit de poliție sau jandarmi. După ce e găsit, va fi condamnat de un judecător la o pedeapsă cu închisoarea pentru evadare, astfel că va avea două pedepse de executat: restul din pedeapsa veche și pedeapsa nouă.

Pentru bună purtare în penitenciar, respectiv în centrul de minori, celui închis i se poate da mai repede drumul cu obligația ca în perioada rămasă să nu comită altă infracțiune (eliberare condiționată). Dacă își încalcă această obligație, el va fi închis din nou și va executa atât restul de pedeapsă rămas neexecutat, cât și pedeapsa pentru noua infracțiune.

Sanțiunea primită se ține într-o evidență ținută de poliție, numită cazier judiciar. Pentru a ocupa un loc de muncă, de regulă, se cere un certificat de pe cazier. Cine are mențiuni pe acest certificat nu va putea fi judecător, procuror, avocat, polițist, militar, angajat în serviciile speciale, profesor. Dacă trece un anumit număr de ani după ce a terminat executarea pedepsei, condamnatul este reabilitat, adică fapta sa se șterge din cazier ca și cum nu ar fi fost comisă niciodată.

Pentru fiecare persoană se țin patru tipuri de evidențe ale sancțiunilor:

- în cazierul judiciar se notează sancțiunile date de judecător pentru comiterea de infracțiuni;
- în cazierul rutier se notează sancțiunile date de polițist pentru încălcarea regulilor de circulație de către șoferi;
- în cazierul fiscal se notează sancțiunile celor care fac afaceri și sunt sancționați pentru că încalcă legile fiscale, financiare, vamale;
- în Registrul național automatizat se notează persoanele care au comis infracțiuni sexuale, de exploatare a unor persoane sau asupra minorilor.

Pentru angajare în anumite profesii este nevoie de prezentarea certificatelor de cazier judiciar (se procură de la Poliție) și de cazier fiscal (se procură de la ANAF). Cei care lucrează în instituții de învățământ, sănătate sau protecție socială trebuie să prezinte un certificat de integritate comportamentală (de la Poliție) care atestă că nu sunt înscrise în Registrul național menționat mai sus.

Procesul civil

Atunci când persoanele se înțeleg, iar legea spune că trebuie încheiat un act oficial, persoanele se deplasează împreună la notarul public. De exemplu, pentru a divorța sau pentru a vinde un apartament ori un teren, ori pentru ca frații să împartă o moștenire rămasă de la părinți.

Dacă persoanele implicate în acel diferend nu se înțeleg, se vor adresa instanței de judecată. Așa începe un proces civil care se desfășoară între un reclamant (cel care pretinde ceva) și un pârât (cel de la care se pretinde ceva). Cei care nu au cunoștințe despre drepturile lor și procedurile care se vor desfășura sunt sfătuiți să își angajeze avocat. Minorul nu este obligat să aibă avocat, dar este indicată angajarea unuia dacă copilul și părintele lui nu au un minimum de cunoștințe juridice.

Mai înainte de a porni procesul, dar și oricând pe parcursul lui, părțile pot apela la mediator. Acesta va face eforturi ca părțile să ajungă la înțelegere cu privire la disputa dintre ele și astfel să aibă amândouă de câștigat într-o procedură mult mai rapidă decât cea în care judecătorul trebuie să decidă cine are dreptate.

Prin intermediul unui proces civil se cere intervenția judecătorului, de regulă, pentru plata unor despăgubiri bănești. De exemplu, atunci când împrumutați cuiva o sumă de bani și acesta „uită” să v-o restituie; sau dacă o persoană vă rupe haina ori vă distruge un bun; în cazul în care cineva nu plătește cheltuielile de întreținere la bloc și acumulează astfel restanțe la asociație. De asemenea, se apelează la judecător care să decidă asupra custodiei copilului când părinții se despart; sau când trebuie recuperat un teren ocupat abuziv de vecin; sau când trebuie anulată o hotărâre a primarului care a aprobat construirea unui bloc într-o regiune de case; sau când se dorește anularea unei amenzi aplicate pe nedrept de un polițist; sau când se contestă concedierea pe nedrept a unei persoane de la locul de muncă.

Și aici procesul este public și chiar persoane minore pot asista în sala de judecată la desfășurarea sa. La sfârșitul procesului, după ce judecătorul se lămurește cine are dreptate, pronunță o hotărâre judecătorească numită sentință. Cel nemulțumit o poate contesta la instanța superioară și aceasta va judeca din nou procesul, urmând să pronunțe o decizie. Dispoziția instanței de judecată este obligatorie pentru părți. Dacă hotărârea nu este executată de bunăvoie, cel care a câștigat procesul va apela la un executor judecătorec, care în mod silit va popri contul datornicului (adică va cere băncii să nu permită datornicului să mai retragă bani din cont până nu se recuperează toate datoriile, ci banii care îi intră lui în cont să fie dați celui care a câștigat procesul) sau îi va scoate bunurile la vânzare prin licitație (casă, mașină, lucruri valoroase etc).

Deseori minorii se întâlnesc cu judecătorii atunci când părinții se despart în fapt sau divorțează legal. Audierea este obligatorie când copilul a împlinit vârsta de 10 ani. Copilul este cel care va decide dacă va merge sau nu la judecător și dacă va răspunde la întrebările acestuia. El va fi întrebat despre relația cu fiecare dintre părinți - judecătorul vrea astfel să ia cea mai bună măsură pentru viitorul familiei. Divorțul este uneori banal și copilului nu trebuie să îi fie teamă sau jenă dacă părinții săi ajung în această situație. O consiliere psihologică îi poate ajuta să treacă mai ușor o eventuală traumă. Părerea copilului nu obligă judecătorul. Trebuie știut că judecătorul este obligat să țină cont de opinia copilului doar într-un singur caz: pentru adopție, când este nevoie de consimțământul copilului care are 10 ani împliniți.

Procesul penal și cel civil au scopuri diferite. PROCESUL PENAL urmărește ca cel vinovat de comiterea unei infracțiuni să fie condamnat la o pedeapsă, cea mai severă fiind închisoarea; la procesul din fața judecătorului participă procurorul, ca reprezentant al societății, și părțile care se numesc „persoană vătămată” și „inculpat”. PROCESUL CIVIL urmărește obligarea unei persoane de a-și îndeplini o obligație prevăzută de lege sau de a respecta un contract pe care l-a încheiat; în fața judecătorului nu vine procurorul, ci doar părțile, care sunt „reclamantul” și „pârâțul”.

Pe scurt:

- Toți cetățenii sunt egali în fața legii.
- Începând cu vârsta de 14 ani minorii pot fi sancționați contravențional (cu amendă) sau penal (cu măsuri educative).
- În procese sunt reguli speciale pentru copiii care sunt părți, martori sau fac parte din public.

Bibliografie

Agencia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Consiliul Europe – Manual de drept european privind drepturile copilului, Belgia, 2015, online la <http://fra.europa.eu>;

Barbu, Dana – Manualul părinților cu privire la drepturile copilului în România, Editura Integral, București, 2016;

Cioflâncă, Smaranda Maria și Preda, Viorica – Drepturile copiilor pe înțelesul lor. Mapă educativă, Editura Tehno-Art, Petroșani, 2016;

Consiliul Europei – Orientările Comitetului de Miniștri privind justiția în interesul copilului, Franța, 2012, online la <https://rm.coe.int/16806b7ecb>;

Consiliul Europei – Compass: Manual for Human Rights Education with Young People, ediția a doua, 2015, online la <https://www.coe.int/compass>;

Consiliul Europei – Compasito: Manual for Human Rights Education for Children, Budapesta, ediția a doua, 2009, online la <http://coe.int/compasito>;

Danileț, Cristi – Legea pe-nțelesul tinerilor. Manual practic de educație juridică și civică, Editura Humanitas, București, 2017;

Droit, Roger-Pol – Etica pe înțelesul ficei mele, Editura Cartier, București, 2012;

Droit, Roger-Pol – Religiiile pe înțelesul ficei mele, Editura Cartier, București, 2012;

Dumitrașcu, Alina – Ce este Constituția? Joacă-te și vei afla!, Editura Curtea Veche, 2017;

Elliott, Michele – Feeling Happy, Feeling Safe, Editura Communication Directorate, 2000;

Ferro, Marc – Secolul XX explicat nepotului meu, Editura Cartier, București, 2012;

Gollob, Rolf și Krapf, Peter, Educație pentru cetățenie democratică și drepturile omului în practica școlară. Secvențe de activități didactice, concepte, metode și modele, vol. I-VI, la www.living-democracy.com/ro/

Jelloun, Tahar Ben – Rasismul pe înțelesul ficei mele, Editura Cartier, București, 2012;

Mătă, Dan Constantin, Costea, Ioana, Lupșan, Gabriela, Michinici, Maria-Ioana, Dunea, Mihai, Dron, Vasile, Diaconu, Carmen-Mariana, Păduraru, Maria – Ghid juridic pentru elevi (clasele IX – XII), Editura Universității „Al.I.Cuza” Iași, 2017

Piaget, Jean – Judecata morală la copii, Editura Cartier, București, ediția a treia, 2012;

Turza, Maria Mădălina – Ghid privind aplicarea dreptului la educație pentru copiii cu dizabilități în România, Editura Rentrop & Straton, București, 2018;

Yade, Rama – Drepturile omului pe înțelesul copiilor de la 7 la 77 de ani, Editura Cartier, București, 2012.

Repertoriu legislativ

Capitolul I. INDIVIZI, SOCIETATE, STAT

Constituția României – adoptată în ședința Adunării Constituante din 21 nov.1991 și aprobată prin referendumul național din 8 dec.1991; modificată prin Legea nr. 429/2003 care a fost aprobată prin referendumul național din 18-19 nov. 2003;

Legea nr. 73/1993 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ;

Legea nr. 47/1994 privind serviciile din subordinea Președintelui României;

Hotărârea Camerei Deputaților nr. 8/1994 privind Regulamentul Camerei Deputaților;

Legea nr. 115/1996 privind declararea și controlul averii demnitarilor, magistraților, a unor persoane cu funcții de conducere sau de control, a funcționarilor publici;

Legea nr. 96/1998 privind proclamarea Zilei Drapelului Național;

Legea nr. 99/1998 pentru proclamarea Zilei Imnului Național al României;

Legea nr. 202/1998 privind organizarea Monitorului Oficial al României;

O.U.G. nr. 32/1998 privind organizarea cabinetului demnitarului din administrația publică centrală;

Legea nr. 115/1999 privind răspunderea ministerială;

Legea nr. 188/1999 privind statutul funcționarului public;

Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative

Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României;

Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală;

Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul;

O.U.G. nr. 105/2001 privind frontiera de stat a României;

Ordinul Ministrului Turismului nr. 491/2001 pentru aprobarea Normelor privind omologarea, amenajarea, întreținerea și exploatarea pârtiilor și traseelor de schi pentru agrement;

Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării;

Legea nr. 14/2003 privind partidele politice;

Legea nr. 340/2004 privind prefectul și instituția prefectului,

Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României;

Legea nr. 393/2004 privind statutul aleșilor locali;

Hotărârea Senatului nr. 28/2005 privind Regulamentul Senatului;

Legea nr. 96/2006 privind statutul deputaților și senatorilor;

Legea nr. 346/2006 privind organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale;

Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European;

Legea nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate;

Legea nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice;

Legea nr. 53/2013 privind instituirea Zilei Limbii Române;

Legea nr. 115/2015 privind alegerea autorităților administrației publice locale;

O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul administrativ.

Capitolul II. COPILUL, TÂNĂRUL ȘI DREPTURILE

Declarația Universală a Drepturilor Omului – adoptată la ONU în 1948, semnată de România în 1995;

Decretul nr. 212/1974 de ratificare a Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, respectiv a Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, adoptate la ONU în 1966;

Legea nr. 18/1990 de ratificare a Convenției cu privire la drepturile copilului, adoptată la ONU în 1989;

Legea nr. 30/1994 de ratificare a Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (Convenția Europeană a Drepturilor Omului), adoptată la nivelul Consiliului Europei în 1950;

Legea nr. 74/1999 de ratificare a Cartei social europene, adoptată la nivelul Consiliului Europei în 1961 și revizuită în 1996;

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – proclamată de către Comisia Europeană, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene

în 2000, semnată de România în anul 2007;

Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului;

Legea nr. 152/1998 privind înființarea Agenției Naționale pentru Locuințe;

Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați;

Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului;

Legea nr. 466/2004 privind Statutul profesiei de asistent social;

H.G. nr. 1434/2004 privind atribuțiile și Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a Direcției generale de asistență socială și protecția copilului;

H.G. nr. 1437/2004 privind organizarea și metodologia de funcționare a comisiei pentru protecția copilului;

Legea tinerilor nr. 350/2006;

Legea nr. 292/2011 asistenței sociale;

H.G. nr. 299/2014 privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție;

H.G. nr. 177/2016 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați.

Capitolul III. OMUL ȘI DREPTUL LA VIAȚĂ

Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României;

Legea nr. 17/2001 de ratificare a Convenției europene pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, respectiv a Convenției privind drepturile omului și biomedicina, semnate în 1997;

Legea nr. 481/2004 privind protecția civilă;

Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului;

Legea nr. 446/2005 privind pregătirea populației pentru apărare;

Legea nr. 286/2009 privind Codul penal;

Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Capitolul IV. COPILUL ȘI IDENTITATEA SA

Legea nr. 21/1991 a cetățeniei române;

Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă;

O.U.G. nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România;

O.G. nr. 41/2003 privind dobândirea și schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice;

O.G. nr. 44/2004 privind integrarea socială a străinilor care au dobândit protecție internațională sau un drept de ședere în România, precum și a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European;

Legea nr. 362/2005 pentru aderarea României la Convenția privind statutul apatrizilor, adoptată la New York în 1954;

O.U.G. nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români;

OUG nr. 102/2005 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, Spațiului Economic European și a cetățenilor Confederației Elvețiene;

Legea nr. 122/2006 privind azilul în România;

O.U.G. nr. 5/ 2010 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Cetățenie.

Capitolul V. COPILUL ȘI FAMILIA DIN CARE FACE PARTE

Legea nr. 100/1992 pentru aderarea României la Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii;

Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice;

H.G. nr. 679/2003 privind condițiile de obținere a atestatului, procedurile de atestare și statutul asistentului maternal profesionist;

Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției;

H.G. nr. 1438/2004 pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor de prevenire a separării copilului de familia sa, precum și a celor de protecție specială a copilului lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților săi;

Legea nr. 87/2007 privind ratificarea Convenției asupra relațiilor personale care privesc copiii, adoptată la nivelul Consiliului Europei în anul 2003;

Legea nr. 287/2009 privind Codul civil;

Hotărârea Guvernului nr. 49/2011 pentru aprobarea Metodologiei-cadru privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie și a Metodologiei de intervenție multidisciplinară și interinstituțională privind copiii exploatați și aflați în situații de risc de exploatare prin muncă, copiii victime ale traficului de persoane, precum și copiii români migranți victime ale altor forme de violență pe teritoriul altor state;

Legea nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale;

Legea nr. 167/2014 privind exercitarea profesiei de bonă;

H.G. nr. 691/2015 pentru aprobarea Procedurii de monitorizare a modului de creștere și îngrijire a copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate și a serviciilor de care aceștia pot beneficia, precum și pentru aprobarea Metodologiei de lucru privind colaborarea dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și serviciile publice de asistență socială;

Rezoluția 2079 (2015) privind „Egalitatea și autoritatea părintească comună: rolul taților”, adoptată de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei;

Legea nr. 30/2016 privind ratificarea Convenției privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeii și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), adoptată la nivelul Consiliului Europei în anul 2011;

Ordinul Ministrului Afacerilor Interne nr. 146/2578/2018 privind modalitatea de gestionare a cazurilor de violență domestică de către polițiști;

H.G. nr. 365/2018 privind aprobarea Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2018-2021.

Capitolul VI. TÂNĂRUL ȘI SĂNĂTATEA

Legea nr. 12/1990 privind protejarea împotriva unor activități de producție, comerț sau prestări de servicii ilicite;

O.G. nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor;

Legea apelor nr. 107/1996;

Legea nr. 69/2000 privind educația fizică și sportul;

Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri;

O.U.G. nr. 34/2000 privind produsele agroalimentare ecologice;

Legea nr. 349/2002 pentru prevenirea și combaterea efectelor consumului produselor de tutun;

Legea nr. 296/2004 privind Codul consumului;

O.U.G. nr. 152/2005 privind prevenirea și controlul integrat al poluării;

Legea nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope;

Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății;
Legea nr. 407/2006 a vânătorii și a protecției fondului cinegetic;
Legea nr. 46/2008 privind Codul silvic;
Legea nr. 132/2010 privind colectarea selectivă a deșeurilor în instituțiile publice;
Legea nr. 171/2010 privind stabilirea și sancționarea contravențiilor silvice;
Legea nr. 211/2011 privind regimul deșeurilor;
Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produsele susceptibile de a avea efecte psihoactive (Legea „etnobotanicelor”);
O.U.G. nr. 34/2014 privind drepturile consumatorilor în cadrul contractelor încheiate cu profesioniștii;
Legea nr. 217/2016 privind diminuarea risipei alimentare;
Legea nr. 249/2016 privind modalitatea de gestionare a ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje;
Legea nr. 142/2018 privind precursorii de droguri.

Capitolul VII. VIAȚA INTIMĂ ȘI DE FAMILIE A TÂNĂRULUI

O.G. nr. 1/2000 privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicină legală;
Legea nr. 46/2003 privind drepturile pacientului;
Legea nr. 102/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal;
Decizia nr. 52/2015 a ANSPDCP privind prelucrarea datelor cu caracter personal prin utilizarea mijloacelor de supraveghere video;
Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și liberă circulație a acestor date – pus în aplicare în România prin Legea nr. 129/2018.

Capitolul VIII. ELEVUL ȘI ȘCOALA

Legea educației naționale nr. 1/2011;
O.G. nr. 102/2000 privind statutul și regimul refugiaților în România;
O.U.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare;
Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ;
H.G. nr. 1437/2004 privind organizarea și metodologia de funcționare a comisiei pentru protecția copilului;
Legea nr. 122/2006 privind azilul în România;
Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap;
Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor;
Legea nr. 35/2007 privind creșterea siguranței în unitățile de învățământ;
Legea nr. 221/2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată de ONU în 2006;
H.G. nr. 867/2015 pentru aprobarea Nomenclatorului serviciilor sociale, precum și a regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor sociale;
Legea nr. 8/2016 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități;
Ordinul ministrului educației naționale nr. 4742/2016 privind Statutul elevului;
Ordinul ministrului educației naționale nr. 5079/2016 privind aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar;
H.G. nr. 26/2017 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale;
Ordinul ministrului educației nr. 3131/2018 privind includerea în planurile de învățământ, pentru toate programele de studii universitare organizate în instituțiile de învățământ superior din sistemul național de învățământ, a cursurilor de etică și integritate academică
H.G. nr. 797/2017 pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare ale serviciilor publice de asistență socială și a structurilor orientative de personal;
Ordinul nr. 2256/2018 al ministrului muncii privind aprobarea Standardelor minime de calitate privind serviciile sociale de tip familial destinate copiilor din sistemul de protecție socială;
Ordin nr. 3131/2018 al Ministrului Educației Naționale privind includerea în planurile de învățământ, pentru toate programele de studii universitare organizate în instituțiile de învățământ superior din sistemul național de învățământ, a cursurilor de etică și integritate academică.

Capitolul IX. CIRCULAȚIA ȘI CĂLĂTORIILE

Legea nr. 100/1992 de aderare a României la Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, adoptată la Haga în 1980;
O.G. nr. 29/1997 privind Codul aerian;
O.U.G. nr. 28/1999 privind obligația operatorilor economici de a utiliza aparate de marcat electronice fiscale;
H.G. nr. 482/1999 privind înființarea Societății Comerciale de Transport cu Metroul București „Metrorex” S.A.;
Ordinul ministrului turismului nr. 491/2001 pentru aprobarea Normelor privind omologarea, amenajarea, întreținerea și exploatarea pârtiilor și traseelor de schi pentru agrement;
O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor;
O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice;
Legea nr. 38/2003 privind transportul în regim de taxi și în regim de închiriere;
HG. nr. 1391/2006 privind Regulamentul de aplicare a OUG nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice;
Legea nr. 363/2006 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea I – Rețele de transport;
H.G. nr. 1443/2004 privind metodologia de repatriere a copiilor români neînsoțiți și asigurarea măsurilor de protecție specială în favoarea acestora;
O.G. nr. 7/2005 pentru aprobarea Regulamentului de transport pe căile ferate din România;
Legea nr. 369/2004 privind aplicarea Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, adoptată la Haga la 25 octombrie 1980;
Legea nr. 248/2005 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate;
H.G. nr. 691/2015 pentru aprobarea Procedurii de monitorizare a modului de creștere și îngrijire a copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate și a serviciilor de care aceștia pot beneficia, precum și pentru aprobarea Metodologiei de lucru privind colaborarea dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și serviciile publice de asistență socială și a modelului standard al documentelor elaborate de către acestea;
Lege nr. 132 din 31 mai 2017 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru prejudicii produse terților prin accidente de vehicule și tramvaie;
O.U.G. nr. 49/2019 privind activitățile de transport alternative cu autoturism și conducător auto.

Capitolul X. ACTELE ȘI BUNURILE MINORULUI

Legea nr. 18/1991 privind fondul funciar;
Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții;
Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție;
Legea nr. 126/1995 privind regimul materiilor explozive;

Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe;
Legea nr. 61/1996 privind alocația de stat pentru copii;
Legea nr. 114/1996 privind locuințele;
Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul juridic al acesteia;
O.U.G. nr. 190/2000 privind regimul metalelor prețioase, aliajelor acestora și pietrelor prețioase în România
Legea nr. 152/2008 privind înființarea Agenției Naționale pentru Locuințe;
O.U.G. nr. 155/2001 privind aprobarea programului de gestionare a câinilor fără stăpân;
O.U.G. nr. 55/2002 privind regimul de deținere a câinilor periculoși sau agresivi;
Legea nr. 205/2004 privind protecția animalelor;
Legea nr. 295/2004 privind regimul armelor și al munițiilor;
Legea nr. 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor;
O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adevcarea capitalului;
Legea nr. 260/2008 privind asigurarea obligatorie a locuințelor împotriva cutremurelor, alunecărilor de teren și inundațiilor;
Legea nr. 49/2018 privind precursorii de explozivi.

Capitolul XI. TÂNĂRUL ȘI MUNCA

Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale;
Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului;
Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură;
O.U.G. nr. 28/1999 privind obligația agenților economici de a utiliza aparate de marcat electronice fiscale;
O.G. nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață;
O.G. nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților;
Legea nr. 52/2001 privind exercitarea unor activități cu caracter ocazional desfășurate de zilieri;
Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane;
Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă;
Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale;
Legea nr. 53/2003 privind Codul Muncii;
Legea sindicatelor nr. 54/2003;
Legea nr. 359/2004 privind simplificarea formalităților la înregistrarea în registrul persoanelor fizice, asociațiilor familiale și persoanelor juridice, înregistrarea fiscală a acestora, precum și la autorizarea funcționării persoanelor juridice;
Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației;
Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale;
Legea nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă;
Legea nr. 202/2006 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă;
Legea nr. 319/2006 a securității și sănătății în muncă;
O.U.G. nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale;
H.G. nr. 867/2009 privind interzicerea muncii periculoase pentru copii;
Legea 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice;
Legea nr. 62/2011 privind dialogul social;
Legea nr. 145/2014 pentru stabilirea unor măsuri de reglementare a pieței produselor din sectorul agricol;
Legea nr. 64/1995 privind procedura reorganizării judiciare și a falimentului;
Legea nr. 78/2014 privind reglementarea activității de voluntariat;
Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență;
Legea nr. 335/2014 efectuarea stagiului de practică pentru absolvenții din învățământul superior;
Legea nr. 151/2015 privind falimentul persoanelor fizice;
H.G. nr. 75/2015 privind reglementarea prestării de către copii de activități remunerate în domeniile cultural, artistic, sportiv, publicitar și de modeling;
Legea nr. 219/2015 privind economia socială;
Legea nr. 233/2016 privind parteneriatul public-privat;
Lege-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri bugetare;
Legea nr. 176/2018 privind internshipul;
H.G. nr. 937/2018 pentru stabilirea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată;
Decizia nr. 7/2018 a Comisiei de insolvență la nivel central privind aprobarea Criteriilor generale pentru stabilirea nivelului de trai rezonabil.

Capitolul XII. COPILUL, TÂNĂRUL ȘI MIJLOACELE DE COMUNICARE

Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic;
Legea nr. 504/2002 a audiovizualului;
Legea nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice;
Decizia Consiliului Național al Audiovizualului nr. 220/2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual;
O.U.G. nr. 11/2011 privind comunicațiile electronice;
Legea nr. 190/2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor).

Capitolul XIII. PARTICIPAREA LA LUAREA DECIZIILOR

Legea nr. 60/1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice;
Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice;
Legea nr. 126/1995 privind regimul materiilor explozive;
O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații;
Legea nr. 554/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public;
Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate;
H.G. nr. 585/2002 privind aprobarea Standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România;
O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor;
O.U.G. nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist și xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de

săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii;

H.G. nr. 618/2005 privind constituirea Colegiului pentru Consultarea Asociațiilor și Fundațiilor;

Legea nr. 230/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari;

Legea nr. 4/2008 privind prevenirea și combaterea violenței cu ocazia competițiilor și a jocurilor sportive;

O.U.G. nr. 77/2009 privind organizarea și exploatarea jocurilor de noroc;

Ordinul ministrului educației naționale nr. 3838/2016 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național al Elevilor;

Legea nr. 196/2018 privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari și administrarea condominiilor.

Capitolul XIV. OAMENII LEGII

Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale;

Legea nr. 51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat;

Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești;

O.G. nr. 2/2000 privind organizarea activității de expertiză tehnică judiciară și extrajudiciară;

O.G. nr. 75/2000 privind organizarea activității de expertiză criminalistică;

O.U.G. nr. 104/2001 privind organizarea și funcționarea Poliției de Frontieră Române;

Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române;

Legea nr. 360/2002 privind statutul polițistului;

O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție;

Legea nr. 329/2003 privind exercitarea profesiei de detectiv particular;

Legea nr. 333/2003 privind paza obiectivelor, bunurilor, valorilor și protecția persoanelor;

Legea nr. 514/2003 privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier juridic;

Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor;

Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară;

Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii;

Legea nr. 364/2004 privind organizarea și funcționarea poliției judiciare;

Legea nr. 550/2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române;

Legea nr. 567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea;

H.G. nr. 1439/2004 privind serviciile specializate destinate copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal;

H.G. nr. 1849/2004 privind organizarea, funcționarea și atribuțiile Administrației Naționale a Penitenciarelor;

Legea nr. 161/2005 privind stabilirea unor măsuri pentru prevenirea și combaterea corupției în cadrul Ministerului Administrației și Internelor;

Legea nr. 193/2006 privind statutul personalului de probațiune;

Legea nr. 155/2010 a poliției locale;

Hotărârea Consiliului U.N.B.R. nr. 64/2011 privind adoptarea Statutului profesiei de avocat;

Legea nr. 61/2011 privind organizarea și funcționarea Departamentului pentru lupta antifraudă – DLAF;

Legea nr. 252/2013 privind organizarea și funcționarea sistemului de probațiune;

Legea nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate;

O.U.G. nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism;

Legea nr. 145/2019 privind statutul polițistilor de penitenciare.

Capitolul XV. MINORUL ÎN PROCESUL JUDICIAR

O.G. nr. 94/1999 privind participarea României la procedurile în fața Curții Europene a Drepturilor Omului și a Comitetului Miniștrilor ale Consiliului Europei și regresul statului în urma hotărârilor și convențiilor de rezolvare pe cale amiabilă;

Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice;

H.G. nr. 868/2003 privind organizarea și funcționarea Agentului guvernamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului;

Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor;

Legea nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiilor Psihologilor din România;

Legea nr. 290/2004 privind cazierul judiciar;

Legea nr. 76/2008 privind organizarea și funcționarea Sistemului Național de Date Genetice Judiciare;

O.U.G. nr. 34/2008 privind organizarea și funcționarea Sistemului național unic pentru apeluri de urgență;

Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă;

Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală;

Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor și măsurilor neprivative de libertate;

Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și măsurilor private de libertate;

Ordinul MAI nr. 141/2014 privind evidența permiselor de conducere reținute și a sancțiunilor aplicate conducătorilor de autovehicule sau tramvaie;

O.G. nr. 38/2015 privind soluționarea alternativă a litigiilor dintre consumatori și comercianți;

O.G. nr. 39/2015 privind cazierul fiscal;

H.G. nr. 604/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal;

O.U.G. nr. 11/2017 privind organizarea și funcționarea Agentului Guvernamental pentru Curtea de Justiție a Uniunii Europene, precum și pentru Curtea de Justiție a Asociației Europene a Liberului Schimb;

Ordinul ministrului justiției nr. 3936/2017 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea centrelor educative și a centrelor de detenție din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor;

Legea nr. 363/2018 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, descoperirii, cercetării, urmării penale și combaterii infracțiunilor sau al executării pedepselor, măsurilor educative și de siguranță, precum și privind libera circulație a acestor date;

Legea nr. 118/2019 privind Registrul național automatizat cu privire la persoanele care au comis infracțiuni sexuale, de exploatare a unor persoane sau asupra minorilor.

Abrevieri:

O.G. – Ordonanța Guvernului;

O.U.G. – Ordonanța de Urgență a Guvernului;

H.G. – Hotărâre a Guvernului.

Încheiere

Am parcurs împreună o materie conținând, poate, multe elemente de noutate pentru voi. Este posibil ca unele aspecte să le fi cunoscut totuși de la materiile educație civică sau religie, pe altele de la filozofie sau istorie. Ceea ce este cuprins în acest ghid reprezintă un minimum de cunoștințe care o să vă ajute să vă descurcați în diverse situații cu care vă veți confrunta de-a lungul anilor. Vă asigur că multe chestiuni din cele scrise aici nu sunt cunoscute nici măcar adulților.

Informațiile care se regăsesc în acest ghid au în centrul lor ideea că putem fi liberi atât timp cât facem ceea ce trebuie, adică ceea ce ne îndrumă morala și ne obligă legea. După dreptul la viață, libertatea este cel mai de preț drept al omului, pentru care oamenii s-au luptat secole întregi. Ca să fim liberi trebuie să ne păstrăm demnitatea și să ne comportăm în mod responsabil: este necesar să ne însușim principii sănătoase de viață, să cunoaștem și să respectăm regulile, să îi tratăm cu atenție pe cei din jurul nostru, să apelăm cu încredere la organele legii și să ne supunem deciziilor definitive luate de acestea. Trăim într-o societate care ne oferă sprijin și protecție și care așteaptă de la noi să fim cetățeni de nădejde, adică să ne implicăm în promovarea și respectarea principiilor și regulilor de conviețuire.

Rețineți că momentul împlinirii vârstei de 14 ani este foarte important: cei care comit contravenții și cei care săvârșesc infracțiuni pot fi de acum sancționați. Iar victimele care împlinesc această vârstă pot depune singure plângere la organele legii, fiind asistate de părinți.

După împlinirea vârstei de 18 ani deveniți majori și va trebui să vă asumați pe deplin consecința faptelor voastre. Oricând veți avea o problemă juridică, adică dintre acelea care au legătură cu drepturile și obligațiile voastre prevăzute de lege, trebuie să apelați la persoane care au pregătire în acest domeniu (avocații, mediatorii, notarii publici) sau la cei care lucrează în instituțiile statului menite să aplice legea (judecătorii, procurorii, polițiștii).

Cum facem să cunoaștem toate regulile sau toate legile? Păi...este imposibil. Sunt prea multe. Dar avem conștiință, adică capacitatea de a discerne între bine și rău. Mai avem liberul arbitru, adică posibilitatea de a alege sau nu calea dreaptă asumându- ne consecințele faptelor. Depinde doar de noi. Putem decide să fim oameni onești, dornici de a ști cât mai mult, de a face bine celor din jur, de a sprijini instituțiile să își îndeplinească misiunea. Sau putem alege să încălcăm legea și morala de câte ori avem ocazia și mai ales atunci când nu suntem văzuți, să provocăm dezordine, să agresăm oameni, să nu ne supunem deciziilor autorităților. Vă asigur că veți deveni mai puternici și veți avea succes în viață dacă veți alege binele, indiferent cât efort va însemna pentru voi acest lucru și indiferent de ceea ce vor spune cei din jur. Noi, adulții, așteptăm să luați atitudine respectând voi înșivă legea, învățându-i și pe alții acest lucru și denunțând încălcările grave ale legii.

De-a lungul anilor am soluționat dosare în care au ajuns în fața mea atât copii și tineri pentru a li se proteja drepturile încălcate de alții, cât și tineri pentru a fi sancționați. I-am tratat cu atenție și m-au tratat cu respect. Prin acest ghid încerc să contribuie la o acțiune amplă cu un scop ambițios și anume reducerea numărului celor care ajung în contact cu oamenii legii. Însă, dacă totuși acest lucru se va întâmpla, vă asigur că veți putea veni cu încredere în fața mea și a colegilor mei, iar noi ne vom îndeplini datoria: să aflăm adevărul și să facem dreptate aplicând legea. Ne propunem să înțelegem de ce s-a comis încălcarea unor reguli și să vedem cum putem îndrepta răul produs, astfel încât cu toții să fim în siguranță, tot timpul.

Despre autor:

Cristi Danileț s-a născut în 1975 la Vatra-Dornei, România. Este judecător din anul 1998. Timp de doi ani a fost consilier al ministrului justiției, iar pentru șase ani a ocupat funcția de membru ales în Consiliul Superior al Magistraturii.

Este membru fondator al asociației VeDem Just – Voci pentru Democrație și Justiție prin intermediul căreia a dezvoltat proiectul EDUIURIS de promovare a educației juridice. El administrează site-ul www.educatiejuridica.ro și pagina publică dedicată educației juridice www.facebook.com/Eduiuris.

Proiectul EDUIURIS constă în lecții de educație juridică nonformală pentru elevii din școli și licee, susținute de studenți și absolvenți ai facultăților de

drept.

De asemenea, în cadrul proiectului sunt instruiți magistrați, avocați, polițiști, mediatori, consilieri juridici, studenți la drept cu privire la metodele și tehnicile de predare a educației juridice în unitățile de învățământ preuniversitar. Unul din scopurile acestui proiect este introducerea în curriculum-ul școlar a unei noi materii: educația juridică. În prezent proiectul se desfășoară în unitățile de învățământ preuniversitar. Unul din scopurile acestui proiect este introducerea în curriculum-ul școlar a unei noi materii: educația juridică. În prezent proiectul se desfășoară în 23 de județe din România și în toată Republica Moldova.

Despre ghid:

„Elevul și legea” apare în octombrie 2019 și este un ghid practic de educație juridică. Are la bază prima ediție a lucrării intitulată „Educație juridică pentru liceeni” din anul 2016, care a fost actualizată potrivit legislației în vigoare la data publicării și căreia i s-au adăugat noi secțiuni.

Ghidul de față este un îndrumar practic ce fructifică peste 20 de ani de experiență juridică a autorului și sintetizează aproape 300 de acte normative.

A fost scris special pentru cei care se apropie de sau au împlinit deja vârsta de 14 ani. Din acest moment persoanele devin pasibile de răspundere legală în caz de comitere a unor fapte interzise. Mesajul este simplu: legea

e făcută ca să ne protejeze și atât timp cât o respectăm suntem liberi. Elevii, părinții și profesorii vor găsi aici regulile aplicabile în diverse situații: acasă, pe stradă, online, la școală, la locul de joacă, la cumpărături, la locul de muncă, la bancă, în străinătate, în sala de judecată. Ei vor afla cum să prevină și să reacționeze la agresioni, cum pot apela rapid și sigur la organele legii, ce proceduri trebuie urmate în relație cu autoritățile statului, care sunt sancțiunile în cazul încălcării legii.

VeDem Just

Asociația Voci pentru Democrație și Justiție

EDUCAȚIE JURIDICĂ PENTRU COPII ȘI TINERI

EDUIURIS

proiect al asociației VeDem Just

www.vedemjust.ro

www.educatiejuridica.ro

www.instagram.com/educatiejuridica

FB VeDem Just - Voci pentru Democrație și Justiție

FB Educatie juridica

FB Legal Academy Academia Juridică

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.

Romania

Lucrarea a fost publicată cu sprijinul Biroului Regional pentru Europa de Sud-Est al Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate.

Părerile exprimate în această publicație sunt exclusiv ale autorilor. Acestea nu reflectă obligatoriu opiniile Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate.

Mulțumim organizației **Friedrich Naumann Foundation for Freedom** care a sponsorizat tipărirea a 4650 exemplare. Ghidul în forma tipărită se distribuie elevilor în mod gratuit de către asociația VeDem Just.

„Elevul și legea” este un ghid practic de educație juridică. A fost scris special pentru cei care se apropie de sau au împlinit deja vârsta de 14 ani. Din acest moment persoanele devin pasibile de răspundere legală în caz de comitere a unor fapte interzise. Mesajul este simplu: legea e făcută ca să ne protejeze și atât timp cât o respectăm suntem liberi.

Elevii, părinții și profesorii vor găsi aici regulile aplicabile în diverse situații: acasă, pe stradă, online, la școală, la locul de joacă, la cumpărături, la locul de muncă, la bancă, în străinătate, în sala de judecată. Ei vor afla cum să prevină și să reacționeze la agresiuni, cum pot apela rapid și sigur la organele legii, ce proceduri trebuie urmate în relație cu autoritățile statului, care sunt sancțiunile în cazul încălcării legii.

